

# Пријоморске новине

ИЗЛАЗИ МЈЕСЕЧНО • ГОДИНА XXIX • БРОЈ 458.

БУДВА, 31. ЈАНУАР 2001. ГОДИНЕ  
ЦИЈЕНА 0.50 ДЕМ

## ПОКРЕНУЋУ АХЕРОН!

Случај блокаде шекућег рачуна Општине Будва, „једноснавносј“ ће радње, у нашим „демократским“ околностима све мање је јединствена њава. Није се удаљила, ма шта да се о што-ме рекло, од фарсе. Неки њени актери своју каријеру скромно су започели од водвила - од курбле и зашвора. Изумили су тојово од прве ову комедију, прилично нашејшту и превише укрућену. Склоп јој је вјештачки, а и стил није пређерано природан. И поред свих својих лакријашких одлика најправили су, више него што су жељели, природнију и чак иштанијију комедију о самима себи. У посљедње време се није десило овакав случај у коме је „природност“ љонашања наше привредничке врхушке у џој мјери наизмјенично највно и шиканито.

Сушиница ове цијеле реалистичне приче о нашем свекодником припадају на само дно друштвене имовине, објекта која је истовремено и претерана и изгубљена, времена и глупа, трамзива, погрешна и лажна. Собалну истинитост њених јунака подржана закон у виду не баш обравдане немарности и немоћи, или немоћи. Ово је уједно животијски примјер у коме је закон тако јасно одређен својим положајем, а због ћојаја карактером нашеј друштва. Овај пријатер поштовају да је све више оних који, пошт жена, вјерују да имају јаку вриједност само ако су окружени бојајством, да им је поштребан новац и тако да буду окружени сваком врстом чак и најсипаше уједности, а да што у њиховом случају не поуздају, и не искључују, превару и крађу. Ошуда не треба исувише пренебрећавати софистичко праштање и стварну доброћудност нашег закона када су у њашању овакви све бројнији банкари, привредници, министри и сл.

Нема сумње да је ћас о тој ћасности из првих, парно ћојејих редова наше привреде, банкарства и ћојејих, далеко стијао. Од њих самих доиста чујемо о њиховом европском уједству, али, не знам зашто, још увијек их замисљам као претежно опору и скрову ћасности која обожава ћурешину, најлу и ћајашту, себичну и присјасну. Можда и збој чијеја да су сирењи да без имало ћасности вене финансии и благости, осјаве народ без кине у цеју, што се и десило првој мјесецу када су блокадом Општине стиштине запослених осјали без ћас. Тај несмешни и осветничи постујају уједан прашив љашинској руководствија омео је раг јавних и других установа које финансира Општина.

Закон је, било збој инертиности, или из немоћи, можда и из неких озбиљнијих и дубљих разлоћа, стија на страну банкара, не узимајући у обзир уговоре између њеја и Општине. Чињеница да ниједан од осјалих дужника са мноштвом гутом није блокиран, наводи на помисао о казни за раније „претјерање“ и „неосноване“ реакције будванског руководства, прије свећа предсједника Општине, око централизације власништва и сличних ћашања. Ту кривицу требало је, по нечијем мишљењу, санкционисати.

Херојам жртве, а не криминал, данас и овде, је у раскораку са законом који умире заједно са државом, смрћу не мноштвом и ништа мање отуђеном смрћи морала оних који посредују наслагама неизрађеној новци у „шахом“ уживаша незаконитим блокадама ублажују „ побуњеничку“ став и нејослушани излед својих пропливника који о њима отворено кажу што мисле и не пристапају да буду пребанани власници.

Неодговорно довршавање дефиниције о „несисобности“ предсједника Општине који се бори за демократије односе између републичке и локалне власти заправо је прављење закључка о себи. Веома је мучно при оцењивању некога ко није послушник власници, оспоравши његове вриједности и заслуге. То је безобзирна освета! Оно чувено: Aheranta to be! Покренућу Ахерон!

Бошко БОГЕТИЋ

ПРИПРЕМНИ САСТАНАК ЗА КОНФЕРЕНЦИЈУ О ИНВЕСТИЦИЈАМА У ТУРИЗАМ ЦРНЕ ГОРЕ

## КОНКУРС ЗА ПРАВЕ ПРОЈЕКТЕ

•Најважније је да страним инвеститорима понудимо пројекте без власничких и урбанистичких проблема и да их мноштво не оштетејумо нашим „шапирима“

У Будви је 29. јануара одржан састанак радне групе за припрему Конференције за инвестиције у туризам Црне Горе која ће се одржати у Игалу од 16. до 19. маја, са представницима туристичке привреде наше општине. У циљу боље припреме Конференције на којој се очекује учешће око 100 инвеститора највише категорије из читавог света, састанци ће се одржати у свим туристичким општинама и њихов циљ је да се дође до најбољих предлога и понуда за потенцијалне стране инвеститоре. Влада РЦГ је овој конференцији дала велики значај. Формиран је организациони одбор на челу са првим Радом Филипом Вујановићем, који већ увршио ради преко Извршног одбора и радних група.

Руководилац радне групе помоћник министра туризма Слободан Лековић је истакао да је организацију ове конференције иницирао „Флаг“, као стратешки савјетник Владе РЦГ за ову област. Конференција се, иначе, сваке године редовно одржава у Лос Анђелосу и Берлину, а у међувремену у још по једном мјесту годишње у свету. Тако да је Црна Гора заиста добила велику шансу, али и обавезу.

Циљ организовања ове конференције је да привучимо најзначајније стране инвеститоре, али не само хотелијере, него и оне који ће наћи интерес да улаже у путеве, аеродроме, трговину, комуналну инфраструктуру, поморство... Република је то озбиљно схватила и у организацију Конференције уложиће 475.000 ДЕМ - рекао је Лековић истичући да је наша обавеза да на том скупу представимо сво-

је озбиљне понуде. - Наши пројекти мора да имају чисте папире, посебно да нема власничких препрека. Хрватска је прошле године у Дубровнику била домаћин овакве конференције која је имала половичан успјех управо због многих спорних питања која су пратила понуђене пројекте. Циљ је да се страним инвеститорима упознају са свим нашим реалним могућностима, али и да се ми упознајмо са њиховим концептима финансирања.

### Прилагодити прописе

По ријечима Лековића страним инвеститорима на конференцији у Игалу понудиће се три облика инвестиција: објекти за продају, објекти за реконструкцију и адаптацију и изградња нових објеката (под условом да сви папири буду чисти). Улцић је већ понудио 15 пројеката, али највише очекује са подручја будванске ривијере. Битно је, како је рекао Лековић, да гостима што боље представимо наше могућности. У том циљу о општем стању и економским условима у којима се налазимо на Конференцији ће говорити предсједник Владе РЦГ Филип Вујановић и проф. др Веселин Вукотић. Предвиђено је да учеснике Конференције прими на Светом Стефану предсједник Републике Црне Горе Милој Букановић. Један дан конференције учесници ће провести у обиласку локација за понуђене пројекте.

Предсједник општине Ђорђије Приболовић сматра да би остварили циљ Конференције, улагање страним инвеститорима у наш туризам, треба претходно да одговоримо на нека питања.

- Зато што досад није било страних улагања у наш туризам криве само санкције него и правна регулација, прописи које страници тешко могу да схвате - рекао је Приболовић наводећи комуналне, нешто што није познато у свету. - Посебан је проблем власништво земље. Помињу се као потенцијалне локације Јаз и Буљарица, али треба имати у виду да је на Јазу земљиште враћено ранијим власницима, а земљиште у Буљарици је у власништву великог броја приватних лица. Имамо и закон који забрањује продају имовине која је раније одузета и за коју постоји одузета и за коју постоји могућност враћања ранијим власницима. Посебно питање је и цијена земљишта код нас коју нико у свету није у стању да плати.

Љубо Рајеновић, директор Сектора за развој ХТП „Будванска ривијера“, сматра да се овако велики скup по први пут организује код нас, али да се то ради у неповољном привредном амбијенту и нестабилном економском систему.

- Наше потребе су велике па предстоји велики посао да се све то атрактивно обради и понуди. Ми нудимо на продају хотеле „Авале“, „Маестрал“ и „Ас“, а нудимо и пар ресторана које досад нијесмо продали и поред више покушаја. Имамо двије локације за нове инвестиције, „Оливу“ у Петровцу и „Нови Милочер“, али нисмо сигурини да је ту власништво земље коначно разријешено - рекао је Рајеновић додајући да „Будванска ривијера“ страним инвеститорима нуди и формирање заједничког предузећа за хотеле у Бечићима, „Свети Стефан“ и „Кастел Ластవи“ у Петровцу.

### Прескупо земљиште

Миодраг Бурзан, из Агенције за преструктуирање привреде и страна улагања је нагласио да је најважније да страним инвеститорима дамо поуздане и тачне податке јер све што им ми не кажемо они ће сазнати на други начин. Он је као отежавајућу околност извршио енормно високу цијену земљишта која је код нас много већа него у Европи и Америци где не прелази цијену од 25 долара по квадратном метру.

Директор јавног предузећа за управљање морским добротом Рајко Миховић сматра да не треба инсистирати на много пројекта него на мање пројекта који неће имати много спорних питања. Најважније је чије је земљиште и колика је цијена, па страним инвеститорима

треба понудити да улажу тамо где је неспорно власништво земљишта. Такав пројекат у Будви је туристичка лука која је у зони морског добра. Боље је, како је нагласио Миховић, понудити и један прави пројекат и довести страног инвеститора јер ће то онда повољно утицати на остале инвеститоре.

Члан радне групе др Раде Ратковић је истакао да је најважније да се понуде пројекти који немају власнички и урбанистички проблеми и да стране инвеститоре много не оптерећујемо нашим „папирима“. Треба, по његовим ријечима, само да дефинишимо намјене и лимите, па нека странци онда пројектују. Битно је да се што прије доставе прелиминарне кандидатуре како би радна група сачинила ужи избор од двадесетак пројеката.

Драган Бошковић, предсједник Удружења туристичких агенција Будве, је оцјенио да на предстојећој конференцији страним инвеститорима треба понудити и пројекат побољшања туристичког возног парка и усавршавање туристичких кадрова, а Драган Марковић, из Министарства уређења простора, да треба понудити и пројекат туристичког еколошког села који обухвата приморски дио и заливе и за који су прије неколико година били заинтересовани Французи.

Сумирајући резултате састанка предсједник општине Ђорђије Приболовић је рекао да треба нудити само пројекте на локацијама које нису проблематичне. Општина Будва ће, по његовим ријечима, учинити све што може да допринесе успјешу Конференције, али да је неопходно да се томе прилагоде сви прописи који регулишу инвестиције и градњу јер су они проблематични. Битно је, нагласио је Приболовић, да дође бар један страни инвеститор, да уложи средства, па ће то бити подстрек за остале.

Слободан Лековић је на крају састанка оцјенио да ће Конференција подстаки решавање свих отворених питања страних инвеститорија у прногорском туризам, али да је нереално очекивати да се све што је ту спорно отклони прије овог скупа у Игалу. Најважније је, ипак, да се понуде само пројекти који не отварају многа спорна питања.

Покровитељ Конференције о инвестицијама у туризам Црне Горе је Европска унија, а организовање Конференције подржава је и Пакт стабилности југоисточне Европе. В.М. СТАНИШИЋ





## АКТУЕЛНОСТИ

Општина не може ништа значајније предузети да спријечи радове и бесправну градњу на острву Свети Никола. Једино може да контролише возила која превозе материјал до Словенске плаže. Све остало у надлежности је ЈП „Морско добро“ и републичких организација.

На питање зашто је извршили продуцент дочека Нove године исти као и прошле године, да ли се размишља о конкурсу за избор овог и да ли би ту улогу могла добити ТВ Будва, предсједник Прибиловић је одговорио да су се определили за већ првојерог продуцента.

- Била је, додуше, још једна понуда која је касно стигла и Општина није била спремна да експериментише са новим продуцентом. О конкурсу се може сада размишљати а потпуну подршку дајем нашој ТВ Будви која би већ љетос могла проверити своје могућности на неким мањим пројектима - рекао је Ђорђије Прибиловић.

- Предсједници приморских општина нерадо прихватају да организујемо заједничке састанке, плашећи се да ради нешто што је незаконито - рекао је предсједник Прибиловић одговарајући на питање шта је са састанцима предсједника приморских општина које је предсједник наше општине најавио у ћеошњем разговору с новинарима и нагласио да тај факултет мора доћи у Бу-

да Ради се о грешкама и пропустима досадашњег секретара због чега би она била смијењена, него само о процјени да се ти послови могу боље обављати и да је за то потребно ново кадровско решење.

једног дана сигурно ће се сви схватити да је факултет за туризам место у Будви а не у Перасту.

- Што је са продајом хотела „Авала“, „Маестрал“ и „Ас“ и зашто на тој листи није и „Могрен“ - било је питање на које је одго-

авансно плаћање. Тај акт смо прослиједили Савјету за приватизацију и Агенцији за преструктуирање привреде и страна улагања да се испита да ли се такав посао може обавити директно или и то мора на међународни конкурс.



Са састанка Организационог одбора

## Будва чека туристички факултет

- Будва није одустала од захтјева да се овде отвори факултет за туризам - рекао је предсједник Прибиловић и нагласио да тај факултет мора доћи у Бу-

дијор генерални директор ХТО „Будванска ривијера“ Иво Арменко.

- Сви су хотели на продаји која зависи од регистрованог интереса. Савјет за приватизацију је одобрио продају ова три хотела и за њих ће ускоро бити

## БК ТВ - ЗА ПРИМЈЕР

Говорећи о праћењу и представљању дочека Нove године у Будви на телевизiji, предсједник Прибиловић је рекао да је ТВ Будва то добро урадила али да је у томе далеко најуспјешнија била БК телевизија која је наставила да изванредне снимке са дочека у Будви емитује и

послије Нove године што ствара изванредну слику о нашем граду и доприноси његовој туристичкој презентацији.

С друге стране, по ријечима предсједника Прибиловића, телевизија Црне Горе није добро представила дочек Нove године у Будви.

двујер му је ту право место. - Питање је колико људи могу да ради узалудне послове као што је да по сваку цијену одрже факултет за туризам тамо где за то нема услове. При том су највише пријатији вршени на људе са Универзитета. Сви ти покушаји не дају резултате и

објављен међународни конкурс - рекао је директор Арменко додајући да ће се на списку за продају вјероватно ускоро наћи и хотел „Могрен“. - Тренутно се разумatra захтјев „Меркура“ да се уговор о закупу хотела „Могрен“ претвори у уговор о лизингу што подразумијева

А на питање шта је са „Акором“ и уговором о меџијменту Иво Арменко је одговорио да „Будванска ривијера“ није у контакту са „Акором“ нити је раније имала контаката. „Акор“ није до утврђеног рока, 1. откобра, обезбиједио средство и, према информацијама којима он располаже, са „Акором“ је престала свака комуникација.

Директор дома здравља „Будва“ Зоран Шпадијер је искористио састанак Организационог одбора са новинарима да саопшти информацију о управо пристиглој помоћи УНИЦЕФ-а овој здравственој установи. Помоћ је вриједна око 3.000 УСД а састоји се од ТВ апарат, видеокордера, медикамената и медицинске опреме. За ову помоћ, по ријечима Шпадијера, посебно је заједничкији примаријус др Драган Лаушевић који је и раније имао разумijевања и наклоности за бувански дом здравља.

Б.М. СТАНИШИЋ  
А. КОСТОВИЋ

## НЕЗВАНИЧНО

## ИЗВОРНИ АТЕИСТИ

Прошla је Нова година и Божићни благи дани. Простили смо двије хиљаде година од рођења Христовога и ушли у трећи миленијум пуни стрепње и наде. О дочеку Нove године се пуно пише и јавља, а о Божићним празницима само утолико колико су они коришћени за политичку пропаганду. Јасно је да је то стари „добри“ комунистички обичај: све у служби наше партије и дневне политike. Зар двије хиљаде година трајања и разапети Исус Христос нијесу заслужили бољи третман?

Бјеше и овдје у Будви партијских функционера и активиста који су у црквама сједели у првим редовима или налагали бадњаке, а не крсте се. За њих нема препреке, виђао сам их на обадва Божића и у обадвије цркве, штета што овдје нема цамије да се и тамо појаве. Они су универзални, а не вјерују ни једними ни другима, па ни самог Божијем сину, они су ту по партијском дужности. Не вјерују у Бога, у цркву иду ради обичаја, славе славу због одива, а себе називају атеистима. Атеиста му дође као неко занимање, нешто што је надрасло вјеру, они су „виши“ и „даље“ виде од вјерника и ми их дијелимо на „наши и њихове“. Међутим, морамо знати да они нијесу ни наши ни њихови, но су против њих и нас, а ми, вјерујући, смо ближи једни другима него они било коме. У цркве долазе само да нас искористе и обману како би нас придобили за своје нехришћанске најамјере. Кају да они не вјерују у Бога јер га нема, али се варају јер ипак вјерују, ако ништа друго, а оно вјерују да нема Бога.

Зашто да њих нема Бога? Зато што га они траже у материјалном свијету и покушавају да га одреде чулима прилагођеним за земаљски свијет. Наравно, ту и тако га неће наћи јер да је ту не би био бог већ човјек. Но, зашто га они не траже и даље, зашто га не траже умом? Једноставно зато што сваки човјек највише користи онај дио своје личности којим се најбоље служи. Ови људи ријетко кад могу да иду ван чула која осјећају материју. Међутим, Бог је човјеку потребан за све оно што сам објаснити не може. Као и атеисти осјећају ову потребу, а прилагођени су трагању само у материјалном свијету они увјек од људи праве богове. Друштвени системи и облици владавине који су они породили увјек на челу имају свемоћне људе, односно диктаторе (Хитлер, Дуче, Сталјин, Франко, Мао Це Тунг, Енвер Хаџа Кастро, Тито, Живков, Чаушеску, Хонекер, Пиноче и др.). Зато њима у политици не треба вјеровати ни кад говоре о демократији. Па ни када дођу у цркву, јер они објективно не могу даље од краља, господара, војвода, доживотног предсједника.

То су људи „чврсте руке“, али „слабог закона“. Можда би било корисно znati зашто се они зову атеисти, зашто не употребљавају неку нашу ријеч да би илустровали свој однос према религији? Па да им помогнемо: атеиста је невјерник, безбожник, незнабожај, невјера, ниједна вјера, невиђбог, отпадник и сл. Избор је заиста велики, али су се они сакрили у атеизму као ријеч која на неуке људе оставља утисак величине непознатог. Наше ријечи или изрази за исти однос према Богу у свом извornom смисlu садрже и негativan предznak или осуду онога ко заслужује такvo име. Значи невјеровање у Бога није у духу нашеј народа без обзира на то што је то лични однос. Зато се бјежи у туђице, из жеље да се сакрије од тежине ријечи материјаљног језика. Но, дај Боже да се неко од њих прекреши до идућег Божића и закорачи у свијет умних спекулација, па ћemo се лако „договорити“ је ли боље да се крсти са пет или три прста, јер Христос је један.

Ђорђије ПРИБИЛОВИЋ

## АНКЕТА

## Шта мислиште о овој годишњем дочеку Нove године у Будви?



Дјорђана Јанковић

ДЈОДЖАНА ЈАНКОВИЋ, студент:

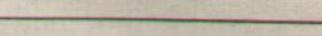
- Све ми је дјеловало много боље него прошле године. Организација је била добра. Људи сјајно расположени. Једино што ми се није допало везано је за кићење града. Био је једнолично окићен и нијесу увијете никакве иновације.

СЕКА СЛАВКОВИЋ, професор:

- Концерт Здравка Чолића је био изузетан. Надам се да ће ова манифестација прерasti у традиционално дочекивање Нove године, што доприноси угледу града и развоju туризма у Будви.



Сека Славковић



Гојко Божковић

ГОЈКО БОЈКОВИЋ, аниматор:

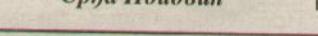
- Идеја о прослављању Нove године на овај начин ми се допала. Једини недостатак, по мом мишљењу, је то што је половина извођача била бирана по жељи самих организатора, а што пажња није била посвећена жељама самих грађана и гостију.

СРЂА ПОПОВИЋ, директор средњошколског центра „Данило Киш“:

- Будва је доказала, по други пут, да може сасвим успешни и квалитетно организовати дочек Нove године. Обасјано и раздр



Срђа Поповић



Рајко Прибиловић

гено будванско небо, препуни тргови и улице, у првим минутама новог миленијума, наговјештати су блиставе будућности нашег града. Врхунац добро осмишљеног новогодишњег програма био је концерт Бугарске филхармоније на преlijepom тргу.

РАЈКО ПРИБИЛОВИЋ, пријатник:

- Са оваквом организацијом дочека 2001. године Будва је пострадала да је центар туризма и културе. Ово доказује да се врхунским спектаклом могу привући туристи и ван главне сезоне.

АЛЕКСАНДРА БУЊЕВАЧКИ, студент:

- Организација дочека Нove године била је веома добра. Погодно ми се допало то што је на тргу било не само људи из Будве и околине већ је било посјетилаца из цијеле Југославије и иностранства. Мени се, а вјероватно и многима, допао концерт Здравка Чолића. Организовање оваквих манифестација доприноси развоју туризма у Будви. Критиковала бих продаје у околини Старог града, који су ову прославу искористили, па су цијене ар-



Александра Буњевачки



Сузана Ивановић

## УСПЈЕШНО И КВАЛИТЕТНО

## Анкета

## Шта мислиште о овој годишњем дочеку Нove године у Будви?



Сека Славковић



Гојко Божковић



Срђа Поповић



Рајко Прибиловић



Александра Буњевачки



Сузана Ивановић

## АКТУЕЛНОСТИ

ЗАШТО ЈЕ ОПШТИНИ БУДВА 12. ЈАНУАРА БЛОКИРАН ЖИРО-РАЧУН

- „Монтнеробанка“ наложила блокаду до најлаште својих потраживања од 434.720 ДЕМ
- „Ресијаар Арт Монтнеробанка“ обавезу враћања кредитија, а ошишана „заборавила“ да повуче акцептне налоге
- Дивљи грађашељи дујују ошишанима око 5.000.000 ДЕМ
- Ошишана немоћна, а републичка грађевинска инспекција неефикасна

На састанку Организационог одбора са новинарима предсједник општине Ђорђе Приболовић је саопштио да је од тог дана, 12. јануара, блокиран жирорачун општине. Завод за обрачун и плаћања урадио је то на захтјев „Монтнеробанке“ којој, по томе, општина Будва дугује 434.720 ДЕМ. То је општину Будву велики износ представа и по садашњем интензитету прилива прихода из блокаде би се изашло тек за мјесец дана, а можда и касније.

Дуг општине према „Монтнеробанци“ настао је 1997. године када је тадашње општинско руководство узело кредит у износу од 100.000 УСД за потребе финансирања турнира „Фудбал на плажи“. Уз то је општина дала и уобичајено средство обезбеђења, акцептне налоге“, за случај да у предвиђеном року не врати кредит. Умјесто враћања кредита општина идуће године потписала уговор о преузимању дуга са предузећем „Ресијаар Арт Монтнерог“ с тим да се обавеза плаћања комуналних за објекте које ово предузеће гради у Будви умањи за износ кредита. Затим је „Ресијаар Арт Монтнерог“ потписао и уговор са „Монтнеробанком“ о уступању некретнице чија вриједност одговара висини преузетог дуга. Општина је ту, по ријечима предсједника Приболовића, својевремено направила пропуст што није повукла средства за обезбеђење кредита, акцептне налоге, јер је обавезу враћања кредита преузео „Ресијаар Арт Монтнерог“.

„Монтнеробанка“ је, по ријечима предсједника општине, без икаквог правног основа наложила. Заводу за обрачун и плаћања да блокира жирорачун општине Будва јер је обавезу преузимања дуга преузео други субјекат што је њима добро познато. Но, ту се, изгледа, ради о другим питањима.

- Познато је да Централна банка и „Монтнеробанка“ покушавају да санирају

# КАЗНА ЗА ТУЂУ КРИВИЦУ

сташе у овој банди, па у том циљу и настоје да наплате сва потраживања од свих дужника. Један од њих је и општина Будва. Драго ми је да се с тим почело и очекујем да ће „Монтнеробанка“ тако поступити и са својим дужницима. Са „Меркуром“ који јој дугује више милиона ДЕМ, са Комбинатом алуминијума, па и са „Будванском ривијером“ и „Улцињском ривијером“ - рекао је предсједник Приболовић наглашавајући да не би волио да цех срећивања банкарства плати само општина Будва.

У наставку предсједник Приболовић је говорио о проблему дивље градње и

дао да би општина од дивљих градитеља могла одмах да наплати око 5.000.000 ДЕМ. Поред поменутог дужника ту су са већим дугом још и Лутовац, „Бодико“, Рубежић... Грађевинска инспекција је у надлежности Министарства уређења простора и насеља, не интересују њихови записници. Они су дужни да спријече бесправну градњу а они то не раде. Они, зато, или треба да раде свој посао или да препусте да то ради неко други.

Општина Будва је, тако, довољена у незавидну ситуацију јер ће се блокада жирорачуна неповољно одразити



немогућности општине да наплати потраживања по основу комуналних због не-правила пропуст што није повукла средства за обезбеђење кредита, акцептне налоге, јер је обавезу враћања кредита преузео „Ресијаар Арт Монтнерог“.

„Монтнеробанка“ је, по ријечима предсједника општине, без икаквог правног основа наложила. Заводу за обрачун и плаћања да блокира жирорачун општине Будва јер је обавезу преузимања дуга преузео други субјекат што је њима добро познато. Но, ту се, изгледа, ради о другим питањима.

- Познато је да Централна

банка и „Монтнеробанка“ покушавају да санирају

В.М.С.

**НАРОДНА СТРАНКА ИСТУПИЛА ИЗ КОАЛИЦИЈЕ „ДА ЖИВИМО БОЉЕ“**

## ИЗ ВЛАСТИ У ОПОЗИЦИЈУ

• Чланови Народне странке напустили и све управне одбore јавних прегазења • Повећава се број чланова и Народној странци присутио и Зоран Ивановић, госадашњи одборник ДПС • Предсједник ошишаније Ђорђије Приболовић изјавио да Скуйшана ошишаније штреба да и даље редовно функционише иако је Народна странка напустила коалицију

Сходно одлуци Главног одбора народне странке Црне Горе општински одбор Народне странке у Будви одлучио је да иступи из изборног савеза „Да живимо боље“ - Мило Ђукановић и Светозар Маровић. У писму које је тим поводом предсједник ОО ДПС Драган Д. Лијешевић упутио предсједнику општине и предсједницима општинских одбора демократске партије социјалиста и Социјалдемократске партије истиче се да послиje иступања Народне странке изборни савез „Да живимо боље“ као својеврсни интерпартијски уговор, ни правно ни суштински више не постоји и треба да сматрати иштваним.

Изражавајући жаљење што је дошло до оваквог епилога, предсједник ООНС је најсрдачније захвалио предсједнику општине и предсједницима општинских одбора ДПС и СДП на коректној срадњи у вршењу

локалне власти.

На конференцији за новинаре, одржаној 23. јануара, саопштено је да Народна странка из дана у дан повећава своје чланство и у будванској општини. Тренутно има 568 чланова, а 1992. године када је на изборима освојила 1300 гласова, Народна странка је имала 280 чланова. Народној странци је приступио и Зоран Ивановић, досадашњи члан Демократске партије социјалиста и одборник у Скупштини општине.

Одлука да напустим одборничко и чланско место у ДПС је и моја морална обавеза преузимања који су напуштали америчке руднике и долазили ризикујући своје животе у борби за заједничку државу - разложио је своју одлуку Ивановић и додао да би било некоректно да било што каже против своје сада већ бивше партije. - Био бих недоречен

## АКТУЕЛНОСТИ

ИЗ КАБИНЕТА ПРЕДСЈЕДНИКА ОПШТИНЕ

# САОПШТЕЊЕ ЗА ЈАВНОСТ

Извјесно је да се блокадом рачуна општине Будва неће решити проблем наплате доспјелих потраживања у „Монтнеробанци“. Кају да су та потраживања достигла цифру од 70.000.000 ДЕМ. Монетарни фонд је, према писању штампе, нездадољен предузетим мјерама према дужницима и сви су изгледи да ће оваја банка отићи под стечај. За то су онда предузете овако оштре мјере према општини Будва која није дужник и зашто не реагује. Приједни суд у Подгорици и Завод за обрачун и плаћање на покренуте иницијативе из ове општине? За то постоје најмање два разлога.

Као прво, на овај начин одвлачи се пажња од главних проблема и великих дужника, а и руководство ове општине треба дисциплиновати јер се нешто стално буни, захтијева и предлаже. Међутим и деца у школи је више јасно да су многа приватна, „успешна“ предузећа узела од банака кредите

и уместо улагања у пројекте изнједијела капитал у иностранство, а Црној Гори оставили дугове. Сада је у интересу власника тих предузећа да ликвидирају „Монтнеробанку“ како би се њихов дуг утопио у неуспјешно пословање ове банке и тако пао на тетрет сваког појединачног грађанина Црне Горе.

Тако се рађају економски парадокси карактеристични за дириговану привреду где нема економских законитости: дужници пуштају од економског здравља, повјериоци иду под стечај, а дугове енормно богатих власника ових предузећа плаћају све сиромашнији народ. Због такве ситуације било би неопходно да се проблеми везани за наплату потраживања „Монтнеробанке“ учине јавним: колика су укупна и појединачна потраживања, ко су дужници, за које намјене су одобрени кредити, јесу ли дата средства обезбеђења плаћања, што је предузећето за наплату дуга и сл. Нека народ зна, кад

ПРЕДСЈЕДНИК ОПШТИНЕ Ђорђије ПРИБИЛОВИЋ

# СРЕДСТВИМА ЈАВНОГ ИНФОРМИСАЊА

Моје обавјештење јавности око блокаде рачуна општине Будва је изазвало оштре реакције Министра уређења простора и директора „Монтнеробанке“ зато су и неопходна одређена прецизнија појашњења. Са одржане конференције за штампу појединачне средства информисања нијесу тачно прењијела моју изјаву око задужења општине Будва код „Монтнеробанке“ јер тај кредит није ангажован у вријеме кад је предсједник општине Будва био господин Грегорији. Ово потврђује ТВ прилог са поменуте конференције за штампу. Међутим овако нетачно интерпретираје моје изјаве је Министар прихватио да би дао свој вриједносни суд око туристичке промоције Црне Горе преко манифестације „Фудбал на плажи“ или, зашто да не, и Клаудије Шифер. Но, што жели тиме рећи Министар Грегорији ја не знам и препуштам њему да објасни да буде јасан до краja.

У вези поменутог креита неспорно стоји констатација да „раздужење“ које је актuelни министар покушао да уради потписујући Уговор о преузимању дуга са предузећем „Рестаур-Арт Монтнерог“ и „Монтнеробанком“ није приведено крају јер нијесу повучена средства обезбеђења за кредит који је преузео неко други. За то није урађено потребно је објашњење, опет од министра Грегорија.

Што се тиче градње објекта без ваљане докумен-

ће да кривично одговарају сви (директори јавних предузећа и сл.) осим људи из Министарства у чијој је надлежности уређење простора. Можда некоме одговара да се све разводни, да будемо сви и нико одговоран како би се зарадио новац на урбанистичком хаосу, зато вљада од инспекције правимо „беванду“.

Понуду да око бесправне градње разговарамо на локалној телевизији, схватајмо као покушај локализовања проблема. Овај проблем није никакав будвански специфичум, већ правило свугде докле год Министрова, власт допира, зато прихватам расправу, али на Телевизији Црне Горе. Хоћу да чујем Градоначелника Подгорице који је, не тако давно, тражио оставку Министра због истих проблема. Волио бих да се омогући директору ЈП Водовод и канализација из Подгорице, који је са Господином Грегоријем полемисао око Закона о изградњи објекта, да и он каже да ли и даље његове примједбе имају основу. Добро било било Министре, да цијела првогоранска јавност чује што се деси са Вашим обећањем да ћете вратити општинама грађевинску инспекцију. За то сте се брзо и напреџац предомислили? Уосталом, нијесте Ви министар једне општине, већ државе, па тајак третман и тражите, а покушај минимизирања проблема бесправне градње и његово својење на локалне општинске оквире није демократија, већ демагогија.

ПРЕДСЈЕДНИК ОПШТИНЕ Ђорђије ПРИБИЛОВИЋ



## ИНТЕРВЈУ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

## МР БОЖЕНА ЈЕЛУШИЋ, ДОБИТНИК НАГРАДЕ „ОКТОИХ“:

● Мнојо је колеа које бих увијек пожељела свом дјешешу за наставника ● Наши ученици, сага професори, знак су да је школа најзад засновала своју традицију ● Књига сага води борбу за комјушером ● Наши ученици нијесу ништа лошији у односу на моју генерацију, чешћи ми се чини да су чак у предности ● Не можеше говорити о темељним људским вриједностима, о моралним делимама, о сваковрсним облицима људске и друштвене зла, о хуманистичким оквирима књижевности дјела, а у свакодневном животу заштвараш очи пре проблемима ● Страшно је да заједница нема форму решавања основних егзистенцијалних проблема првеји-хих радника ● Нейовољан положај просјејних радника прве-ствени знак небрије о ученицима

Једна од три награде „Октоих“ за 2000. годину мр Божени Јелушић, професору српског језика и књижевности у средњој школи „Данило Киш“ била је и непосредан повод за овај интервју. Одлука о награди саопштена пред сам крај прошле године дошла је и као признање за јубилеј - 20 година изузетно успешног рада у будванском средњошколском центру. Управо тада, 1980. године, Божена Јелушић је као млад професор почела каријеру наставника у тада новој школи, амбициозно уносећи новине у настави и истовремено доприносећи развоју ваннаставних активности и друштвених функција школе. Успјешну наставничку каријеру допунила је друштвеним и научним ангажманом, па одлука о додјели највећег републичког признања за просветне раднике Божени Јелушић може да буди само зато што је досад било ријетко да је добијају млађи професори.

● Међу признањима која људи добијају за свој рад и стваралаштво нарочиту вриједност, али и својеврсну тежину, обавезу и одговорност, имају она која додјељује струка. Како у том смислу доживљавате награду „Октоих“, признање које, може се слободно рећи, сјају јаким сјајем?

- Вјероватно нема просветног радника у Црној Гори који не би пожелио награду „Октоих“ јер она је заиста стручковно највреднија. Ипак, велики број изванредних педагога није, или можда неће бити у прилици, да је добије. Управо због таквих људи, изванредних наставника и стручњака које је ова награда мимоишla, осјећам се помало нелагодно. Несумњиво, „Октоих“ је награда која обавезује, а што се одговорности тиче, рад у школи ту одговорност сваког тренутка намеће не само мени већ свима који су се опредијелили за овај позив.

● Да ли сте се надали награди „Октоих“ и како сте примили вест да сте је добили?

- Нисам се надала награди, тим прије што су ме колеге овога пута без мого знања и жеље

предложиле. Ово је прилика да им још једном захвалим. У многим струкама, па и међу професорима, зна да се јави суревњивост - има људи који напросто другима неће да признају квалитет. Зато је многе врсне наставнике ова награда мимоишla. Колектив средње школе „Данило Киш“ је другачији - таква подршка ме, заправо, највише обавезује.

## ПРЕДНОСТ КВАЛИТЕТУ

● Ви сте, вјероватно, међу најмлађим добитницима награде „Октоих“ која се често додјељива, практично, као награда за животно дјело у просвети. Како у том смислу цијените награде коју сте добили?

- Јако је важно да постоје награде за животно дјело, али то можда, кад су упитању стручних награда, не би требало да буде пресудно, или би можда требало да постоје два облика награде. Мислим да би квалитет и резултате требало вредновати без обзира на године.

● Да ли је признање које сте добили истовремено, једним дијелом, и признање школи у којој радите?

- Наравно, и то се у relativističkom vremenu događa други put. Прије мене, „Октоих“ је добила Boјана Паповић, тако да наша школа сада има два активна наставника са највишим државним признањем. Помало сам склон да разлоге налазим и у чињеници да је ово млада школа - тек је у првој половини своје треће деценије. Ми нисмо имали традицију ни „ловорике“ које она носи и на којима можете да се безбрисно одмарате. За све смо морали да се жестоко боримо - за простор, за кадар, за гимназију, за болју уписну политику, за углед, за ученике, за сваковрсну афирмацију... Зато смо раскинули са stereotipima - резултат је школа у којој се у највећој могућој мјери афирмишу способности ученика, а из тога слиједи и потврда квалитета наставника. Је-

дини смо школа која има традиционалну књижевно-научну манифестију „Омаж Данилу Кишу“ и редовно публикује зборнике. Одржавамо промоције, изложбе, предавања... Најзад, са нашим ученицима угоститељске струке лако је организовати и најзваничније коктеле. Издајемо школски лист и имамо чувену, много пута наgrađivanu dramsku sekciiju i debatni klub - pravaca države. Već dviće godine zaredom, наши su ученици prvi na rang llistama ekonomskog i pravnog fakulteta u Podgorici. Naši profesori i tri bivša ученика који су nam se vratiли kao наставници, prešli su da radite na razlicitim fakultetima. Mnogo je sportista, čak i vrhunskih, među ученицима. Mnogo je kollega koje bih uviјек poželjela svom djetetu za naставnika i sa kojima je čast raditi. Kada ste u takvoj školi, lakše je dobiti признањe.

● Ви сте, још увијек, један od rijeških profesora u СМ „Данило Киш“ који је своје школовање започeo u Budvi i, kasnije, ovdje naставio da radi kao profesor. Тако сте почeli prije 20 godina, danas među profesorima-kolegama imate i vase учениke. Сматрате li da je dobro da se čaciјi jednog dana vrate kao profesor i da li to pozitivno utice na utemeljeње, stvaranje ugleda, једне, ipak, mlađe школe?

- Када сам почела да radim, 1980. godine, школa je imala oko 270 учениka. Danas ih je 1.330. Među kollegama koje predaju књижевност dviće su moje ученице, a treća se odseila. Iako smo u potpuno-

ju za просветni rad.

Сада се ситуација mijenja. То свакако позитивno utice na rad школe, a наши ученици, сада profesori, znak su da je школa најзад zasnovala svoju tradiciju.

● U образложењу predloga za dodjelu nagrade „Октоих“ navedeno je, između ostalog, da je vase parochiti doprinos u inovaciji metodike naставe sрpskog језика i књижевnosti. Реците, укратко, kako su u почетку i kasnije примљене te vase inovacije i kod kollega i kod ученика. Како дакас процјењujete efekte tih inovacija?

- Na moj начин rada svakako su presudno uticali studije na ka-

ње pravazijeđenog. Umjesto da „privedimo“ takozvanu poruke djebla, потребno je da odredimo kriterijume i fenomen značajima i što su bili u prednosti u odnosu na учениke iz velikih

што су наши ученици na studijama književnosti bili препознатљivi управо по tim značajima i što su bili u prednosti u odnosu na учениke iz velikih

centara.

● Иако се каже да су школи сви предмети подједнако важни, ви шакаје дајете најvažniji, може се рећи и први - српски језик и књижевност. Какав је однос ученика према том предмету, да ли га они прихватaju као главни, да ли се током више

или према тим предметима, да ли га они прихватaju као главни, да ли се током више

или према тим предметима, да ли га они прихватaju као главни, да ли се током више

сти otворena школa, moram da priznam da stereotipi - rezultat je школa u kojoj se u naјvećoj mogućoj mjeri afirmišu sposobnosti учениka, a iz tega slijedi i potvrda kvalitetu naставnika. Je-

tedri za opštutu književnost i teoriju književnosti. Otuda je i proizisao poseban odnos prema teoriji književnosti, a cilj je bio da u pristupu literarnom djelu буде што ма-



„Октоих“ - најрада која обавезује:

Божена Јелушић

## ЈЕДИНА МОЂ

Naјвише mi је, ipak, значilo to što su наши ученици na studijama književnosti bili препознатљivi управо по tim značajima i što su bili u prednosti u odnosu na учениke iz velikih

centara.

● Иако се каже да су школи сви предмети подједнако важни, ви шакаје дајете најvažniji, може се рећи и први - српски језик и књижевност. Какав је однос ученика према том предмету, да ли га они прихватaju као главни, да ли се током више

или према тим предметима, да ли га они прихватaju као главни, да ли се током више

или према тим предметима, да ли га они прихватaju као главни, да ли се током више

## ИНТЕРВЈУ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

## АКТУЕЛНОСТИ

сти, као и способности финијег разликовања и саопштавања сложених идеја. Мислим да ученици наше школе воле овај предмет, да му скватају значај чак и онда кад настоје да не ураде све што се од њих тражи. Познато је колико су, на укупну зрелост ученика, биле штетне последице средње усмјерене школе и малог броја часова језика и књижевности. Сада је то другачије. Мислим, такође, да наши ученици нијесу ништа лошији у односу на моју генерацију, често ми се чини да су чак у предности. Моја генерација се није сочувала са друштвеним ломовима и није наилазила на изазове као данашња омладина. Људи су често склони да идеализују сопствену младост, носталгични су, уз то и уплашени од новог времена. Отуда прича о томе да смо били „витезови и без мане и страха“.

• Осим као професор књижевности, ви сте се афирмисали и као научни, јавни и друштвени радник. Зато је незаобилазно питање: како стижете и успијевате да у једну успијешну цјелину спојите улогу мајке, домаћице, професора, научног и друштвеног радника?

- Бити професор књижевности својеврсни је начин живота. Не мо-

нашој кући.

• Просветни радник - јуче данас, сјутра. Намеће се суд да су данас просветни радници у вишеструко неповољном и нездо-

нам „удара по цепу“. Уз то, Будви недостају још најмање двије до три школе и одговарајући вртићи. А тренутно је у току јавна расправа о једном плану којим се

сопственом дјетету и ученику да је потребно да се школује, а школовани људи немају посао, стан, ни пристојна примања. Уз то, школски систем је преглома-



Професор књижевности - својевршан начин живота

вољавајућем положају. То мање више сви констатују, али ништа се битно не мијења. Како ви то посматрате и каква је перспектива

Средњој школи настоји одузети за њу изузето земљиште.

Занимљиво је да су просветни радници вјероватно највише изложени стручној контроли, од њих се много тражи и много им се пребаџају.

Надам се, ипак, да ће са стабилизацијом друштвених прилика и након реформе школског система, позиција просветних радника бити онаква какву су имали моји професори. Ни претјерано висока, али не ни понижавајућа.

• Помало у сјеници положаја просветних радника стоји питање положаја ученика у овом, просто речено, скложеном времену. Како то оцењујете, како ученици носе тешкоти сложености који притиска школство и њихово окружење? Како сва ова наша школска и друштвена збиља изгледа из угла оних који су, може се рећи, „без кривице криви“ и од којих „много очекујемо“?

- Убијећена сам да је неповољан положај просветних радника првенствени знак не-

зан и захтјеван, а резултати неизвесни. Младост је најосјетљији доба и период у коме се образују систем и хијерархија вриједности, а наше им укупно окружење не даје ваљане моделе. Ево вам и конкретног примјера. Сви омладински изгради догађају се послије поноћи. У великом развијеним градским срединама, на Западу поготово, то није вријеме када млади бораве у канфанима.

Није уобичајено ни да се у непосредној близини школе отварају канфани и кафићи, да се несметано продаје алкохол и, можда, нешто још горе. Али, новац је зими готово искључиво у рукама ученика - истине по неколико марака, али ученика је 1330! Уместо да им пружимо барем модел западне омладине, барем тамошње принципе јавног реда, ми их напросто „продадјемо“. Град и родитељи ћуте. А ученици узимају искључиво оно што смо им ми одрасли понудили. Све смо занимљиве садржаје сконцентрисали у неколико љетњих мјесеци - мучна и депресивна зима узима свој данак. Ученици су, међутим, много критичнији.

Често у одјељењу чујем да би они вољели да постоје обавезујућа правила о јавном реду и да се, као и другдје, излази од седам или осам сати увече. Не може се говорити ни о праву на слободу избора ако сте понудили само један садржај (кафић и кафане) и уз то га у потпуности лишили контроле.

Разговарао:  
Васо М. СТАНИШИЋ

жете говорити о темељним људским вриједностима, о моралним димама, о сваковрсним облицима људског и друштвеног зла, о хуманистичким оквирима књижевног дјела, а у свакодневном животу затварати очи пред проблемима. То ме је, на примјер, руководило да будем један од оснивача друштва „За бољи град“ и да се сочим са облицима деструкције града, а данас већ и по разног дјеловања на његову младеж. Једина моја коју посједујем је ријеч - отуда и књига коју сам са супругом написала, „Како је Будва сањала Медитеран“.

Што се тиче научног рада - предавања ме стимулишу и нека од својих најуспјешнијих уочавања у области критике и теорије књижевности остварила сам захваљујући раду у школи и чињеници да су програми захтијевали истовремено изучавање више писаца, правца, критичко теоријских области...

Испред свега, међутим, стоји подршка по родицама. А породица треба да буде што бројнија. И не треба робовати форми - многе би се домаћице вјероватно збуниле у „конструктивном хаосу“ који по некад зна да влада у

сасвим немогуће да сам град располаже извјесним бројем станови које ће уступити на коришћење школама. То је на Западу уобичајено, али ми са Запада не прихватамо оно што

брите о ученицима. Уколико се све одвија у времену назралитетијих друштвених ломова, није чудно што су се многи млади људи „изгубили“. Тешко је, на пример, објаснити

У настојању да се поправи веома проријеђени рибљи фонд на Јужном Јадрану, Институт за биологију мора из Котора, на путу је да реализује неколико занимљивих идеја.

У воде Јужног Јадрана, наиме, ускоро стиже лосос.

И то из Норвешке. Узгој лососа у водама јужног Приморја дио је заједничког пројекта наше куће и фирме „Акватор“ из Норвешке, каже др Сретен Мандић, директор Института за биологију мора из Котора.

- Поред Мориња у Боки Которској лососи ће се узгајати и на копну: на Глави Зете.

Прије потписивања уговора о сарадњи норвешки стручњаци су обишли више локалитета на нашем мору, језерима и ријекама. Пошто је описано да постоје одлични климатски и други услови за узгој ове изузетно цијељене рибе, сачињен је пројекат на чијој ће се реализацији ради наредних мјесеци. Норвежани за овај посао нуде најбољу технологију,

ју, а извјесна је и добра зарада јер је риба у овом туристичком региону веома тражена.

И још једна новина: невидљива, стакласта јегуља, једна од најспецијалнијих риба јужних вода, ускоро ће се узгајати на ријеци Бојани код Улциња.

- Ријеч је о јегуљама, чија млађа се појављује у априлу и мају на овој ријеци, истиче Сретен Мандић. - Нури рибари уопште не виде, па је и не лове. Килограм ове млађи која се користи за узгој, стаје на подручју западне Европе и до 1.000 метара.

Которски Институт је заједно са Центром за мултидисциплинарне студије из Београда и Институтом за океанологију кинеске академије наука добро простирају прије него што је упућен Влади Црне Горе и одобрен. У финансирању узгоја јегуља учествоваће поред црногорске владе и ЈП „Морско добро“ и други заинтересовани за овај уносни посао.

С. Ш. Г.

## РИБАРИ И ДАЉЕ УПОЗОРАВАЈУ

## УГРОЖЕН РИБЉИ ФОНД

● Из Удружења рибара у Будви Јануару су средином јануара упозорили да су криволовци озбиљно угрозили рибљи фонд у јерибалном дијелу Будванске ривијере и да је снаје аларманаш. ● Говори о шоме и йогашишак да су проравчи на будванском тајују уочи божићних праћника проравчили ријечну рибу, а једини квалифицирани морска риба која се моћа кушићи била је узјајалиша у Боки

вреду и храну Уједињених нација било би неопходно биљежити податке о дневном улову рибе, уловљеним врстама и о подручју лова, а према стандардима Европске уније, минимална величина „ока“ рибарске мреже не смје бити испод 40 милиметара.

Примјеном прописа осталих медитеранских земаља стање домаћих ресурса морске рибе могло би се поправити, а Влада Републике Црне Горе хитно би требала да предузме мјере за доношење новог закона о морским рибартвством. На тај начин, упозорио је Ивановић, несавјесни рибари угрожавају и репродукцију врста при дну: ослића, кокота, сан пјера, листа и других.

Угрожене су и приобалне врсте рибе, а експлоатација бијеле рибе, као што је бранцин и зубатац, достигла је дозвољени максимум.

Секретар будванског удружења појашњава да је проблем и у томе што нема евидентије улова. Према стандардима организације за пољопр

## УНАПРЕЂИВАЊЕ РИБЉЕГ ФОНДА НА ЈУЖНОМ ЈАДРАНУ

## ЛОСОСИ ИЗ НОРВЕШКЕ

## АКТУЕЛНОСТИ

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ УСВОЈИЛА ИНФОРМАЦИЈУ О РЕЗУЛТАТИМА ТУРИСТИЧКЕ СЕЗОНЕ 2000. ГОДИНЕ СА ПРОГРАМОМ ПРИПРЕМЕ ТУРИСТИЧКЕ СЕЗОНЕ 2001. ГОДИНЕ

# БОЉОМ ПРОПАГАНДОМ ДО ВИШЕ ТУРИСТА

● Домаћих мање, а страних туриста значи више него 1998. године која се сматра реалном за употребљавање ● Понуда на релативно задовољавајућем нивоу ● Туристи све више прате квалитетнији шариски производ ● Припреми наредне шариске сезоне - блатовремено обезбиђенији средстава и завршили неодходне радове

Према званичним подацима за првих девет мјесеци 2000. године будвански ривијеру посјетило је 150.400 регистрованих туриста. То је 55 одсто више него претходне године, али свега 72 одсто туриста у односу на 1998. годину која се сматра реалном за употребљавање. Слично је и са бројем ноћења - остварено је 1.144.198 што је 57 одсто више него претходне, а свега 71 одсто у односу на 1998. годину. Домаћих гостију било је мање (свега 61 одсто у односу на 1998) а страних значи више (230 одсто у односу на претпрошлу годину).

Ово су неки показатељи првих девет мјесеци претходне туристичке сезоне из Информације коју је Скупштина општине усвојила на посљедњој сједници у 2000. години. Туристички посјеници су претходну годину очекивали са пуно неизвесности што се и потврдило: домаћих гостију је било мање, а страних више него што се очекивало. Гостију са главног тржишта, Србије, било је мање из више разлога, а доминирали су они економске природе. Било је омогућено и плаћање у динарима и компензационо плаћање једном броју предузећа из Србије, али је туриста с овог подручја, ипак, било мање него што се очекивало. Паду туристичког промета допријело је и нефункционисање платног промета између Србије и Црне Горе.

## Позитивно у туристичкој понуди

Квалитет туристичке понуде у 2000. години, како је оцјењено у Информацији, био је на релативно задовољавајућем нивоу. Током сезоне није било већих проблема и притужби гостију, а с обзиром да је гостију било за око 28 одсто мање него прије двије године инфраструктура је добро функционисала. У приватном смјештају из године у годину долази до подизања нивоа квалитета и разноврсности понуде што треба и даље стимулисати. У хотелским капацитетима није било већих улагања, осим рутинских припрема за сезону, па о томе убудуће треба повести више рачуна.

Понуда у трговинама је, захваљујући великом броју приватних трговинских радњи, била боља и квалитетна, али су цијене биле релативно високе због отежаног функционисања канала продаје између Србије и Црне Горе и зато што

## ТУРИСТИЧКИ ПРОМЕТ 1998-2000. ГОДИНЕ (за првих девет мјесеци)

	1998.	1999.	2000.
Укупно туриста	209.723	97.068	150.400
- домаћи	196.445	91.464	119.805
- страни	13.278	5.604	30.595
Укупно ноћења	1.613.192	729.910	1.144.948
- домаћа	1.514.880	694.064	951.290
- страна	98.312	35.846	193.658

на височијим котама и шпицу туристичке сезоне и недовољно паркинг мјеста. Једна од слабости је и недовољно регистрованих лежајева на подручју општине.

Анализом туристичке тражње утврђено је да је заједничка карактеристика свих емитивних тржишта повећање захтјева за квалитетом, па туристички производ Будве мора бити спреман да се уклопи у нови оквир стратегијског развоја туризма Црне Горе. Квалитетан и агресиван пропагандни наступ на домаћем и иностраном туристичком тржишту, закључено је у Информацији, представља императив за враћање туристичке клијентеле на нашу ривијеру.

## Програм припрема за наредну сезону

Из Информације о резултатима туристичке сезоне 2000. године припостављајући да је програм припреме туристичке сезоне 2001. године чији је циљ што боља организација у извршавању одређених

добра дио производа био увозног поријекла. Будванског ривијера је из године у годину све боља, а квалитет понуде на плажама угледном је задовољавао потребе туриста. Чистоћа града била је на задовољавајућем нивоу и добро су функционисале све јавне службе. Општина је благовремено донијела потребне одлуке (о условима за извођење музике и начину коришћења музичких инструмената и уређаја, о радном времену и начину коришћења пловила на мору) што је утицало да у овим областима буде мање проблема редовној дјелатности предузећа из области зеленила, чистоће водовода и канализације као и средстава за нове инвестиције у овим дјелатностима. Секретаријат за урбанизам је задужен да у првом мјесецу ове године припреми Програм привременог коришћења неизграђеног градског грађевинског земљишта за 2001. годину. Секретаријат за привреду и финансије и Туристички центар Будве да до јуна раде на категоризацији приватних соба, апартмана и ресторана, да изврше евидентирање од-

послова и задатака укључујући и контролу рада субјекта наше туристичке понуде. Програм је подијељен према садржајима и извршиоцима, дати су и рокови, а усклађивање рада субјекта укључујући и привремену наредну туристичку сезону и оцењивање успјешности извршења појединачних задатака вршиће Координациони одбор за припрему и праћење туристичке сезоне.

Програмом је као примарни задатак Општине и њених органа утврђено да се правовремено обезбедије средства наимењена редовној дјелатности предузећа из области зеленила, чистоће водовода и канализације као и средстава за нове инвестиције у овим дјелатностима. Секретаријат за урбанизам је задужен да у првом мјесецу ове године припреми Програм привременог коришћења неизграђеног градског грађевинског земљишта за 2001. годину. Секретаријат за привреду и финансије и Туристички центар Будве да до јуна раде на категоризацији приватних соба, апартмана и ресторана, да изврше евидентирање од-

## ОСВРТ

# КАФАНСКА ПРЕВЕНТИВА

Будва је током минулог мјесеца била изузетно посећена. Многи се слажу у оцјени: као пријетко када током зиме. За новогодишње празнике, према подацима надлежних служби, на подручју општине боравило је између 25 и 30.000 гостију, такође је веома било живо за Божићне празнике, као и за Православну нову годину.

Но, будвански угоститељи, подједнако они који имају своје објекте у старом будванском граду и они у другим дјеловима Будве, нису задовољни. Не зато што гости нису улазили у њихове објekte, или што пак нису хтели да троше, него што им је то добром дијелом - онемогућено.

Првог и другог јануара, полиција је затворила кафиће и друге угоститељске објекте око поноби. Учињено је то и за вријеме Божића, па опет на

истеку 13. јануара. Дежурни момци у плавим униформама су без много објашњења затварање, иако највећи број има има дозволу за рад до 2 часе, неки и дуже. Гости који су тих дана било прилично у будванским угоститељским локалима, морали су да их напусте. Све је то, углавном мирно, прихваћено, али у појединим објектима је било и неугодних ублjeђивања. Гаџе, наиме, нису могле да кажу гостима због чега то полиција тражи, ови су нездовољни, понекде и уз псовке и поруке: „никад више нећemo доби”, напуштали локале.

У Одјељењу безбједности у Будви, објашњавају да у цијeloј ствари нема политику, тајкоје да се не ради ни о каквом хиру ове службе. Учинили смо то, кажу, само из мјера предо-

стржности: тих дана је потрошња алкохола била на „звидном“ нивоу, а када су гости „под гасом“ онда се не зна...

Угоститељи тешко прихваћају ове разлоге. Превентива је, веље и нужна и пожељна, али за њу су итекако задужени и - гаџе. Они су, наиме, ти који прате и потрошите алкохол и расположење гостију и спремни су да у „критичном моменту“ позову полицију. Будва је, истичу даље, изразито туристички град, који, иако познат и препознатљив, итека-ко још ради на свом имиду. Посебно зимском, јер тек двије, три године, организовањем спектакла на главном градском тргу у vrijeme новогодишњих празника, Будва постаје град у који се и у јануару масовно долази. И управо тим бројним гостима који су се минулих недеља били сјатији у наш град с разних страна, тешко је објаснити да су своје сједељке, углавном у мирној атмосфери, морали да прекидају у поноби. Или нешто прије. А осталих дана, могло се поједијети знатно дуже. Пошли су из Будве - то тврде готово сви власници кафића - с дозом горчине коју је најбоље одсликао кратки коментар већине од њих: дошли смо да се про-ведемо, платимо наравно то, али смо морали вані када то полиција нареди.

Туризам полиција треба, има је, дакако, и у Сен Тропеу и на Флориди и на Родосу. Само чини се тамо се униформисани момци, задужени за јавни ред и мир, другачије понашају. Мекше, флексибилније. Како то туризам, усталом, захтијева.

С. Ш. Г.

## УГРОЖЕЊЕ ПЛАЖЕ

● Јавно прегузење „Морско добро“ упозорило Јочешком јануара да неким плажама на Црногорском проморју пријеши опасност нестапка збојаје ерозије обале и смањење наноса пјеска

Како је саопштено, посебно узгрожене плаже у Сутомору, Петровцу, плажа Могрен у Будви и Пржно код Милочера.

Ипак, тренутно су најугрожене плаже у Петровцу и Сутомору, пошто су морски таласи током зиме и прољећа

прошле године готово сасвим уништили обалне зидове.

„Морско добро“ је, због тога, ангажовало стручњаке за израду пројекта за ревитализацију плажа у Сутомору и Петровцу чија је санација приоритетна, а заштитни пројекти требало би да буду

готови до маја ове године.

Планирано је да се на плажама израде подводни гребени који би требали да ублаже ударе морских таласа о обалу што узрокује одвлачење пјеска са плажа и њихових нестапака.

Р. ПАВИЋЕВИЋ

## НОВО РУКОВОДСТВО

● На саспаку одржаном Јочешком јануара, за првогодијенка Управног одбора Удружења шариских агенција Будве изабран Радомир Бошковић, директор шариске агенције „Јамб“, а за првогодијенка Скујшићине Удружења Никола Звијерић, директор шариске агенције „Амон експрес“

У предсједништво Удружења изабрани су и Славица Мартић из „Монгентро експреса“ и Петар Ивковић, директор агенције „Кипа трапел“ са Светог Стефана.

Ново руководство је убрзо отпочело са својим ак-

тивностима, па је делегација Удружења туристичких агенција Будве, током првих дана јануара, обишла неколико туристичких предузећа и агенција на Црногорском приморју са циљем да се обнови сарадња и договори јединствен на-

ступ на туристичком тржишту. До краја мјесеца Удружење ће са хотелијерима направити споразум о пословнотехничкој сарадњи, како би се на тај начин квалитетно презентовала туристичка понуда Црне Горе.

Р. П. П.

## ПРОШИРЕЊЕ СЛОВЕНСКЕ ПЛАЖЕ

● Ревитализација и проширење Словенске плаже у Будви један од приоритетних задатака и послова Јавне прегузење за управљање морским добром Црне Горе у овој години на Будванском привијери

Морско добро је од ХТП „Будванска ривијера“ затражило да уклони све бетонске површине дуж Словенске плаже и да на том простору, као дугогодишњи корисник, наспе пјесак, чиме би се плажа знатно проширила.

Програмом овог предузећа

за 2001. годину је предвиђено да се уреде и наспе пјеском и дјелови ове плаже код Јадранског сајма и зграде Југословенског рјечног бродарства где је планирана и изградња навоза за мање чамце. На градској плажи код хотела „Аvala“ планирана је изград-

ња мола и одговарајуће пјешачке стазе ка плажи Могрен. У ЈП „Морско добро“ у Будви истичу да ће путем јавног конкурса и ове године бити утврђени дјелови плажа у Петровцу, Бечићима, Јазу и Буљарици.

П.

## ВИШЕ ВОДЕ

## АКТУЕЛНОСТИ

ТРАГАЊЕ ЗА НАФТОМ ПОЧИЊЕ ОВЕ ГОДИНЕ

## ТРИ БУШТОНИЕ НА - КОНПУ

Трагање за нафтом на конпу Црне Горе почеће већ ове године. Которски „Југопетрол“ одредио је три истражна блока на којима ће се бушити у потрази за „црним златом“. То су Црници, Грахово и Дурмитор.

Урадили смо промотивно-лицитациони материјал и већ тражимо партнere за рад на конпу, каже Веселин Ковачевић, директор Сектора за истраживања у „Југопетролу“.

Ковачевић очекује солидан одзив јер постоје добре индисије, да на основу бројних истраживања која су до сада обављена, да нафта највише „мирише“ управо на ова три локалитета где ће се бушити наредних мјесеци. Постоје и други „блокови“ на којима ће се такође у каснијем периоду опробати истраживачи као што су полуостров Луштица, подручје Улциња, Буљарица у нашој општини и други.

Што се, пак, тиче трагања у подморју, радови теку према плановима. За енглеске партнere с којима постоје солидни уговори, „Медузу“ и „Стар петролеум“ биће и ове године послана. У „Југопетролу“ су мишљења да би у другој половини ове године могла да буде постављена прва бушотина у подморју на којој ће се тражити гас.

- Истраживања су показала да подморје крије природни гас, истиче Ковачевић. - Зависно од тога о којим се количинама ради и какве су потребе тржишта, биће донијета одлука о томе да ли ће се приступити експлоатацији гаса. Највијероватније да хоће.

Тамо где има гаса, природно има и нафте. Струч-

њаци су већ утврдили локацију која је обиљежена као Ц-2 где ће у првој половини наредне године бити постављена прва бушотина у подморју с новим партнерима, чија ће циновска сврда тражити комерцијално налазиште нафте.

До сада је у више наврата и на конпу Црне Горе тражена нафта. Двије деценије након другог свјетског рата постојало је предузеће „Нафта“, чија је управа била стационирана у Петровац. Постављене су бушотине у Буљарици, код Улциња на Грахову, у

Црници. Располагао се тада, нажалост, слабом техником, па су сврда с тих бушотина ишла до дубине од 4 километра. А, стручњаци су то потврдили, нафта се налази на већим дубинама - послије пет километара.

Што се подморја тиче нафта је била пронађена на бушотини означеном као „Јужни Јадран 3“, коју су Которани поставили заједно с америчким партнерима раних осамдесетих. Нажалост, није било у комерцијалним количинама.

С.Ш.Г.

## ОБЈАВЉЕН КАЛЕНДАР ИЗЛОЖБИ

● Календар овојодишњих сајамских изложби на Јадранском сајму у Будви имаће 18 занимљивих манифестација. Сезона ће, пошто је 27. марта Сајамом исхране који се одржава 27. јула

од 10. до 14. априла биће одржан 25. сајам намештаја, а од 25. до 27. априла 10. међународна туристичка беџа.

Традиционални Базар беџе широке потрошње почеће 1. маја и трајаће до 25.

септембра, а љетњи сајам трајаће од 10. маја до 10. септембра.

23. сајам грађевинарства биће одржан од 18. до 21. септембра, а од 26. до 29. септембра четврти салон аутомобила.

Р.П.

## ТУРИСТИЧКА ДЕЛЕГАЦИЈА У СЛОВАЧКОЈ

● Туристичка делегација Црне Горе учествовала је 18. до 21. јануара на међународном сајму туризма „Словакија шур“ у Братислави

Црногорску туристичку делегацију предводили су Слободан Лековић, помоћник министра туризма Црне Горе и Велибор Золак, директор Националне туристичке организације.

Туровератори „Фишер“, „Глобтур“ и „Адрија“ из Кошица уврстили су понуду Црне Горе за овогодишње љето у своје каталоге,

а интересовање за продају аранжмана исказале су и агенције „Реди тур“, „Рики Травел“ и „Коала тур“.

Делегацију туристичке привреде Црне Горе, током боравка у Братислави, примио је замјеник министра правде Словачке, а 19. јануара одржана је конференција за штампку.

Р.П.

## НА ВРХУ ПЕРА

## ТРАЧАЈ МЕ ЊЕЖНО!

Трач или оговорање, клеветање, брњање, олајавање, иако постоји од давнина, данас је постао општи, све доминантнија, појава.

Трачева, наравно, има свих врста, од оних безазлених, типа коментарисања неке фразуре, па све до оних разорних који у цјелости помијерају нечији живот и на крају га разарају.

Трач има погодно тле свуда, на улици, у кухињи, кафани, бријачници, канцеларији, а мало је оних који нису покушали да провире кроз туђу кључаоницу и покушају да се, на њима својствен начин, баве животом других.

Трачања није поштеђен нико, али су јавне личностима углјавном главна посластица. Тако смо, колико јуче, чули да је један високи политичар до ушију заљубљен у познату фолк пјевачицу, жена познатог политичара виђа се са једним новинаром. О јениј једног такође познатог фудбалера да и не говоримо, а о секретарцији у једној јавној институцији већ бруји читав град. Зар колико јуче нисмо чули, па чак и прочитали, како ће двојица хомосексуалаца у Никишић склопити први брак у Црној Гори. Скоро су Јеку Тошову, у једном околном селу, про-

гласили за курву, пошто се по комшију распричало да је са Митром Радовановим поваљала Радованову траву. И тако у неодглед.

Трач се чује свуда, саопштава најчешће уз кафу, преко телефона, рјеђе на уво, а често и јавно, па чак и на фудбалским стадионима. Међутим, најподнје тло трачеви имају у малим и затвореним срединама у којима су људи суочени са другим часовима доколице које свакако треба нечим попунити. У тим срединама, а тога није поштеђена ни она наша, све се зна: шта је комшиница скувала за ручак, ко је с ким био у граду, ко је с ким био током ноћи...

У трачу постоји трачак истине, али управо тај истинити дио трач чини тако опасним. Јер, приликом суочавања са сплетком као вишом обликом трача, због оног дијела истине, лако се повјерује и у онај дио који је чиста лаж.

Није важно ко је први изузето оно: „Рече ми једна жене, само немој никоме“, јер мочни медиј Радио Милева не наводи ауторе прилога, нити подлијеже цензури. Тако, рецимо, онај ко је изговорио трач тешко да на крају може да преноси своју творевину јер у игри по-

кварених телефона и нечистих намјера трач дођија сасвим други смисао.

Са психолошког аспекта, ментална структура људи којима је трач потребан као хлеб, по правилу говори да је ријеч о особама чији је сопствени живот углјавном празан, па немају паметија посла, али ни снаге за садржајије и љепше живљење. Сасвим је логично да они, пошто не живе свој живот, смисао постојања налазе у бављењу туђим животом.

Ако неко живи другачије, ако другачије мисли и жељи да се другачије понаша, ма колико то било из добрих намјера, трачтвоторци неуморно раде, како би сваки поступак сада већ њихове жртве, свели на нешто ситно и прљаво, дакле на нешто близко свом менталном склопу. Трач је, најкраће, игра инфириорног духа које, данас, готово нико није поштеђен.

Колико и трач, стара је дилема - шта чинити када смо трачарењу изложени? Незаинтересовано прелажење преко празних прича, некада може бити опасно. Хватање у коштац са трачом, такође. Тако остаје питање: да ли се уопште могуће борити против трача, или пак само рећи: Трач је њежно.

Ранко ПАВИЋЕВИЋ

## САСТАНАК УДРУЖЕЊА ТУРИСТИЧКИХ АГЕНЦИЈА БУДВЕ (УТА)

## УНИВЕРЗАЛНИ ХОТЕЛСКО-АГЕНЦИЈСКИ УГОВОР

● Први овојодишњи састанак Удружења туристичких агенција Будве, које броји 18 чланица, био је посвећен преговорима за парејну туристичку сезону, а одржан 8. јануара у хотелу „Мојрен“

свим сајмовима и берзама.

Наиме, према ријечима новог предсједника Драгана Ђорђевића, Удружење ће након овог састанка отићи у обилазак свих хотелских фирм са којима сарађује у Црној Гори ради уvida о стању њихових објеката и условима према којима ће убудуће сарађивати.

На састанку је, на иницијативу власника агенције „Глобтур“ Мила Радуновића, договорено да се након обављених разговора са хотелијерима направи униврзални хотелско-агенцијски уговор у коме ће, прије свега, бити дефинисана и агенцијска провизија. Са овим уговором УТА може имати наступ и на туристичком тржишту, тј. на

манске уговоре могле би се позвати на овај заједнички.

На састанку је и критика на рачун неуједначених цијена смјештја које агенцијама нуде хотелијери за различите туристичке (домаћи, страни). Такође, проблем у раду агенција представљају и различите цијене за поједине агенције, тако да многе агенције ван Будве имају боље услове за наступ на тржишту од будванских.

Сви ови предлози и проблеми биће стављени до знања партнерима, те у договору са њима направљен уговор универзалног карактера са минимумом услова, тј. обавеза хотелијера према агенцији и обратно.

А. КОСТОВИЋ

## ЧЕСИ ЗАИНТЕРЕСОВАНИ ЗА ЦРНОГОРСКО ПРИМОРЈЕ

● У оквиру сајуђијској поштовања по Црној Гори, у организацији Министарства туризма у Влади Црне Горе, у хотелу „Мојрен“ у Будви, обављена је презентација система чешкој туроператора „Вишковице - шурс“ из Осијека, који у својој понуди има само Јадранску обалу

Како је истакао Здонек Хонек, власник ове туристичке агенције основане 1991. године, у свом саставу имају око 100 субагената у Чешкој, Словачкој и Пољској. Највећи су чешки туроператор у Хрватској, где годишње на тамошње приморје доведу око 50 хиљада туриста.

Представници „Витковице - турса“ су током четвроредног боравка у Црној Гори, обишли хотеле у Будви, Бечићима, Светом Стеваном, Петрови-

цу, Бару и Улцињу да би се на лицу места упознали са понудом и условима смјештја. Црногорско приморје је увијек било интересантно за чешке туристе, па ће након разговора са представницима Министарства туризма Црне Горе убрзо штампати каталог са туристичким понудом Црногорског приморја и конкретно се договорити о презентацији туристичке понуде Црне Горе на чешком тржишту.

Презентацији чешког туроператора у Будви, поред представника Министарства туризма Црне Горе и Туристичке организације Републике, присуствовали су и представници општине Будва и Удружења туристичких агенција из Будве и Херцег Новог. Вођени су и конкретни разговори и разменјивање искуства о будућој посети гостију из Чешке Црногорском приморју.

Р.П.

## ИЗ СУСЈЕДНИХ ОПШТИНА

## ВЕЛИКИ ГУБИТАК „ЈУГОПЕТРОЛА“

Которски „Југопетрол“ увозио је и увељико продаја током прошле године нафту и њене деривате, али је „зарадио“ - губитак. И то не мали: чак 21 милион марака.

Генерални директор гла-авног снабдјевача горивом подучја Црне Горе, Никола Драгомановић, каже да његова фирма на то није могла утицати. Раст цијене нафтне на свјетском тржишту није пратио и раст цијена на мало, тако да је створен велики пословни минус.

- Барел нафте је почетком прошле године коштао 12, а крајем је чак 35 долара на свјетском тржишту, наглашава Драгомановић. - Ми смо о томе обавјештавали уредно Владу Црне Горе и трачилли повећање цијена на нашим пумпама. Одобрено нам је да продајемо литар „супера“ и „безоловног“ прво по 1,30, а онда 1,50 марака. Но, то није било адекватно цијенама које би умањиле дуг. Влада је очигледно имала у виду социјални моменат.

Хоће ли Влада Црне Го-

ре помоћи у покривању дуга или ће „Југопетрол“ морати да прода неке од својих пумпама, остаје да се види.

## НОВА РАСПРОДАЈА БРОДОВА

Которска „Југоцеанџија“, чија флота је озбиљно најсукана у големим дуговима, начинила је санациони програм, који ускоро треба да раз

## АКТУЕЛНОСТИ

## УПРКОС ЗАБРАНАМА

● Познати београдски бизнисмен Ненад Ђорђевић на сајни шоком јануара нелегалну грађу на острву Свети Никола и поред свих забрана јавној прегушења „Морско добро“

Како је новинарима изјавио Рајко Миховић, директор „Морског добра“, Ђорђевић и даље не поштује забране већ без одређења надлежних органа ради по своме. Сада на острву Свети Никола гради обални зид, а на Словенској плажи данима претвора огромне камене громаде, оштећујући пут до плаже и саму

плажу.

У комуналној инспекцији поднијели су пријаву општинском судији за прекраје због депоновања грађевинског материјала и нарушувања изгледа плаже, али то очито Ђорђевићу ништа не значи. Он је недавно изјавио да је дио острва његов приватни посјед и да има право да на њему ради шта хоће.

Овакви поступци Ђорђевића већ дуже вријеме

изазивају жестока реаговања грађана, а све пријаве надлежних инспекција и предузете до сада нису уродиле плодом. Због тога су све присутније тврђе да овај бизнисмен и некадашњи политичар све радове изводи уз благослов некога из врха актуелне власти. Јер да није тако, кажу грађани, нелегална грађа Ђорђевића давно би била онемогућена.

Р.ПАВИЋЕВИЋ

## ИНИЦИЈАТИВЕ

## ЗАШТИТА БИВШИХ ВЛАСНИКА

● Поводом израде предлога закона о реституцији и приватизацији Мирослав Ивановић, предсједник Савеза за враћање и заштиту приватне имовине у Црној Гори, сајашњим новинарима да ће представниковој савеза равнотакто учесницу у раду скупштинске радне групе, па треба очекивати да ће интереси бивших власника бити заштитени

Ивановић је рекао да ће се предлог закона о реституцији и приватизацији наћи пред посланицима у Скупштини Црне Горе крајем фебруара.

## ИСПЛАТА ТРОШКОВА ЗА РАСЕЉЕНИКЕ

У организацији Комесарија за расељена лица, а уз помоћ Европске уније, у шоку исплати средстава грађанима који су у своје домаћинства, без накнаде, примили расељена лица са Косова

За 228 домаћинстава на подручју општине обезбиђено је 108.369 марака за трошкове смјештаја, комуналита, струје и воде.

Новац се подиже на шалтерима Службе платног промета, а појдела средстава траје до 1. фебруара.

Р. П.



## ПИСМА ЧИТАЛАЦА

## ТРЕБА ПРОВЈЕРИТИ ТВРДЊЕ МИТРОВИЋА

Поводом чланка објављеног у прошлом броју „Приморских новина“ под насловом „Гурају воду уз брда“ ми доље потписани грађани општине Будва захтијевамо да се, ради општег интереса, провере тврде Вељка Митровића, како је и сам тражио.

Ако је све тачно што наводи у свом писму свима може бити само боље, а ако не буде у праву нека сам сноси своје посљедице. Знамо да се одавно бави испитивањем вода и да је много уложио, а колико је научио требало би јавно и проверити.

- |                       |                        |
|-----------------------|------------------------|
| 1. Радослав Јовановић | 12. Радослав Јовановић |
| 2. Јанко Јанчић       | 13. Радослав Ђ. Јанчић |
| 3. Јанко Јанчић       | 14. Јанко Јанчић       |
| 4. Јанко Јанчић       | 15. Јанко Јанчић       |
| 5. Јанко Јанчић       | 16. Јанко Јанчић       |
| 6. Јанко Јанчић       | 17. Јанко Јанчић       |
| 7. Јанко Јанчић       | 18. Јанко Јанчић       |
| 8. Јанко Јанчић       | 19. Јанко Јанчић       |
| 9. Андрија Јанчић     | 20. Јанко Јанчић       |
| 10. Јанко Јанчић      | 21. Јанко Јанчић       |
| 11. Јанко Јанчић      | 22. Јанко Јанчић       |

1.

Маса се таласа. Па онда поскачује. У ритму, прво мирније, ритмично, па онда без реда. Највише увис, јер ако се мрднеш лијево или десно много, оде нечије стопало. А тијела једно уз друго, младићи и дјевојке веселе, прекрили сваки метар каменог пода између старе dame. Будве и хотела који су јој на узглављу. „Црвена јабука“ зна како да се распопути: кад је младост солидно загријала ноге, музичари некадашње сарајевске групе, ударају јаче. Па још јаче. Младићи знају све старе хитове из некадашње „југе“ па од старта прихватију пјесму. Пјева цио народ који се овдје сјатио из разних крајева садашње и бивше нам домовине. Топе се последњи часови вијека дводесетог и милиенијума другог у ритму бијесном, вотки и вискију, топлим и ладним пивима (сваки други има флашу у руци из које наздрavlja с висине). Само сам ја, чини ми се, прикован за камене плоче херцеговачке, које су овдје нашле крајње станиште након великог земљотреса. Оправдано, наравно. Зато и гледам тај млади, лијепо разуздан, сјајно музички образовани, свијет. Почиње пред поноћ одмах уз велику бину, где сам се усидрио не баш намјерно, скандирање: Југославија, Југославија. Погађам из цуга: садашњој, или више бившој „југи“. Млади милиенијумски ходочасници су из Србије, Републике Српске Федерације БиХ, Хрватске, Црне Горе...

Нешто пјесме и скандирање, а ваљда и те плоче на којима стојимо повезаше ме начас с познатим сарајевским пјесником Милом Стојићем. Миле је у егзилу већ деценцију, у Бечу пише и уздише. Ту недавно исписао је ове редове: „шестог јануара 1965, док сам као члан школског збора пјевао „Stile Nacht“ у манастиру Житомислићу и слушао своје врњачаке из Мостара како извode „Бура море раздимајет“, први пут сам почeo размишљати о зачивајном апсурду: људи, моји људи, они који живе од тешког кулка и рада, људи исте крви, истог дамара и истих изразданих лица, људи што живе истим јадним животом, у часу својих најзначајнијих светковина међусобно комунирају на њемачком и руском, које ни једни ни други не разумију. Дух разлике који је посаћен међу ове људе истог језика, исте крви долазио је из далеких и непојамних земаља, од далеких оскурних сила, које су управо у овој нигдини нашле своje вјерне слједбенике...“

О зачивајном апсурду Мила Стојић, не знајући општу за ову причу, четврт вијека касније размишљао сам на готово исти начин. Тако једнака, а тако расположена Херцеговина ратовала је, по који пут, између себе. Подијељена нигдина каменита. Солидан одговор нисам нашао, вјерујем ни Миле, који је много, много упућенији у стварност Житомислића и околине.

## ЗАПИСИ

Јужном страном дана  
автор: САВО ТРЕГОВИЋ



## АПСУРДИ ЗАВИЧАЈА

Можда је то ипак најбоље осмотрлио, онако с дистанце, врли Миња Бојанић, који је те 1965. био у другом хору, оном из Мостара: „браћа би се боље разумјела да не говоре истим језиком...“

У поноћ, док небо над Будвом гори, још се пржим тим мислима. И лъутим се на себе, што покушавам да неку сличност нађем данас у ближем и нешто даљем окружењу.

2.

Опет онај Марко Вешовић, који је на телевизiji црногорској јавно напао своје земљаке. Дошао је код мене у књизи „Мој свијете изгубљени“, коју ми је лично уручio издавач, фини момак Саша Марковић. Каже Марко већелије овако: Црногорац се састоји деведесет процената од говора, а свега десет процената од воде, масти, бјеланчевина и угљених хидрата. Оно што се назиље истинским Црногорцем у мојој предоцу је одувијек искрсавало или у виду књижевника, или у виду шпијуна-два занимања понајблијски склопу нашега мозга... „Крпи Марко у књизи по шпијунима, па онда по Новаку и Јеврему, не тако давно лъутим противницима који су један другога и на мегдан зазивали, а сада „грлу и души“ академије дукљанске, по антологичару Стојовићу и другима, али и по својима, ћеду Симеуну, оцу, рођацима... Узмите књигу, Марко је земљаку Лалићу налик помало. Не прашта никоме. Марко који није имао Држање, због чега је остао у Сарајеву.

3.

Послије Божића, киш и буре, море јестало. Измиљело сунце јануарско, и народ се смирио, некако. Иако се платформе укрштају, избори и референдуми најављују, државе предлажу и образлажу. У новинама, на телевизiji и радију, пијаџама зеленим и камионским, кафанама хладним и одбојним. Што се политичка температура диже, народ све прибранији, чини ми се огуглао. Зна власт, ваљда, што народу треба. Колега и пријатељ Ранко Гузина ми шаље заједничко саопштење послије српско-црногорских разговора, који се настављају, у три ријечи „ћерћемо се још“.

4.

Тек се на мртвоме лабуду види колика су му била крила, преписала је живот умна Исидора. Овај свијет је напустио Бранко В. Радичевић, и тек сам онда сазнао да је написао чак

У свом нотесу, на чијим похабаним корицама стоји датум: јули 1994. налазим ове реченице: захваљујући политичантима, неспособним ствараоцима, лажним новинарима, преварантима и будалама, телевизија је застрашујуће средство, заглупљује глађаце политичким полуистинама, одабраним вијестима које треба да изазову mrжњу, шунд музиком и одвратним филмовима, пуним свирепости које нормалан човјек никад не би гледао у биоскопима. Програми уз које и унучи постају имбаци. „оцјене су биле престроге па ми уредник тада није пустио ни ријеч.

Рекао је то покојни Радивоје-Лола Ђукић, док смо ћаскали тог љета у Будви на разне теме, не адресирајући поруку ни на једну кућу.

Шта мислите, да ли је нека мисао из овог записа акцентуја и данас?

## КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

ЕРИХ КОШ

## ИЗМЕЂУ РЕДОВА (12)



„Нема нерешивих проблема!  
Шта ћемо јести вечерас?“  
Ежен Јонеско

\*

„Плашим се да сутра не постане већ прекосутра“. Ежен Јонеско

\*

Јонеско тврди да је Малро негде рекао да ће ХХI век бити религиозан. Да ли је он, будући да је рано умро, могао знати шта ће се десити са социјализмом. Да ће људима бити потребна нова или стара вера.

\*

Један писац који је хтео да подражава Толстоја-Толстоја у старим годинама, у ствари, - узео је да по неколико пута дневно казује „Оченаш“. Од свих Толстојевих дела то му се учинило најлакше да подражава.

\*

„Источни грех“ то је у Библији почетни грех Адама и Еве, грех из кога су произтекле све невоље које су сназиле људски род, али се временом заборавио прави смисао тог назива. Модерна геополитика направила је од тог библијског појма географски, па га и пише као источни грех, у данашњем смислу балканско дивљаштво.

\*

„Ко нема достојанства у невољи, неће имати умерености у тријумфу!“ Виктор Иго

\*

Јула месеца 1870. године Виктор Иго је у својим Дневницима записао пророчанске речи поводом избијања Француско-Пруског рата и проглашења непогрешивости папе.

„За стогодина више неће бити рата, неће бити папе, а храст (који је посадио у свом врту) биће велики“. Преварисао се! Сто двадесет година после има рата у Европи, има папе, а да ли је порастао храст врјало би отиши на енглеско каналско острво Церси где је Иго бито у прогонству и где су, за прошлога рата, немачки хитлеровски окупатори, ложили ватре.

\*

Новинар, коментатор са Олимпијских игара у Барселони, извештава да је наша тркачица у својој групи заузела последње место. Није морала да га заузима- стајало јој је на располагању и претпостављамо нису се остале учеснице трке бориле око њега, а коментатор је могао да извести о том крупном догађају и на прикладнији начин саопштавајући нам напротив да је тркачица стигла последња на циљ.

\*

Слобода је мач са две битне општице којима може да рукује само праведан, пун врлинка човек, а у рукама

неспособних, неодлучних, представља огромну опасност“.

Џон Милтон: „Историја Британије“

\*

„Али баш да узмем да лепоте иду напоредо, не морају зато напоредо ићи и жеље, јер не побеђује љубав сваку лепоту, будући да не овлађују и вољом, а кад би све лепоте побуђивале љубав и вољом овлађивале, учинила би се збрка од воље, које не би знале где да се уставе, јер како су лепи предмети безбрежни, такве би морале бити и жеље“. Сервантес: Дон Кихот

\*

„Све ове непогоде које нас сназају знамења су да ће се скромним небом изведрти и да ће се ствари набоље окренути, јер није могуће да дуго траји и зло и добро, па отуда излази, ако је зло дugo трајало, да је добро већ близу“. Сервантес: Дон Кихот

\*

„Зар је за приповетку важно да се зна колико је ко за прешло на другу страну потока“. Сервантес: Дон Кихот

\*

„Нисам има исто толико слова као и јесам!“ Сервантес: Дон Кихот

\*

„Али нисам могао да осетим како увреду што ме је називао маторим... Као да је до мене стајало да задржим време,... а ваља имати на уму да се не пише седим власима, него разумом који хоће да се поправља са годинама“. Сервантес: Дон Кихот

\*

„Дуго сам становао у кући Сент-Бева и играо се у његовом малом врту“ пише Андре Жид. Па ево шта, међу осталим, разликује положај грађанске класе Француске од наше и наших писаца. Наши сви почину нинодчега и нема ни једнога који може да каже да је залазио у кућу Скерлића, Богдана Поповића, Иве Андрића и других.

\*

Људи који добро, лако и много говоре, по правилу мало пишу. Очигледно је прво лакше но друго. То појављује се и за наше политичаре.

\*

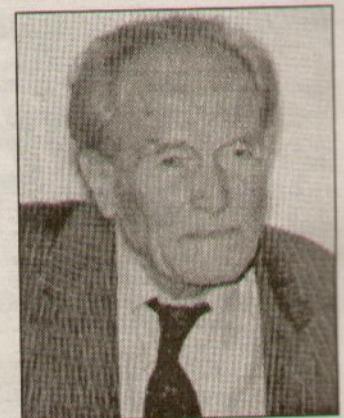
Радио: „Укинули смо вербални деликт, па сад и у Скупштини говоре глупости“

\*

Радиоизвештач са Босанским боиштима: „Рањеници све више умиру. „Као да се може умирати више или мање, мало или сасвим Хтео је ваљда рећи: „Све више рањеника умире.“

## АНКЕТА: ШТА СТЕ РАДИЛИ ОВОГ МЈЕСЕЦА

АКАДЕМИК ЧЕДО ВУКОВИЋ, КЊИЖЕВНИК:

КРАТКИ ЗАПИСИ,  
НЕГДЈЕ О ПОНОЋИ

„Нетеоријски човјек“. Ову синтагму налазим у Ничеовој књизи „Рођење трагедије“ (сад је по ново ичиштавам).

Убрајам се у белетристе, па се питам: шта ради овај „Нетеоријски човјек“ у мени?

Одиста, као да радим против себе: у „Побједи“ се никоју моја огледања на тлу теорије, а у вези са списатељством. Осећам се као да прескакам преко својег плота - чини ми се да поткрадам друге, а уствари крадуцам себе. И све бива као унутар- ња похара.

И тако, исказујем своје погледе на савремена збијања - интервју „Црна Гора доживљава ренесансу самосвијести“... Над рељефом наших дана назирим дооклици: једно око - у сан и митску омаглицу, друго да се буди, а обје зенице у болну грчу. Или је и то моја варка?

Публиковао сам и есеј о монологу - „Отисак унутарњег говора“.

То је покушај да се за- вири у дубља извори- шта је Ум, шта ли је унутрашњи говор,

шта је ријеч по себи итд. Знам, све то надилази моје могућности („нетеоријски човјек“ јесам), али - осмјелих се да понешто од споменутог себи приближим и објасним (или - замрсим, далеко било).

На томе трагу је и оглед „Судилиште на међи времена“ - тако је штампано, мада је мој наслов: „Стара полемика и поетика“. А о чему се ту ради? Учинило ми се да је у негдашњој полемици (махом на високом нивоу, у оновременој Византiji) између иконокласта и иконо- фила додирнута једна од битних дилема пред чином умјетничке претворбе: може ли се ико- ном или кипом представити божанска природа Христова? Питање спонтано залази у дилему писатељску: може ли се, наиме, ријечима представити (приказати, транспоновати итд) било који људски лик из живота или маште? Види се: било је довољно изазва да Вуковић и о томе почне на свој нетеоријски начин умовати...

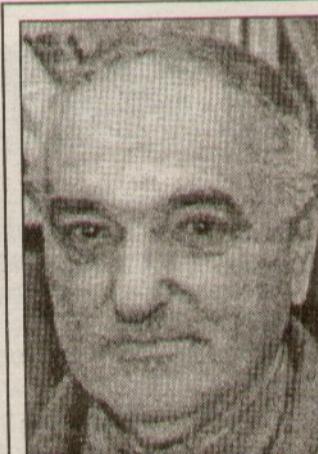
И све то нагони ме да се сјетим необична дета- ља. Један нашијенац, пошто је у новинама прочитао пар Његошевих монолога из „Судилишта“, гласно се запи- тао: „Ама, људи, откуд је ови Вуковић знаја- што је мислио владика Раде?“ Наизглед наивно, али врашки замамно питање, на које се не бих усудио да одговара- рам.

Ред је да се вратим се- би, пошто сам оцртао путању којом је лутао „нетеоријски човјек“, сакривен под мојим именом.

И шта он још ради? Шта морају да трпе ма- ли сто и писаћа маши- на, већ срдита на списа- теља?

Дакле, с времена на вријеме (моји завичаји) рекли би: „попадом“ предајем хартију своје „Предсанице“ - кратке записи о овом и оном, а заснивани негде у поно- њи. Понајвеће или који редак више. Негда се говорило - страница за краља, да се не замара читајући. Сад искрим непуну страницу - за Његово Величанство Читаоца... Ако он спу- сти милост во око на списатељеве исказе.

ВОЈИСЛАВ ВУЛАНОВИЋ

ПСАЛМИ  
ПРЕД МОРЕМ

мора једној, језера једној,  
једне пловеши...

3.  
На земљи којој шаљеш свјетлост  
нико не зна да пријеш да-  
га пријеш, да јеjak-  
кад је ој легало празно -  
нико не зна, неће да зна -  
како су руже крајко у вазуку,  
како чије подносћи бол,  
кайму у вуалу, мисао их не стиже  
оној који сједи на прају,  
чак их већ и не зна, сањив  
од дубине своја дисања -  
шако одлази и јабука  
невиђена од жене која се свлачи,  
засењена самим посташајем,  
и тој иба у оном у што се узда.

4.  
На пловују земљи исповјештан је  
јаслава и циклама,  
јаслава јесенсости, увијек поље-  
ни, изажеш жељом да се прегижи,  
јаслава чије поље испуњено је  
од оној који слуши да је најушашен,  
у пољу шолико спрашишом, да нас јасли,  
и не шришти нашу ошежалосћ, од шолико  
осјећања, шолико жудње,  
што је наша једини мој ућнос.

1.  
Нијеми прег челичном водом  
стојимо бол уз бол, јашња уз јашњу,  
неодј овор уз неодј овор,  
а дан нас слајује у парку пустошом,  
уз неизбјежно шкријање млина досадној.  
Све што се дој ошило, зашворило се у ноћ,  
што са сиром и вином скрајнуш је и расирељен,  
вогених бића нема прег нама,  
мој лас би се уствариши: све је  
искоракнуло, све зајучено,  
ничеј а нема изненађујуће,  
шак слиједи ишчекивање  
оне рођене из воде.

2.  
Плави се јаславе душа,  
ко не зна, не мијења море,  
ниши јаславе све присуши жрвни,  
ниши му жбун затайен букши  
у сну никада довршеном,  
ваља! облик једног живоћа  
који се може носити собом,  
ма у смиљу, ма у сузама,  
кроз што на Тебе јомишљам,  
лијеја јасло, душо мора,  
из јубљену класу у ќији,  
- баш из јубљени, али не за мисли  
ка нейресашним покушајима  
да ће срећнен на води

## КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

ПИСЦИ НАШЕГ ПОДНЕБЉА

## ЛЕСОВО УТОЧИШТЕ САМОЋЕ

Лесова пјесничка мисао има својство неке чудне лелујавости прије него је прешла у стање мировања. Тада се домогне своје праве супстанце. Откуд мировање кад се држимо гледиши да немирим рађа пјесму? Рађа је, али је не твори. Твори је вјештина домишљања. Она је код овог поете имала непрекидну узастопност, у основи резигнацијски интонирану.

Обично се узбуђена душа губи у самој себи, па зато тражи ослонац у расположењу које поража мир. Душан Матић доживљава мир у позицији брзе измјенљивости (збирка пјесама *Муњевити мир*), док је код Лесе у знаку тихости и засањења: *Јесењи кишни дан / од магле изаткан*.

Рекло би се да се Лесова поезија не везује низашта, а опет везује за све. То је вјаља отуда што су његови стихови од самих влакана сна, а сан се тешко свија око феномена предметности. Њега искључиво одликују субјективни фон. Зато у Лесовој поезији налазимо толико лирских растреситог материјала, умоченог у дејствени субјект. Чак и у оним пјесмама које су дате у виду крохија (*Дан се гаси, Небо у соби, Нити неухватљиве, Кише јесење*). Сијевне мисао у више шара, носећи нас своме науму и финој флуидизацији.

И када се пјесник бави неком сликом у природи: облаком, листом, вјетром или кишом, он је пројектује кроз обрис властите визије, кроз чији крвоток струји стишана осјећајност. Не кажем да се њоме изрекла ћеловитост доживљаја. Мисао је садржана

у симболу, што ће рећи да се понудила читаоцу да је шири и добрађује.

У власти је ствараоца да трага за неким уточиштем. За Леса је то самоћа собе у којој се истичива пређа сна и сјете. Опсједнут њима неочекивано ће искрснути необичан призор усамљеничке слике: Причини мисе од ужареног врха цигарете / да трепери у мрклој ноћи усамљена звијезда.

Није ли ове стихове написала душа која се предала загрђају дубоке синоће. У њој пропознајемо облик животне пасивности, у свему. Та се пасивност „протеже“ кроз цијели пјесников живот који је трајао педесет четири године. Све што је Леса заокупљало (највише потрага за срећом живота), остало је на пријељкању. То је привлачно као поетска, али је тужно као животна одредница. Лесо је, по властитом казивању, хтио да се издигне изнад личне пасивности, али га је мноштво узрока у томе ометало. Монтењ негде каже да би се човјек уздигао ако би му Бог пружио руку. Па и помоћ божја је крхка и нестална без личног удеља. Лесова пасивност била је убитачна, тим прије што је на плећима имао велико бреме породичних бргија.

Поезијом се искупујува за недаће које су га снапаљиле, посебно оне егзистентног типа. А поезија је исто што и ваздух - не живи се од њега. Можда су недаће условиле пријежијаште мекоћи стиха, који је по лирској акордизацији сличан Цесарићевом. Лесо није одбијао могућу сличност, али Цесарића, каже, није читao.

У питању је свакако сродност сензибилитета, па је моја опаска очито била излишна.

И поред свих недоумица које се могу стечи читањем Лесове поезије, једна се намеће сама од себе. Наиме, поета је имао изграђен однос према пјесми. До тога закључка дошао је и Милорад Стојовић који је писао предговор за избор поезије „Чапур у кршу“, у познатој „Побјединој“ библиотеци „Луча“. Мислим да је овај критичар добро разумio Лесову потребу за интимизацијом свијета. Кад је она понестајала, каже Стојовић, пјесник је ћутао. Ћутања су знала бити дуга, али су она доприносила зрелости пјесме. Лесо је писао само када је постојао унутрашњи разлог за то. Кад хоће да уздигне или „обеснажи“ неку истину живота. То је чинио руком мајстора, стрпљиво брусећи стих, не бринући да ли је такав у тренду владајућег укуса. Зато је и остао у пажњи само оних оцјенивача поезије који су држали до традиције (Н.С. Мартиновић, С. Перовић, Р. Ротковић), иако су у Лесовим стиховима могли да нађу примјеса модерности. Не толико у форми колико у пјесничком расположењу. У начину како је оно фиксирано.

Пјесма је слутња, што значи да њоме треба овладати. Са памћењем је друкчија ствар. Оно је догођено и припада прошlosti. Лесо се држава на размеђи слуђеног и догођеног, вјешто комбинујући њихова узајамна преплитања. Из такве реторте настала је пјесма *Путовање на клинику*. И неке друге пјесме имају сличан визујски

склоп.

Иако се мисао веже за предмет као за врсту огледа, субјект јој даје живу

осјећајне природе склоније ослушкивању дрхтаја свога бића. И зблизља, у свакој Лесовој пјесми струји нагла-

тирати спознаје ширег опсега. Брзо долазимо до закључка да је у малој ликовној арабески скривена цијела једна космогонија.

Рекли смо да је Лесова поезија поезија стишаног немира. Тиме смо изрекли само дјелић истине. Елижи ћемо бити истини ако кажемо да се њена привлачност манифестије у зачућеном и несигурном односу према изазовима живота. То најбоље казује пјесма *Сломљеном стаклу*, где се кроз неколико међусобно повезаних слика и појмова боји човјекова крхкост. Кроз лом стакла аплицира се слика тога поистовjeња.

Не само да је поета збуњен суворошћу животне игре, него је њоме буквально изморен. Из те изморености као да нема излаза. Рекао бих да га ипак има. Њега поета проналази колико у лирској егзалтацији толико и у депресији, да би кроз њих, кроз њихову фокусацију, упечатљиво дочарао стање властите кризе. Понекад нам се учини да је све то збркано, али кад пажљивije пратимо путању надахнућа, видимо да се она кретала спиралом дубоке пјесничке доживљеноности.

Ја бих Лесову самоћу третирао и као врсту самоизгнанства. Не само физичког. Тиме се поети не даје негативан квалификатив. Напротив, самолишањем много чега у животу, Лесо је обогатио доживљај својих екстаза. Доводећи и сумњу у њихов крвоток он је те сложене феномене успјешно инкорпорирао у свој трансмисиони систем, не дајући им прилику да буду одсјечени један од



Сшишана осјећајносћ

Александар Ивановић

проточност и изражajну кристализацију. Субјект покреће мисао у више смјерова, не би ли се посредством чулног вратила себи. Најприје као спојна категорија, а послије и као сензибилни ентитет. Чини ми се да је ова друга црта код пјесника присутнија, будући да су

шена осјећајност. Веома је тешко распредести све пјесникове опсесије. Заји у њихове газове. Пјесникова мисао обично је дубља од оцјенивачеве мисли и суда. Што се више истражује, отвара се у комплекснијем виду. У почетку помислимо да се у крокији слици не могу еваквален-

## МАГИЈСКА ИГРА БРОЈЕВА

**J**едан од бројних доказа Лалићевог „имплицитног митологизма“ је и нумеричка организација његових романа. Савршено прецизна формална рашлчањеност, чињеница да писац истрајава чак и на истом броју страница и наглашеној симетрији неоспорно јесте од значаја када је ријеч о поступку митологизовања.

У Филозофији симболичких облика Касирер анализира и митско мишљење, тај изнова откривени „потонули свијет“. Са становишта теоријског сазнања Касирер показује да су простор, вријеме и број „основна средства и ступњеви процеса објективирања“, односно три главне фазе у процесу митске „аперцепције“. Број, као трећи формални мотив који влада структуром митске свијести је медиј одуховљавања и „давања смисла“. Сваки појединачни број окружен је „ореолом властите магије“ која се преноси на све што је са њим у вези.

Док број за науку, каже Касирер, значи критеријум истине, у митској свијести број свemu што дотакне даје карактер мистерије, а затим и функцију коју питагорејци приписују хармонији. Број дјејствује попут магијске споне, доводећи све у склад, он „сажима сферу осјета, опажања и осјећања у јединство“.

На Касирера се позива и Курцијус, бавећи се у свом капиталном дјелу традицијом мистике и симболике бројева. Античка се симболика поклапа са хришћанском, која је „посветила број као обликовни фактор бо-

жанског стваралачког дјела. Он је добио метафизичко достојанство. То је величанствена позадина литерарне композиције бројеви“.

„План божји бјеше аритметички! Није ли смио и писац допустити да га при састављању плана воде бројеви!“ Сакрално схватање броја условило је ширење овакве композиционе технике, која је прешла и у књижевност на народном језику. Мисаона орјентација у народном пјесништву и народној мудrosti такође подразумијева бројање.

У Лалићевим „нумеричким структурама“ налазе се најчешће, како их Курцијус назива, „симболички бројеви“ који имају филозофско или теолошко значење и на тај су начин у сагласју са приказаним збивањима.

Вриједи поменути, у овом контексту, и став Нортропа Фраја: „Симетрија у било којој приповести увек значи да се историјски садржај подређује митским захтјевима устројавања и форме, као у Књизи о судијама“.

Упадљиво је Лалићево настојање на симетрији и нумерички прецизном односу мањих целина. Саме бројке, као посебни митолошки елементи, могле би се доводити у везу са доминантним значењима појединих Лалићевих романа. Сваки од њих покреће властите психичке и друге асоцијације које ступају у зачуђујуће прецизне односе са свијетом романа у којем стоје. У оквиру прве скупине Лалићевих романа то су бројеви: пет, десет, три, шест, дванаест и тринаест. Ови бројеви у Лалића не изражавају само коли-

чине, већ, прије свега, идеје и квалитет; они су, најзад, ритам и устојство особеног пишчевог свемира. Тако у Злом пролећу има пет целина издијењених на по десет глава. У низу значења броја пет најважнија су да је то број сједињења, свадбени број, број средишта, да је симбол човјека уопште (пет удова, пет чула) и посебно индивидуалног човјека. Број десет означава свеукупност и довршеност и симбол је универзалног стварања. У средишту овога романа је Ладово настојање да изнова пронађе смисао и ред живота поремећеног губицима. Нарушена равнотежа ће се успоставити, а роман завршава свадбом, премда без малодожење.

Лелејска гора је такође издијењена у пет целина са по дванаест глава. Поменутим значењима броја пет, приклjučuju се значења броја дванаест који симболизује универзум у његовом просторно временском одвијању. Особито је значајна библијска симболика броја дванаест, будући да је ријеч о броју који означава изабраност, Божији народ и цркву која побјеђује након двију фаза: војевања и трпљења. Разумљиво, овај је број и у основи романа Хајка (роман је издијењен на дванаест целина са по шест глава). Број шест, пак, симболички упућује на универзалног човјека (насупрот броју пет који означава индивидуалног човјека).

Уколико сравњујемо симболичка значења бројева и романе у којима се јављају, онда се не чини случајном ни пропорција коју је Лалић намијенио Раскиду. Роман се састоји

## КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

## ИМПРЕСИЈЕ

## И ЈА ДАХОМ \*

другог. Дакако, ту је од великог утицаја било и ствараочево искуство које се временом мудро прибрајало и још мудрије емитовало као пјесничка творевина.

Треба истаћи да је живот сачињен од мноштва фрагмената. Пјесма се за њих веже духом јер је он једино у стању да их спреке у исказанију цјелину. Притом се не смије изопштити афективни тренутак, из простог разлога што је он покретачка сила која пјесми даје динамику и унутрашње зрачење. Све је у свијету имплицирано временском егзистенцијом и природно је што је поета на тој матрици градио свијет своје пјесме. Познато је да вријеме све лијечи, па је и Лесова пјесма подређена његовим узрочностима, у првом реду узрочнику неумитне пролазности која је маркантно „утиснута“ у пјесму *Послије младости*. Све мине, посебно „глас радости“. Лесо га није акцентовао у алегоријском смислу, него у смислу тихе јадиковке која по многочима подсећа на Радичевићеву жалост из пјесме *Кад млидија умрети*. Највећи број Лесових пјесама садржи ту ноту жалности. То је прирођено његовој (мекој) природи, где га тренуци осаме бране од утварних слика живота.

Лесова лирика сва је у жудњи за душевним разведрењем. Што га је више жудио, постајало је удаљење. Осјећање напуштености и даљине луцидно је портретисао у пјесми *Порука даљинама*. Ево једног судбинског сегмента из ње: очима овим болне сте, о даљине, / ал завичај је даљина најбољија.

Њиме и завршавамо овај напис о Лесу, вјерујући да смо њиме бар донекле зашли у сјај његовог пјесничког надахнућа који, ево, на дистанци бива пријемчивији и љепши.

Жарко ЂУРОВИЋ

Оpet видим да нагонски, страсно следиш свој пут. Sa зревњем, kroz прстенове у рам; у кругу и квадрату, преко крика, sa мртвом природом и огледалом, где сат пешчани одбровава отпор и кретање, где све хрли бестежинском.

Госпођа Теодора би рекла да кроз пјешчаник истичу дани као мијешана салата, а ћаво баца клетву на жетву. Није достојан језик, свеједно ниси или нијеси у галогу. Жудиш стопала, ногу жудиш, за око, за зуб, за руку. У ноћи се вези састава злого и горе - да се мало договоре.

У црној гори, црно језеро, црни сјај пресликава. Црно лице, у црном раму, црни глас пролама (низ литице снолитице). Васцијели ледени круг умножен игром сјечива започиње плес.

У ваздуху, смирају у звуку, док експлозија около љубичице, малог матичњака, окреће планету. Исидора Данкан прикуца-

ва mi крилце а ја треперим. Дахом, душу узносим као ирску посコчицу. Видим сечива сјај. Ово је моје време!

Лотрек се удаљава бојом, ja речју одговарам.

Da Винчи, nem, скамењен, из tame доходи, kraj senke пролази. Put mu прилизи са сенкама и сјајем. Рука Творца има Тајну моб.

Негде далеко цвјетак један цвјета, док ваздух удише ноте у бијелој ноћи.

У чистој молби и молитви. Мане, Моне, Матис, Мунк, Мира Орландић - на једном тасу. Како да их одвагнеш?

Искошени хоризонти као чини месечине, мађије звјезда, међу болом.

Не бој се, Boјана!

Јаук, горчина, страх, чисте сваки твоји бијели прамен. Дан је богомдан, а Ранко Мијковић улази у реку тихо и обично. Од узлудности. Од наших судбина.

Смрт карневала од чипке везаном кринком, од кишке, буре, пene, струје, пучине, a

ti se уздижеш овијена сјећањем.

Поредили me са Мона Лизом, a ja јесам Црни украс. Рамом распета где круговима лелек лелеком одзывања.

A ja дахом (живети се мора) у магнетину пут.

Нека ti душа у плаво уђе У плаво плаво смирено!

П. С. Тако си је написала. ДАХОМ.

Тако сам је прочитала. ДАХОМ!

A живети се, ипак, мора.

Сунчица ДЕНИЋ

\* Сунчица Денић, писац из Врања, послије читања књиге Јасне Ч. Вуковић „А ja дахом“, написала је неубојачену, веома оригиналну и најданију биљешку под називом „А ja дахом“ користећи без наводника њене стихове уз своје импресије. Биљешка има форму писма.

## ЉЕТОПИС

У Boј gashićima kog Tivitа poslije velike plesnje, aipira sedamdesetdevet, na-  
yukla je rujno aipisa u crkvi Svetoi Pe-  
tra.

Из yukošine izajaoše sveci iz frjesaka  
pravoslavnih.

Kralj Drađ u yin držaše tju zemlju u svo-  
jim rukama. U Seđanovu kog Tivit poslije trvoi ve-  
likoi raša,

y juncu vadeseshe,  
sluzio je mornariču moj ujak Mirkov Ba-  
silićević. Gledam i a na fotposu sa grupom ovima yreg  
kasarnom.

Kralj Aleksandar držaše tju zemlju u sv-  
ojim rukama. Mlečini preokrenuše crkvu u katoličku  
a kćitšoršku iloču y radiše u dovratnik - viško slovo ĥi-  
rišće.

Svece u yukoši chekićem da se novom kla-

chinom olichi.  
Mnosi silnici držaže tju zemlju po svoje.

C yocetika grupi ot velikoi raša, u juncu che-  
tradesetširve,  
povede moj ujaka Mirka iz Ženice u Ja-  
govno.

Ustasha i a yuškoše maļem i poliše kla-  
chinom.

Mnoi i silnici držaže tju zemlju po svoje.

U crkvi u Boj gashićima sveci vrlo oše yri-  
luku da vaskrsnu.

Glledaju nas sa zidova izubijani ostšaci od  
svetaca.

U Jagovnu jecne nesahranaeni mrići boj uiza-  
leneja.

Prizivaju iz jama izubijani ostšaci od  
ljudi.

Mnoi i drže sve to za svoje chekajući sudjeli-  
gan.

Vuk KRIJEVITIĆ

## ПРЕДСАНИЦЕ

Позна несаница би аге да успава, али сан бјежи од прича предсаница

## ЈОШ ЈЕДАН БУДВАНИН

Нијесу само Хармонија и Кадмо стишili у овај крај, међу Енхелејце - га би основали мишку Буд-  
дву.

Истим пушем кренуо је и њихов поштомак Лао-  
даман, сврнущи краљ Тебе.

Мишку причу о Лаодаману казујем украпко.

Послије неусјелој похода Седморице на Тебу, њихови синови Ейтони освојили су овај град и піврђаву Кадмеју.

Лаодаман, краљ шебански, стасао се и - шта бива?

О пошом биљеже Драѓослав Срејовић и Александрина Цермановић-Кузмановић на 225. странице „Речника Јрчке и римске митологије“:

Лаодаман... је са једном групом Тебанаца по-  
бела Енхелејцима у Илирију, у земљу којом је некада владао његов постак Кадмо.

Аутори „Речника“ поуздавају се на Аполодора, Херодота, Паусанију и Хомерову „Одисеју“.

Сам Срејовић о пошом говори у раду „Древна Будва у миту и историји“ (монографија „Будва“, 1996, стр. 19):

„Везе које је Кадмо усјосавио између Тебе и Јадрана нису прекинути после његове смрти. У седмом поколењу после Кадма, кад је Тебу разорила атракска војска, поражени Кадмови поштомци, Кадмејци, кренули су кроз јужне масивне балканских планина према Јадрану да поштра же ушошије међу Енхелејцима и шиме коначно пробиљи Кадмејски пуй (via Cadmeia), који повезује етески свет с источним обалама Јадранског мора.“

Ето, то би била прича о Лаодаману, још једном „Будванину“.

И тле, као Лаодаман са Кадмом, тако се и Вуковић упутио за Срејовићем и ауторима на које се он поуздава.

И тле, лађано се изнова отвара оно што је у давнини бивало или о чему се миштало.

Теко Вуковић

## И ЛАЛИЋЕВ РОМАН

из три цјелине, од којих прва и трећа имају по пет глава, а друга три главе. Дакле, укупан број глава у овом роману је тринаест.

Раскид завршава самоубиством Ника Доселића, јунака који је готово савршен у моралном смислу, могло би се чак рећи и јеванђеоски чист, или који своју предају непријатељу доживљава као чин издаје. У оквиру античке и библијске симболике, ријеч је о броју који изражава несрћу. Три је, међутим, број интелектуалног и духовног реда, мушки принципа, израз тројства. Три означава и три нивоа у људском животу: материјални, рационални и духовни и, сагласно са тим, фазе прочишћења, просвјетљења и сједињења.

Роман Михаила Лалића може се стога посматрати и као укрштање два низа. Једном низу би припадао материјал, грађа коју писац одабира, (између осталог сходно и својој идеолошкој мотивацији), и, назовимо га, митско-архетипски низ који деформише онај претходни. До укрштања долази и на плану значења и на плану форме. Упадљива нумериčka прецизност Лалићевих романа природно наводи на трагање за узроцима.

Како је, наиме, могуће да хетерогени материјал, грађа сваког Лалићевог романа, резултира истом дужином дјелова и глава? Материјал је нужно наметао различите „брзине“ мотиви су били различити-динамични или статични. Ова би се појава, на неки начин, могла схватити као „отежавање“ форме, као начин деформације оног првог низа

који је Лалић настојао да формулише реалистичким поступком. Јер, упадљиво прецизни нумерички односи нису вјерни искуственој стварности већ су својеврсна схема. Можемо чак рећи и да је свеукупна динамика мотива „пригушена“ нумеричком прецизношћу због које је аутор био присиљен неће да сажима, а неће да развлачи. У питању је Лалићев карактеристични „прозни ритам“ и њему својствена „деформација“ приче, или, да кажемо, усаглашавање приче са пишчевом потребом за складом, за уређеношћу свијета који ствара у својим романима. Писац то чини, рекли бисмо, на „магијски“ начин који одговара ономе у оквиру митске свијести и миту својственом одуховљавању свијета.

Будући да неке одлике Лалићевих романа показују и допуштају да их срвставамо у четири Фрајеве митске таксиономије које одговарају ритму године, онда је јасније зашто садржина романа, захваћена из савремености у свој њеној сложености и пуноћи, почиње да се уређује према начелима која „сажимају сфере осјета, опажаја и осјећања“ и чије је поријекло у оквирима митске свијести. Једно од тих начела је број, један од формалних мотива који влада структуром митске свијести као облик одуховљавања и „давања смисла“ стварности која нас окружује.

Анализирајући Лелејску гору, Бранко Поповић истиче симетричност као једно од поетичких начела овог романа који је „грађен

по моделу кристала, једне од најскладнијих творевина природе“.

Математички прецизан распоред у кристалима, сматра Јунг, буди у нама осјећај да и у неживим стварима постоји духовно начело реда. Са тим је у вези особена симболика кристала и камена, заснована на сталности и непромјенљивости које омогућавају најдубље искуство вјечности.

Циклично разумијевање времена у романима Михаила Лалића, кружна организација простора, и круг у оквиру композиционог устројства, наводе на архетип мандале у којем се уједињују историјско мноштво и оно што је најближе првобитном извору. То је нарочито уочљиво у *Лелејској гори*-као да је проблем са којим се писац суочио изазвао појављивање „првобитних митологема и првобитних светковина“. Занимљиво је да мотив мандале уједињује округле и четвртасте (кристалне) облике, па, имајући на уму композицију Лалићевих романова, готово да можемо рећи да је писац „проучавао“ форму мандале тежећ

ЗАВРШЕНА 28. ЛИКОВНА СЕЗОНА У МОДЕРНОЈ ГАЛЕРИЈИ

• Десет реализованих изложби у мајичкој галерији, двије још у Галеријама ван Црне Горе, и прегенција у загубини „Илије Кларца“ у Београду био би резиме једногодишње модерне галерије у прашеклој години. • Све организоване изложбе још једном потврдиле квалитет за који се залаже Галерија од самог свој формирања, а све реализоване прегенције пружиле мотив њеног савремених дешавања у ликовном животу наше рејонске и шире.

Половином марта мјесеца будванска галерија је имала прву гостујућу изложбу прошле године којом је отпочела сарадња са Галеријом „Завичајни ствараоци“ која је представила радове три различите генерације ликовних стваралаца са подручја општине Будва.

У питању су дјела инспирирана завичајем који је овим ствараоцима дао духовну снагу за ликовну надоградњу тако што су у својим рукописима уградили све стваралачке импулсе управо из завичаја.

Спајање на једном мјесту скulptura, слика, цртежа, акварела, Стевана Лукетића, Јова Ивановића, Слободана Словинића, Саве Павловића, Николе Каладжурђевића, Драгана Мијача, Марице Кузњецове и Јелене Паповић потврдило је њихове стилске и завичајне различитости што је и за очекивати када су у питању дјела различитих стваралачких визура.

У Задужбини „Илије Кларца“ у Београду будванска Галерија је 21. марта представљена у оквиру презентација још једногодишњих галерија у земљи. Поступци су имали прилике да се упознају са догађајима који су претходили отварању Галерије 1972. године, а затим су упознали са најзначајнијим изложбама у њеном досадашњем раду. Кроз пројек-

## ПРЕД ЧИТАОЦЕМ

## ЗАВОДЉИВОСТ МОДЕРНОГ РОМАНА

(Ана Родић „Корење“, IP BOOK-Marso, Београд, 2000. године)

Веома је тешко дефинисати прозу приступљених генерација која је без чврстог структуралног упоришка. Приликом првог сусрета за књигама које пишу генерације писаца из седамдесетих остаје недоумица да ли је то стварно умјетничка или тривијална књижевност? Али легитимно је да она постоји, о чему свједочи масовност њене рецепције. Продукцијска издавачка дјелатност ради прихвата романа тематски препознатљивог штита, издижујући га на пиједестал. Данас свако може да објави роман ако испоштује одређене стереотипне стандарде: да је грађа преузета из историје, да ликови говоре и служе се једноставном лексиком и, што је најважније, да је све то транспоновано у актуелну стварност коју живи савремени рецепцијент, градски усамљеник.

Роман „Корење“ је настао из, како ауторка каже, потребе да испричава причу о жени са ових простора „да пронађе Машу и да Маша пронађе све то срзава квалитет савремене књижевности о

## СТИЛСКЕ И САДРЖАЈНЕ РАЗЛИЧИТОСТИ

изјуту дијапозитива посетиоци су имали могућност да погледају најуспјешнија дела из њених збирки.

Излагачка дјелатност у матичној отпочела је изложбом једног од утемељивача црногорског цртежа и графike Илије Шобајића (1876-1953). Сви изложени цртежи су власништво галерије „Никола I“ из Никшића и чине дио њене завичајне колекције. Поред изложених цртежа на изложби је представљено библиографско издање „Мапе цртежа“ која је, као и изложба од 27 радова, прије Будве презентована у Југословенском културном центру у Паризу. Треба истaćи да је ова луксузна мапа одраз посебног поштовања, прави омаж истакнутом ствараоцу.

Април мјесец је протекао у знаку самосталне изложбе Наода Зорића из Бара. На изложби у Будви је представљен циклусом „Под црногорском капом“, насталим у последње три године. Његови јунаци изазивају различите асоцијације и размишљања, а својим ликовним изражавајним средствима чине снажно експресивно дјело, пуно усковитланог, махнитог геста страха и бијеса. Дубоко емотивна и непосредна, његова платна нису „негде тако далеко“ од нас, већ сасвим близу јер Наод Зорић посматра и биљежи свијет на свој особен начин, заснован на чистим емоцијама.

У мају нам је наша суграђанка Јелена Паповић избором од тридесет слика и цртежа из циклуса „Ноћни летачи“ приредила несвакидашњи ликовни догађај који је, и визуелно и поставком, потврдио још једно запажено место међу младим црногорским ствараоцима. Ова млада сликарка је, на модуларном реалном, израдила своју унутрашњу истину, изражавајући сензибилност, тачније сопствени ликовни

израз. У питању је умјетница која обећава и зато је треба подржати и дати јој могућност да настави даљу надоградњу.

У јуну мјесецу представила се, први пут, галерија „Надежда Петровић“ из Чачка изложбом „Савре-

ћа...

Галерија у Чачку је основана 1961. године са главним задатком да буде установа која ће преузети организацију „Меморијала Надежде Петровић“, установљеног годину дана раније. Данас, скоро 40 годи-

експресионисти“ избором из богате и вриједне збирке будванске Галерије. На њој су представљена дела 19 аутора.

Једна од централних изложби у прошлогодишњој сезони била је изложба Тодора Стевановића, учесника на Бијеналу у Венецији 1999. године. Будванској публици аутор се представио радовима насталим током посљедњих двадесет година.

Тодор Стевановић је сликар модерног експресионистичког сензибилитета чији сликарски израз почива на дубокој религиозности и интуицији. Два основна изворишта чине његов свијет слике. Духовност и повратак природи су носећи елементи његовог сликарског битисања. На тај начин гради сопствени ликовни израз базирајући га на поетичностима умјетничког говора и досљедности умјетничког става. Позитивне критике које је добио у Венецији утицале су да нешто касније добије позив за учешће на угледној смотри савремене умјетности „Документу у Каселу“ - Њемачка.

Централни догађај и најпосјећенија је била свакако изложба истакнутог ствараоца Воја Станића који се љубитељима умјетности и гостима нашег града представио са 35 најновијих дела. На најновијим сликама је поново црногорско приморје окунуто светлошћу медитеранског светла да су се, као на позорници са кулисама мијењали Војови ликовни јунаци, његови балкони, трговци, улице, једрилице. Урађене у препознатљивом маниру, слободном третирању површине, са пуно алгоритских елемената, поново су нам донијеле још један необичан и духовит Станићев свијет.

Паралелно са овом изложбом у Чачку је отворена и изложба „Савремени



Ана Станић и Шипро Боџарић

мено југословенско сликарство послије 1960.“ Изложена су дела 35 истакнутих сликара међу којима треба издвојити Петра Лубарду, Пеђу Милошевића, Воја Станића, Милана Коњовића, Мију Поповића, Милана Цмелића, Златку Прице, Стојана Ђелића, Миљенку Станчи-

на касније, галерија посједује богати фонд од три збирке које представљају својеврсно огледalo њене излагачке делатности. Истовремено пружа и одређен пресек дешавања на нашој ликовној сцени.

Паралелно са овом изложбом у Чачку је отворена и изложба „Савремени

blicka се тада регрутirala из запослених у администрацији, трговини, а добар дио читалаца чиниле су и пубертетлије и жене. Тако је и данас када је ријеч о савременом популарном роману. Важна је улога јунакиња, њене врлине, и тада и сада. Мушкарац је више тумач времена и простора у којем се егзистира „Милош из Корења“).

Учинци везе између старогрчког љубавног и савременог романа потврђују да је то проза о појединцу, писана за публику која нема довољно друштвеног утицаја, зато је у старогрчкој књижевности љубавни роман сматрао се као роман „аутсајдер“. Слично је и данас са популарним модерним жанром. Прагматична димензија његовог штита заснива се на потреби за сентиментализацијом рецепцијента. У „Корењу“ се модернистички дискурс може де-

финисати као постмодернистички зато што се он истовремено прати и као поетски и као биографски модел приповједања (љубавни, генерацијски, историјски, љубавни, мемоарски).

Артифицијалност ове младе ауторке је понекад заморна, више због неизграђеног стила, али ријеч је о занимљивој креативној стварајачкој појави. Најбоље ћемо протумачити њену књижевну појаву ако се послужимо цитатом из једног старогрчког љубавног романа у коме приповједач коментарише властито дјело: „Мислим да ће читаоцу овај посљедњи дио бити најзанимљивији, нема разбојништва и робовања“. Књижевност овако има терапијску улогу и добро је што наша ауторка романом тежи исцелитељској функцији своје и наше стварности.

Миланка ПЕТРОВИЋ

## КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

## ИЗЛОЖБЕ

## РАСКОШНО СЛИКАЊЕ ИГЛОМ

• Златовез на изложбама у Студијском дому „Стефан М. Љубишић“

Изложбени простор спомен дома „Стефан М. Љубишић“ послужио је крајем прошлете и почетком ове године за излагачке активности усмјерене ка изложбама етнографског типа. У питању су изложбе „Љепота златне нити“ из фонда Поморског музеја ЦГ у Котору и „Накит и златовез Косова и Метохије“ из фонда Музеја у Приштини, на којима су посетиоци могли да виде изузетне примјере златовеза и накита везаних, било за градску, или сеоску средину, са подручја Црне Горе и, у ужем смислу, Боке Которске када је ријеч о првој и Косова и Метохије када говоримо о другој изложби. Одраз су сличности или разлика у односу на културно-лошке особености поднебља на којима су представљали одбљесак начина живота протканог специфичним обичајима било да је у питању одјевање или украшавање, кроз које по правилу искри она од давнина у човјеку утемељена, суштинска потреба за лијепим. Избор експоната представљених на изложбама рјечито свједочи о умјетничким скватањима и културним приликама на балканском простору у давном прохујалом времену XVIII и XIX вијека. Оне су опипљив доказ историјског периода у коме је свакодневни живот био преточен из живота умјетничког стварања у умјетност живљења кроз тегобна и варљива времена замрачена балканском сијенком.

Поред сусрета са ријетко фасцинирајућом љепотом израде женског и мушких накита која произилази из нарочито даровитог умјета мајстора-кујунџија, на изложбама је запажено место припадало златовезу којим су најчешће били украшавани дјелови одјеће за свечане прилике, односно ношње, градског и сеоског становништва, а који богатством детаља и разноврсношћу плијене оригиналношћу као резултатом префињеног синкретичког прожимања култура источног Медитерана с једне и Византије и Близог истока с друге стране. Ове културе свој траг ће оставити и у оквиру мотива представљених златовезом. Мотиви су најчешће флорални и зооморфни, а нарочито се среће и геометријска орнаментика.

Према дефиницији вез је рукотворина која се изводи низајем нити до нити на мекој и гипкој површини, обично ткању, помоћу неког шиљатог предмета, најчешће игле. Без и везење су код Вука Каракића у Српском рјечнику објашњени као „сликање иглом“, готово исто као што је вез током историје називан у многим земљама широм света, у којима

је био радо примјењиван. Међу везовима, услед изузетних естетских могућности, златовезу при-

везови развили и у Италији, Шпанији и Њемачкој. Поред раскошних црквених везова везени



Јелак - црногорска мушкина народна ношња (XIX вијек)



Женски шојас (XIX вијек)

пада посебно место. То је вез који се најчешће изводи златном или по-злаћеном сребрном нити на платненој, сомотској, или свиленој подлози. Ова стара везиљска вјештина своје поријекло везује за Исток. Тако је златовез био познат старијим културама Индије и Кине, Вавилоније и Асирије, а, такође, и Египћанима. Нарочити процват доживјео златовез у првим вјековима нове ере. Стари Римљани су се ради користили златовезом који су упознали преко Фригије у малој Азији. Златовез ће се у Европи проширити тек у средњем вијеку, под утицајем Византије која ће важити за главног преносиоца ове древне везилачке вјештине са Истока. Највреднији и најстарији примјери златовеза су далматика папе Леона III, позната као далматика Карла Великог (X-XI вијек), а, такође, и круните плашти угарског краља Стјепана I из 1031. године. Како је историја позната, манастир Лавра у Кијеву већ је у XI вијеку имао своју школу ткања и веза, у оквиру које су као узорке користили најфиније тканине увезене са Истока и Запада. У периоду XIII и XIV вијека водећу улогу у коришћењу разних врста везова, па и златовеза имала је Енглеска. У овом времену су се карактеристични

ним модним трендовима. У времену ренесансне, по-ред осталих умјетничких вјештина, процјвјетаје и везилачко умјеће. Израда златовеза везана је за дворске, манастирске и градске радионице, а често ће се радити и у домовима племића и багатијих породица. Прве dame из краљевских породица које су се бавиле везењем, биле су Катарина де Медичи и шкотска краљица Мери. Ово ће касније, као традицију, наставити и друге краљице и принцезе. У Француској ће нарочито, у времену барока и рококоа, на дворовима краљева Франсоа I, Луја XIV и Луја XV, везови у свим својим раскошним варијантама бити посебно цијењени. Иако само дјелимично, примјери златовеза на нашим изложбама указују да је и у XIX вијеку умјеће израде златовеза било нарочито актуелно. Златовез овог времена, осликава како економска, друштвено-политичка, тако и умјетничка кретања датог периода. У златовезу и, уопште, кроз вез балканског подручја, примјетно је да су настали да трају традиционални, дубоко укоријењени облици и начини украшавања одјевних и других предмета, чије су особености формирани још у току средњег вијека стапањем византијских, источночачких и дјелом, западњачких умјетничких карактеристика, пројектних аутономних словенским стваралачким духом.

Луција ЂУРАШКОВИЋ

## ГУБИТАК ПЈЕСМЕ

1.

Птица коју досад познавао нисам  
ујорно настоји да ме разговори.  
Мага сам од њеној гласа неовисан,  
шева ми свадбарске и меменито мори.

Дичи се ћерјем каквоћ нема на јави.  
Ни ше боје раније нисам срећао.  
Као крајуј се, шу и шамо, најави,  
а онда се прикаже као пећао.

Рекао бих да је рајска птица, можда.  
Тејтреб или талеб, кос или арапа.  
Мешавина чудне ћујућке и дрозда.  
Жива метефора. Крилатна маскара.

2.

Већ помислим да је зеба у ћијању.  
Буљина и вивак брзо је одмене.  
Саши посвећени нећушићом чијању  
ускоро ће бити далеко од мене.

Седнем за ћијању машину да срочим  
стихове доличне лирском ћесијамениту.  
Љубав је у ћијању да ће почићи злочин  
ради васкрсења у судњем момениту.

Али птица која пречесиће се мења  
и почиње најло да се служи свачим,  
шокуји сва слова ко шаку семења,  
 па нећије песма на волшебан начин.

Радомир МИЋУНОВИЋ

## ЗАНИМЉИВОСТИ ИЗ АРХЕОЛОГИЈЕ

## ОДРЕЂИВАЊЕ АПСОЛУТНЕ СТАРОСТИ ПРЕДМЕТА

Временска припадност, датирање археолошких предмета одређује се релативно и апсолутно. Под релативним одређењем подразумијева се само редосљед - стратиграфија и типологија безпрецизног утврђивања времена настанка. Под апсолутним датирањем подразумијева се тачно одређивање времена настанка које се изражава у годинама. Један метод који се примјењује за апсолутно одређивање староти предмета је радиоугљеникова метода или популарнија метода Ц-14.

Ова метода служи за одређивање апсолутне старости предмета искључиво ортанској торијекла-кост, дрво, угља, љуштуре мекушаца. Метода се састоји у следећем: концентрација радиоактивног угљеника Ц-14 у атмосфери је релативно константан, као и у живим бићи-

ја у њој живе основна тема ћердапског умјетника.

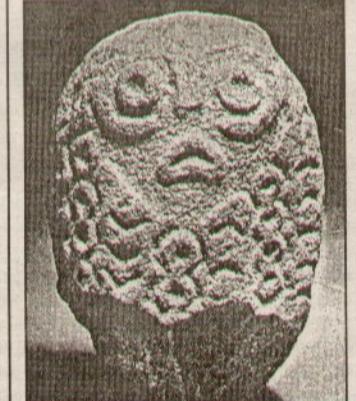
Без обзира на културу пећине Куина Туркулу, ријека са живим бићима која живе у њој одиграла је велику улогу у стварању друге, временске младе, велике културе у овој највећој клисури, која је у потпуности измијенила праисторијску слику Европе. По свом највећем налазишту позната је као култура Лепенског Вира. На великој љесној заравни, под ведрим небом, формирано је насеље чији су становници дали човечанству грандиозну умјетност. Буђење културе Лепенског Вира и почетак стварања њене умјетности везује се за период око 6500 година старе ере.

Посебну чар култури Лепенског Вира даје скулптура. Ове скулптуре нису почетничка дјела праисторијског умјетника већ зрела остварења са јасно дефинисаним стилом.

Моделована су од облуктајајоликог облика, висине од 16 - 75 цм. Рађена су техником искуцања и једном врстом клесања. У старијим слојевима налажене су често орнаменталне скулптуре које су украшаване кривудавим браздама, меандрима, шевронима, тим традиционалним обиљежјима великих ријека. Најстарија фигурана скулптура је скулптура Прворођеног, бића које се рађа из великог ријечког облуктаја и представља спој рибе човјека. Водена вила и донација - симболи културе Лепенског Вира имају јасно обликовану главу: снажне обрве, уши, дуг нос и велика широка уста. На многим скулптурма (на самом локалитету Лепенски Вир откривено их је 53) уочљиви су и трагови бића.

Тешко је одгонетнути шта је навело праисторијског умјетника да ствара оваква дјела. Да ли је већ тада човјек био свјестан да је вода извор живота, и да се из јајета рађа све, на првом мјесту биће.

Јелена ЈЕЛУШИЋ



Водена вила - Лепенски вир

не старије ере, па се култура ове пећине везује за сам крај леденог доба. Понајећа коштана артефактова нису значајна само по употреби вриједности коју су имала, већ и по урезаним гравурама којима су била украшавана. Представе су искључиво геометријске: удвојене линије, цик - цак мотив, шрафирани троуглови, траке и ромбови. Брижљивом анализом утврђено је да сваки знак има одређени смисао и да временом постаје све сложенији тако да стварају и неку врсту идејног писма. Александар Маршак је покушао и да растумачи ове гравуре. Уздвојена линија је знак за воду, цик - цак линија и траке су ријеке или бујице, углести мотив са шрафуром (тзв. „комета“) приказује извор, шрафирани ромб представља можда рибу. Број мотива који се појављују није велики, али у зависности од положаја у композицији долази се до разноврсних представа, које нас наводе, под предпоставком да је тумачење А. Маршака прихватљиво, на закључак да је ријека са бићима ко-

## ФЕЉТОН

ГРБАЉ У ОСЛОБОДИЛАЧКОМ РАТУ 1941 - 1945 (11)

# ЗАРОБЉАВАЊЕ БРАЋЕ БЕЋИР

Пише: Јован ВУЈАДИНОВИЋ

Пошто се Трешњица и Братешићи често помињу као место где се одржавају разни састанци и договори, где бораве партизани-илегалци и делегати војних и политичких рукувадстава, потребно је навести неке околности које су на то одлучујуће утицаје.

На првом мјесту треба имати у виду да је у претежном дијелу трајања другог свјетског рата, рад за НОП на подручју Грбља био строго илегалан. Само на почетку 1942. године у трајању 2-3 мјесеца и 1943. године у септембру и октобру та активност је могла да се обавља релативно слободно, прикривено само од окупаторских власти. Тада су партизански борци из Грбља били присутни у својим селима. А за своје остало време, до ослобођења, ослободилачки покрет је имао обиљежје строго конспиративног дјеловања јер је био на удару и окупатора и домаћих националиста.

У таквој ситуацији за илегални рад изузетног значаја је био степен укључености у Покрет становништва одређених села и њихова погодна локација. Трешњица и Братешићи налазе се скоро тачно на средини Доњег односно

Горњег Грбља што их је учинило погодним за једноставно комуницирање са околним селима. Такође, у оба случаја постоје бројни прилази селима (Трешњица је издвојени заселак Кубаса) који су могли користити за неопажено кретање, у њиховој непосредној околини било је доста скровитих мјesta погодних за скривање и тајне састанке. Из Братешића се могао остварити најповољнији излазак према Ловћену и на том правцу везе са Поборима и Мајсторима, мјестима која су била партизанска упоришта. (На том смјеру су се остваривали контакти са руководећим војним и политичким органима НОП-а.)

Ипак, највећи значај је имала чињеница да су у Трешњици сва домаћинства била пријатељски расположена према Покрету и већим дијелом укључена у активан рад. У Братешићима је то важило за већину његових становника. При таквом политичком стању контрола над овим селима углавном је зависила од долaska и употребе људства са стране. А, такве акције окупатора или националиста су могле на вријеме да се примијете и избегнеле опасност. То се у бројним случајевима и дешавало.

Али, управо у једном случају недовољна опрезност је имала трагичне посљедице. Послије неуспјelog покушаја групе бораца Примorskog батаљона да се пријуче главници партизанских снага које су се повлачили из Црне Горе, браћа Саво и Вуко Бећир, вратили су се из Катунске нахије у Грбљу. Скривали су се у близини својега села, Трешњице. Пошто нијесу имали разлога да се чувају од својих комшија, чешће су били у својој кући. Италијани су посумњали или дознали за њихов боравак. Организована је акција на Трешњици у којој су, поред карабињера, учествовали и националисти из Грбља. Том приликом су заробљени браћа Бећир. Њихова сестра Јоке (носилац Партизанске Споменице 1941.) је забиљежила: „Био је то јул 1942. Увече нам је стигло упозорење преко сарадника да се спрема велика рација. То сам пренијела браћи који су одлучили да напусте терен где су се скрили. Ја сам их пратила док смо дошли до Попа и вратила се. Међутим, још прије зоре, и они су се вратили, зато што су сматрали да је упозорење о рацији нетачно јер приликом осматрања терена нијесу чули убијачене по-

вике који су карактеристични за припремање рације. Кад је дошла потјера, Вуко се нашао у магацину, а Саво у кући. Међутим, обруч је био већ затворен, тако да није постојала никаква шанса да се пробију. Нијесу отварали врату јер су знали да четници једва то чекају да би ликвидирали читаву породицу... У затвору су страховито мучени. Циљ је био да се види кроз камку тортуре пролазе”.

Саво и Вуко Бећир су храбро издржали вишемесечну истрагу код злогословног мучитеља „Црног вitezza“ (карабињерски официр Ринаaldo Кандида), а да италијанска полиција није од њих добила никакве податке који би било кога третирали. Поручивали су породици из затвора да се не понижавају тражећи за њих милост код окупаторских власти или њихових сарадника. Достојанствено су се понијели и на суђењу, кад им је изречена смртна казна и на стријељању у Липцима, кад су заједно са још седморицом другова бораца Орјенског батаљона пркосно, са пјесмом и поклицима, победи и партији, стали пред стрељачки строј. О детаљима са стријељања породици Бећир обавијестио је писмом православ-

ни свештеник Марко Радуловић из Рисна који је био присутан на извршењу казне.

Заробљавање браће Бећир имало је вишеструке посљедице по стање у Грбљу. Покрет је био осакаћен губитком двојице непоколебљивих бораца и то у једном врло критичном тренутку. Саво Бећир је био и секретар организације КПЈ у Грбљу. Али, овај случај је изазвао даље продубљавање антагонизма међу супротстављеним странама у Грбљу. Први пут су били у питачу изгубљени људски животи као резултат заједничке акције националиста и окупаторских власти против припадника народноослободилачког покрета. Уједно се очигледно показало колико је националистичка организација спремна да иде далеко у извршавању налога окупаторских власти.

У јеку интензивног настојања окупаторске пропаганде да увјери становништво и јавност у својој новој провинцији да је успостављен пуни ред и мир - изведен је, баш у самом центру Боке, велика диверзантска акција: 8. јула 1942. године у Војнотехничком заводу у Лепетанима група радника је подметнула експлозију, којом је уништено 3.000

тона муниције. Акција је изведена на иницијативу МК КП Херцег-Нови. Италијанске власти су врло нервозно и оштро реаговале. Поред велике материјалне штете ова диверзија им је нанијела још већу морално-политичку штету - најочигледније демантовала тврђење њихове пропаганде. Одмах су похапшени радници на које је пала сумња да су то урадили. Постоји верзија (врло вјероватна) да су Италијани, преко својих доушника, добили тачну информацију о учесницима у овој диверзији. Послије свега осам дана стријељања су четири радника Завода: Андрија Свилановић, Богдан Радуловић, Марко Лукшић и Мато Николић. Тим појом водом когорски префект издаје проглас грађанству „Пропиније“, позивајући их на ред и мир и на будност према онима који врше „злочине“.

Ова акција је имала снажан одјек у читавој Боки. И у Грбљу је међу присталицама народноослободилачког покрета примљена са знаком дубоког поштовања за њене храбре извршиоце, али и као доказ да је окупаторска власт рањива и тамо где се жељела приказати као свемоћна.

(Наставиће се)

УЗ СТОПЕДЕСЕТОГОДИШЊИЦУ ЊЕГОШЕВЕ СМРТИ

# ЖАЛ ЗА ВРАЊИНОМ И ЛЕСЕНДРОМ

Године 1843. на чело Скадарског пашалука дошао је Осман-паша. Његош није успио да с њим успостави контакт. Скадарски Турци су те године отпочели оружане нападе на црногорска погранична села. Истовремено, Његош је био заузет неким размирицама са херцеговачким Турцима око Грахова. Осман-паша је то искористио и у септембру извршио напад на острво Врањину у Скадарском језеру и тврђаву Лесендра која се налази у непосредној близини Врањине. Губитак Врањине и Лесендра увећао је Његошеве велике бриге до краја живота. У народу је остала узречица: „Изгорио као Владика за Лесендром“. Ова тврђња има основа јер Владика никада није могао пружити губитак ова два острва, особито Лесендра.

О томе како су Турци заузели Врањину и Лесендра Његош је извијестио писмом руског конзула у Дубровнику, Јеремију Гагића, 24. октобра: „Шеснаестог истога мјесеца“, каже се у Владичином писму, „ударе Турци на острво наш Врањину, који је било числом 12.000 и које је предводио је сам паша скадарски. Војска удари на Врањину, једна прегази од турске стране, јербо је у то вријеме вода јако сплиначала била од суше, друга дође је зером у лађе; лађа је била војених турских 15, а без топова 50 до 60. Један

се дан цио бише и Турци не могоше ништа учинити, само што блокираше својом флотијом Врањину, те јој у помоћ од Црногорца нико доћи не можа, а у Врањину је тако мало било наше да се нијесу могли турској сили одржати. И све ово вријеме с турске стране грумјели су топови турске и леђете бубме противу Врањине, а највише противу моје куле која је била на један особити камен у води, у којој је било затворено 25 људи...“ Тада је особити камен у води је управо острвце Лесендра, једна права мала тврђава, чији се остатци и данас виде. У писму од 19. новембра Његош поново скреће пажњу Гагићу на Лесендра: „Скадарски паша је превареним начином завладао црногорским малим острвом, званим Лесендром. Сва средства, у мојој власти стојећа ја сам употребљавао и употребљавам како би тај острв опет освојио од Турака, но признати морам да засад никакве прилике није... Да ми којом срећом имамо неколико бродића с топовима, те би Тураки давно чистац с Лесендра...“ У писму Осман-паше од 18. априла 1844. Његош га прекоријева: „Шта сам ја теби ланих учинио и је ли Црна Гора с пашалуком скадарским у миру била? А ти како чу да мене дома није, преко мира опали оне 20 рибаријских кућах на Врањине и намјести око њих лађе.

и топове царске, ухвати 10-15 стараца и богаља на њу, те их и данас мукама мучиш. Ти знаш и сам лијепо да ништа од овога што си учинио правдано није...“ И у писму од 23. јула Његош подсећа Осман-пашу: „Ја се на тебе немам много жалити, иако си ми на вјеру узео та два ништава острва“. Његош је чинио напоре да поврати избуђене острва. И Гагић се залагао за повраћај Врањине и Лесендра. Изгледа да је те прегово-

ре омелу Аустрија, увје-равајући Владику да се то питање може ријешити дипломатским путем. И руски савјетник у Бечу савјетовао је Његошу да не употребљава оружје за повратак ових острва. Његош је у јануару 1844. године подnio извјештај о заузећу Врањине и Лесен-

дра од стране Турака бечкој канцеларији. У вези са овим Његош се из Беча обратио и руском цару. Међутим, и Русија и Аустрија су настојале да се повраћај ових острва ријеши мирним путем. Осман-паша је бранио заузеће ових острва тиме што их је сматрао царском земљом од које је живио турски Жабљак. У писму од 29. априла 1844. године Његош побија ове Пашине разлоге тврђњом да је Жабљак - Жабљак, а Врањина - Врањина и даље: „Ја жабљачко ништа и не тражим, а противно ми је и наше да се оти-мље. Него, мој драги пријатељу, ако ћеш смири ову ствар, а можеш лако, да народ почне и да се помијеша и с једне и с друге стране и да се заузима сваким послом и трговином мирно; ако ли нећеш, ти знаш што чиниш; од више зла све горе бива“. На вијест да ће Порта послати свога чиновника да изучи питање Врањине и Лесендра, Његош се жали руском посланику у Бечу да ће овај турски чиновник поступати као и други Турци и моли га да се заложи да се ово питање што пријешти, подсећајући га да се породице које су живјеле на овим острвима још скитају по Црној Гори.

Но, и поред заузимања Русије и Аустрије стварајући повраћаја ових острва није кретала с мртве тачке. Владика је гајио наду у



Милутин Дедић:

Тврђава Лесендра (2000. год.)

истица стратегијски значај ова два острва за Црну Гору, нарочито у по-гледу риболова. Његош се носио мишљањем да са силом поврати Врањину и Лесендра пошто то није ишло путем дипломатије. У ту сврху је на-бивио топове и остала по-требна средства. Водио је

Комисар БУЛАТОВИЋ

## ИЗ СТРУЧНОГ УГЛА

МЕДИЦИНА

ЕТНОБИОЛОГИЈА

## ВИТЕЗИ МЕДИЦИНЕ (II)

Природа бактеријске инфекције запажена је још у античким грчким лекарима. Сифилис је био прва микроорганизмом узрокована болест која се појачала специјалним лијечењем. Откриће овог лијека, галвазана, заслугом Паула Ерлиха представља почетак трагања које је убрзо довело до проналaska антибиотика. Сер Александар Флеминг (1881, Енглеска), један од водећих венеролога на почетку 20-ог вијека, пронашао је 1928. године пеницилин. Он је култивисао и идентификоваша гљиву *penicillium*, а сам пеницилин, најважније терапијско средство отворено у историји медицине, издавао је 1940. године Ернст Чеји, па су Флеминг, Флори и Чеји 1945. године за своје откриће подијелили Нобелову награду. Послије тога сlijedili су проналасци и других хемиотерапетичких.

Хируршко лијечење старије је и од најраније истраживања. Трагови првих трепања вјероватно потичу из доба од око десет хиљада година преје нове ере. Добре хирурге имали су Египћани (хирург Хеси Ре) и то посебно пластичне хирурге, а ампутације и подvezivanje крвних судова били су чести и у доба Римљана. Послије дуже паузе поновом процват хирургије донео се у XVII вијеку. Међу аномалијама хирургије нпр. најистакнутији је био Њемац Кристијан А. Т. Балдрт (1828, Риген) који се прославио на пољу хирургије желуца. Његов ученик Польак Фон Микулиц-Радецки увео је у ширу употребу гастроскопа, а по парижком хирургу Жил Емилу Пеану један од најважнијих хируршких инструмената назван је - пеан. На пољу неурохирургије, која је почела да се развија крајем XIX вијека најзначајније име је Харви Кашинг (1869, Кливленд), а оснивач модерне урологије је Ху Хемптон Јанг...

Хируршка анестезија симптомски је један од највећих успеха у развоју медицине. Да би се олакшао бол, свијест се може мијењати! Египћани су познавали чаре оцијума, а стари Римљани препоручивали бильку мандрагору. Фазе анестезије је први описао енглески хемичар Хамфри Деви, користећи азот-субоксид. Хемиска анестезија почела је да се употребљава 1847. године, а прво средство било је диетилетар. Хлороформ су, независно један од другог, 1831. године открили тројица научника, фон Лихих, Суберан и Гатри. Данас су хлороформ и етар замијењени мање токсичним и мање запаливим анестетицима. Без темељних достигнућа у анестезији не би било ни развоја других грана медицине, напр. хирургије. Њемачки физичар Вилхелм Конрад Рентген (1845) открио је 1895. године X-зраке и за то откриће 1901. године добио Нобелову награду. Вилијем Дејвид Кулијц открио је 1913. године истоимену цијев, веома значајну за развој радиологије. Велики напредак је био и увођење контрастних средстава у радиологију. Катетеризацију срца открио је 1929. године њемачки хирург Вернер Форсман.

Др. Оливера СИМИЋ-КОВАЧЕВИЋ

## ЦВИЈЕЊЕ НА АСФАЛТУ

Да ли је коров заиста оно што мислимо да јесте? Да ли напуштеном, запароженом земљишту одговара назив који носи? Та смјештена питања нису неумјесна. Научници у природњачким музејима постављају их још од 20-их година овог вијека послије радова Пола Жовеа, првог научника који је скупљао бильке по падинама путева, градилиштима и напуштеним баштама. Био је то човјек који је читавог живота (умро 1991. године) сачувао скромност учитеља, што је он, иначе, и био све до уласка у Музеј 1933. године. И морао је да буде скроман кад се занимао за једну тако простију средину поред нас, док су бројни предратни природњаци ишли да скупљају егзотичне бильке дјелом Африке. Његов подухват ипак није био некористан.

За етнобиологичарку Бернадет Лизе и ботаничарку Ен-Елизабет Вулф, ученице Пола Жовеа, индустријско запуштено земљиште XI париског арондисмана представља истраживачки терен. Њих занимају како врсте које ту живе, тако и равнодушност према тим обично називаним "напуштеним" теренима који због недостатка маште нису одређени дефинисани.

На тим просторима расту двије бильке: инвазивне бильке и польски коров (али адVENTивне бильке). „Све су снажне, отпроне, великом способношћу размножавања и улијевају дивљење својом жељом да опстану”, ујевравају поменутни истраживачи.

Инвазивне бильке доноју човјеку у различitim временима. Допало им се и настанило су се. Механизми инвазије скоро увијек бивају исти. Прва етапа је расађивање. Да би се инвазивна билька могла настанити, неопходни су јој повољни услови. Хиљаде тропских и екваторијалних сјеменки стиже у Европу свакога дана на одјелима путника пристиглих са Југа, или само ријетке међу њима проклијају.

## Прилагоди се десет од стотине

Затим долази прилагођавање. Врста процјенији своју нову околину и мијења, уколико је потребно,

## МЕТЕОРОЛОШКИ БИЛТЕН

## Поплаве за крај екстремно сушне године

Током 2000. године били смо у прилици да често гледамо ТВ прилоге о великом поплавама у разним регионима свијета, а често и код наших сусједа било је сличних извештаја о огромним разарањима и штетама, а и људски животи су били угрожени. Таман кад смо се понадали да ипак ми нећemo доживјети нешто слично, десило се већ виђено, скоро у исто vrijeme као прије годину дана. Децембар мјесец, веома јака циклонска активност, ништа ново за наше поднебље, захвата Црну Гору, тачно као прије годину дана када су обрени сви дотадашњи рекорди у погледу падавина, условљавајући веома интензивне кишне праћене ја-

ним и олујним јужним вјетром. Последице су исте као од прије годину дана. Огромна пространства под водом, материјална добра и сами људски животи су били угрожени. Спремајући се да сумирајмо штете од суша и пожара, јер је крај године, који су пратили читаву годину, одједном су приоритет добиле штете од поплава. С обзиром да су последице огромне, одмах се поставља питање јесу ли ово највеће падавине, да ли се памти нешто слично, итд.

Тачно је да су децембарске количине падавина биле изузетно екстремне: на појединим подручјима ово су биле најјаче падавине за посљедњих педесет година. Али, није проблем у

очекивања.

## Лагане сјеменке разношне вјетром

Тим „освајачима“ треба мало за живот. Довољно им је шљунковито тло. Производе у изобиљу лаке сјемене о чијем се разношењу брине вјетар. Врло отпорне, оне се прилагођавају како великим хладнотама, тако и пасјим врућинама. У Француској нема ни гљиве ни инсекта који би могли обуздати њихово ширшење. На селу, истиснуле су врбу и зову. У граду, запатиле су се на свим напуштеним мјестима.

Породица корова састоји се од самониклих неподжљивих бильака. Оне расту на обрађеном земљишту, а да нису сијане, прскају их хербицидима, а никада не ишчезавају јер су, као и инвазивне, чврсте и склоне немилосрдном размножавању. Оне ту остају тако дugo као да су одувјек припадале том пејзажу. У XV вијеку, у вријеме откривања Америке често су доношene нове врсте заједно са културама кукуруза, парадајза и пасуља. Колонизација је увијек изненадна и брза. Градско запуштено земљиште често се мијења, поравnava, чисти. Бильке о којима је ријеч тада морају да крену од нуле. Но, често је довољно једно пролеће па да оне поново оживе.

## Дивље бильке у градовима

Појачано је када се будлеја (*Buddleia davidii*) нађе на запуштеном земљишту. Ту она, међутим, стварашибље због којега то земљиште постаје непроходно. Лишће јој је лијепе тамно зелене боје, а њени цвијетови читавог пролећа изазивају дивљење. Билька је сва покрivena златастим блиједољубичастим гроздовима. То је азијатска боја, и то не случајно. *Buddleia davidii* је врста унijeta из Тибета 1880. године заслугом језуитског мисионара, оца Давида. Помиšljalo се да је то лијепа украсна билька која ће допадљivo дјелovati у вртовима. Њено прилагођавање прошло је без проблема. Но, њена комерцијализација није оправдала

ност између поменутих бильака у потрази за животним простором, актуелних друштвених кретања и имагинације градских становника. Оне као да подсећају на „гастробајтера“ који се домога земље коју треба да освоји. Он је ту приморан на већу отпорност због препрека које га чекају, равнодушности коју треба да побиједи, ксенофобијске мржње с којом мора да се суочи у журном настојању да пусти корење у новој средини и изроди дјецу.

Др етнологије у Националном центру за научна истраживања Софи Лалиган (Sophie Laligant) изучавала је, са своје стране, везу између младих људи сучених са тешкоћама градског живота и напуштених терена који су њихово уобичајено место за састанке и авантуре. Софи Лалиган тако је открила *zaion* (ријеч са Јамајке узета из пјесме познатог пјевача Боба Марлија), неку врstu отвореног земљишта за раслог у коров и природе у градском ткиву. *Zaion* се тако у духу тих младих супротставља затвореним просторима каквима су урбанизоване зоне и вртови приватних кућа. *Zaion* се одређује као нека врста слободе и једнакости где су млади најзад прихваћени. Кроз везе које остварују са природом зајоном они захтјевају извјештаванје облика припадања људском роду, будући да управо ту наилазе на оно што називају истинским вриједностима тла и свог корјена, а што не налазе у граду где је друштво за њих дехуманизовано”, пише Софи Лалиган. „У *zaion* млади друштвени човјек и човјек који се враћа својим корјеновима, оживајући мисао на Божји народ где су сви једнаки, удруженi, где нема више рата ни родословља”.

Science et vie, бр. 994, 7/2000

Аутор: Лоик Шово  
Припремио:  
Радослав Ђерић

## ИСПРАВКА

Испод написа „Тајна једне инвазије“ објављеног у прошлом броју нашег листа грешком стоји: „Крај у сљедећем броју“. Напис је, наиме, објављен у цјelости.

количини падавина већ је проблем у нама. Ми не пошtuјemo и не уважavamo екстремност метеоролошких догађaja, па и падавina, што недвосmisленo показујe посљедице поплавa. Најveće шtete су u зonama-lokacija где се apsolutno ne води racuna o ekstremnosti mетеoroloskih parametara. Нpr. праве се кућe, magazini итд, a da сe apsolutno ne води racuna o mogućim ekstremnim vodama. Еkstremne atmosferske pojavе se dешavaju, na njih ne možemo da uticemo kako na rod kakve, „božja sila“, ali ono шto ni u kom slučaju ne smijemo da dozvolimo jestе da nam se posljedice ponavljaju.

На подручју Budve za

vreme decembarских kiša palo je 102 lit/m<sup>2</sup> za 24 ч. За posljednjih 50 godina ovo je naјveća kolichina padavina tokom decembra, da sada nađeća za 24 ч kolichina padavina u decembru iznosi 95 lit/m<sup>2</sup> (11.12.1950 godine). Apсолutno naјveća za 24 ч kolichina padavina iznosi 150 lit/m<sup>2</sup> i registrisana je 10. maja 1969. godine. Decembarska kolichina padavina od 260 lit/m<sup>2</sup> je povećana za oko 50% od svoje klimatske normalne, ali nije naјveća. Naјveća decembarska kolichina padavina iznosi 441 lit/m<sup>2</sup> iz decembra 1950. godine.

Припремио:  
Бранко МИЦЕВ,  
дип. мет.

## ИЗ СТРУЧНОГ УГЛА

## ПОЉОПРИВРЕДА

# ЗАШТИТА АГРУМА ОД ШТИТАСТИХ ВАШИ И ЛИСНИХ МИНЕРА

Велики број мањих производица агрума који имају по неколико стабала поморанџи, лимуна и мандарина због незнанја и занемаривања заштите, трпе штете сваке године од штитастих ваши и лисних минера. Већи робни производици агрума углавном се боре против ових штеточина са више или мање успеха.

Обије ове штеточине се могу наћи на већем броју врста воћака што им омогућава веће ширење, одржавање и прелажење са врсте на врсту и са стабла на стабло. Та чињеница треба да упозорава да се од њих морају штитити и суседни воћњаци агрума и других врста воћака. Поред тога ове штеточине имају више врста и по неколико генерација у току вегетације са огромним бројем индивидуа. Поред тога, ваши имају заштитни окlop, а минери се увлаче у лист. Све то компликује и отежава потпуну заштиту којој треба да је циљ уништавање штеточина и производња воћа без остатака пестицида.

Сваки, па и најмањи производиц аргума (и другог воћа) треба да је стално присутан у воћњаку и да уочава све промјене на листу и плодовима и о томе се консултује са стручњаком за заштиту биља како би се на вријеме интервенисало и спријечиле веће штете на воћкама и животној средини.

**Штитасте ваши**

За њихов развој погодују топла љета и благе зime што им приморје најчешће пружа. Презимљавају у стадијуму ларве на кори дрвета. Нападају лишће, гранчице, дебље гране и плодове, сијући сокове. Нападнути дјелови воћке постају жути, затим тамни и суше се. Нападнуто стабло (ако се не штити) у року од дviјe до tri године може да се осуши. Нападнути плодови буду прекривени бјеличастом превlаком и брзо пропадају па немају никакву тржишну вриједност. Неке врсте ваши прекривају гранчице и гране бројним малим (од 2mm) штитићима тамно сиве боје испод којих се налази ларва. Налазимо ваши у бјеличастој , виштаној превlаки уочљиве голим оком, као и друге облике ваши.

Сузбијање штеточине најбоље се постиже уништавањем ларвеног стадијума у току зимског периода и у рано пролеће. Прво прскање се препоручује послиje бербе плодова крајем јесени и почетком зime, а друго крајем фебруара. За прскање користити један од препарата на бази минералних уља: галмин, галпар, бијело уље, oleoekalix, oleosupratim и сл. Прскање треба да буде

темељно све до сливања са грana и гранчица. Не прскати по мокром листу и вјетру.

У току пролећнег и летњег периода могу се извршити два прскања и то прво крајем јуна, а друго почетком августа, препаратима из групе органофосфорних једињења: ултарцидом, сумитоном, системином, имидином или неким другим. Међутим, уништавање штитастих ваши у периоду вегетације је доста ограничено.

**Лисни минер**

Ова штеточина на агрумима у нас се појавила прије неколико година. Штете прави нападајући младо лишће на врховима младара. Нападнуто лишће се увија, закрjља, губи карактеристичну зелену боју, а на листу су уочљиве бијеле пругасте, спиралне, округле и змијолике првидне линије. Нападнути младари заостају у порасту. Оштећења праве гусенице минера које се послије пильења из јаја, које је женка лептира оставила на наличју лишћа, убуше у лист и хране се мезофилом правећи ходнике. У току године има више генерација, али је највећа бројност на листу током августа и јесењих мјесец. Минери презимљавају у стадијуму одрасле гусенице у кокону испод старе коре и у опалом лишћу или нападнутом листу које је остало на младару.

Заштита агрума од минера (с обзиром на његову недавну појаву на агрумима у нас) још није довољно изучена. Али на основу искуства других земаља и наших искустава у борби са минером код других врста, може се дати препорука хемијске заштите агрума од минера.

У пролеће и касније, чим се примјети ројење лептира или њихово веће присуство у круни, (стремањем грана) сузбија се инсектицидима који гасном фазом уништавају лептире да не положе јаја, а то су: ногос, кофумин, дифос и сл. Да би се спријечио улазак испиљене гусенице у листу користите се инсектициди номолт, димилин, минерин и сл. У току љета користите систематичне инсектициде: имидин, толстар, карате, дицис и сл.

За успешну заштиту значајан је почетак пораста младара и развој младих листова. Број третирања зависи од пострада младара и лишћа и употребљеног инсектицида. Инсектициде користи према упутству производјача, а прскање обављати по тихом времену и у вечерњим и јутарњим часовима када су јаке врућине.

**Јован МЕДИГОВИЋ,  
дипл. инг.**

## СВЕ О СОБНОМ ЦВИЈЕЋУ

# ДРВО ЖИВОТА

*Dracaena (Agavaceae)*

Иза овог имена крије се врло лијепа собна биљка. Њене различите врсте често имају пре красно обожено лишће и лако их је његовати.

Богато разграната и

необичног изгледа, драцена у природу досеже завидну висину од 10 до 15 m. Остале врсте из ове породице, породице агава, потичу из тропских предела Азије и Африке. Оне расту као громови или као стабла.

Име ове биљке потиче

од грчке ријеке дракајна, што значи женка змаја, а повезује се с црвенкастом течношћу (змајева крв) која је карактеристична за ту биљку, а некад се употребљавала и као средство за бојење.

Врсте које се данас мо-

гују купити у готово свим

цвјећарама, различитог

су облика и с једнако

различитим захтјевима.

Најчешћа је врста по-

зната као „дрво живота”

(Ти-плант), јер листови

расту из, наoko, бежи-

вотног комада стабла.

Ова драцена потиче из

тропске Африке. Врло

је често сусрећемо као је-

два пола метра високо

стабалце с елегантним

лиснатим „чулерком”.

Листови могу бити зеле-

ни, али и са жутим пру-

гама. Израсту и до три-

четврт метра високо.

Миризне драцене које су

израсле превелике могу

се орезати. Дјелови ста-

ба и врхови могу се

употријебити као резни-

це уколико их ставите у

пјесковиту земљу за ло-

начнице и прекријете

избушеном пластичном

фолијом. При том, за

успешно закорењива-

ње, температура земљи-

шта мора бити око 25°C,

а залијевање опрезно

као што је коријење не

би иструнуло.

ни врло уски, дуги листови су црвено обрублjeni или бијело-ружично пругастi. Ова об-

јенost је посебно изражена код сорте „Tricolor”. У САД овај варijетет називају „дрво-дуга”, на што асоцира њено шарено лишће. Ова врстa воли свијетле и нешто топлије просторе.

Грмолика драцена, Dracaena godseffiana, потиче из Конга. Њени дугуљasti и на врховима ovalni листови су жутозелено попрскani. Ову врсту веома често срећemo и у будванским вртovima или жардињерама.

**Залијевање**

Од пролећа до касне јесени залијевајте је умјерено. Подједнако треба изbjegavati засушивање земље, као и прекомјерну влажност. Уколико драцена стоји на хладном мјесту, али у границама подношљивosti, залијевајте је мање.

**Свјетlost и топлота**

Драцена не подноси суви собни ваздух, стога је чешће прскајте или пребришите листове. Не треба је држати изложено директном подневном сунцу. Чак и зими драценама не одговара температура низа од 20°C, а никада не би смјела бити низа од 16°C.

**Земља и пресађивање**

Младе биљке пресадите у пролеће сваке године, а старије сваких двијe до три. Употребијебите уобичајену земљу за саксијске биљке (рН-виједности око 6). Врло је важно осигурати добар одвод воде, па у ту сврху на дно посуде ставите слој крупнијег шљунка или крхотине глинене посуде.

Припремила:  
Нина АСАНОВИЋ

## СТАРИНСКИ ЛИЈЕК ЗА КАШАЉ

На тихој ватри кува-  
ти један лимун 10 ми-  
нута. Послиje кувања  
пресједите лимун на  
половину и добро га исције-  
дите у чашу. Додајте  
томе двијe кашике гли-  
циерина (из апотеке),  
добро измијешајте, па  
допуните чашу медом.

Ако се преко дана за-  
кашљете, узмите ка-  
шичицу овог сирупа.  
Прије спавања и у току  
ноћи такођe. Ако вас  
мучи тежак кашаљ  
узимајте ову дозу шест  
пута дневно. Сируп мо-  
гу користити и одрасли  
и деца.

## Мачи КУВАР

## ЧОРБА СА ПЕЧУРКАМА

### Мусака од киселог купуса

Узети једну повећу гла-  
вицу купуса, па је ситно  
исијечи. У посебној шерпи,  
на маслини, пропржити 2  
главице сјецканог црног  
лука, додати припремљени  
купус, па га упржити као  
за подварак. У другој  
шерпи обарити 2 шолје  
пиринча и оциједити га од  
воде. Половина килограма  
свињског и 250 гр. јунећег  
самљеног меса пропр-  
жити са 1 главицом црног  
лука, као за сваку мусаку.  
У пропржену месо додати  
1 јаје, бибер и соли. Узети  
шолјев, подмазати га са  
мало уља, па ређати: ред  
купуса, ред бареног и осо-  
љеног пиринча, па ред меса.  
Тако испуниши цију  
шолју, а завршиши редом ку-  
пуса. Размутити кисело  
млијеко или киселу павлаку  
са 2 жуманџета и шољом  
слатког млијека, по-  
солити и прелити преко  
мусаке, па је ставити у  
перну да се запече.

**ДЕЗЕРТ****Крофне**

Поштребно: 500 гр бра-  
шна (200 гр оштрог), коцка  
квасца, 3 жуманџа, 5 дцл.  
млаког млијека, 50 гр ма-  
сти, кашика шећера, мало  
соли, по жељи стругана ко-  
ра и лимуна.

Од надошлог квасца у  
дијелу млаког млијека,  
брашином, кашиком шеће-  
ра, умијесити мекано тије-  
сто уз додатак преосталог  
млијека, жуманџа, мало  
соли, масти и, према укусу,  
стругане коре од лимуна.  
Тијесто добро израдити,  
док на њему не почну да се  
појављују плихови. Остави-  
ти га да нарасте око пола  
сата, па га премјесити и  
истањити до дебљине од 2  
центиметра. Чашом вадити  
крофне, оставити их још  
пет минута да нарастују, па  
их спуштати у загријану  
дубљу масноћу да се прже.  
Пржити крофне по три ми-  
нута, па сваке стране, док  
не порумене. Док су топле  
посути их ситним шећером.

Приредила Л. Ђ.

### Ролат са мајонезом

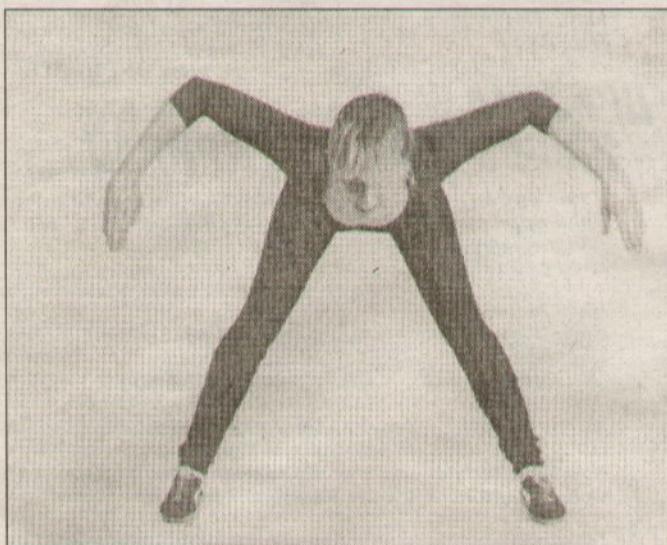
Добро умодити шест<br

## ЉЕПОТА ЖЕНЕ

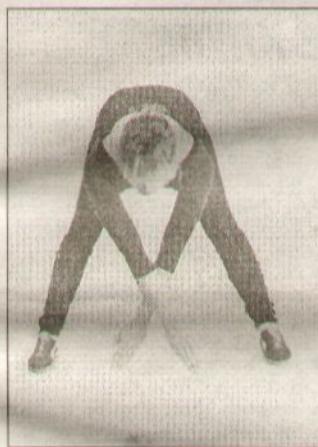
## АЕРОБИК

# КОМБИНОВАНЕ ВЈЕЖБЕ

У овом броју настављамо са комбинованим вјежбама за рuke, струк и кичму.



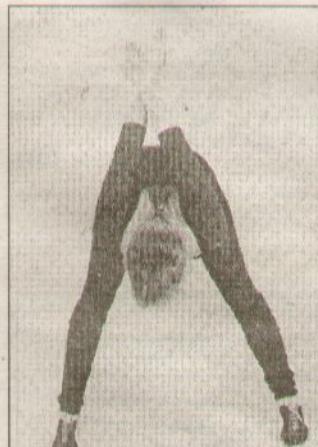
1. Почетни став - раскорак са савијеним горњим дијелом тијела у висини кукова. Руке су дигнуте у висини главе и благо савијене у лактovима.



2. Савијајући се према коленима наизмјенично укрштати руке 10 пута.



5. Савијеним тијелом ка десном колјену истежи руке десет секунди. Поновити и у другу страну.



3. У истом ставу руке подижите изнад главе наизмјенично их укрштајући 10 пута.



6. Тијело нагињите ка десној ноги, која је благо савијена у колјену, са испруженом десном руком док је лијева нога затегнута и испружена (10 секунди). Поновите исто на другој страни.



4. Лијевом руком додирните десно стопало док десну држите високо изнад главе (10 - секунди). Исто поновити и са десном руком.



7. Лијеву ногу сасвим савијамо у колјену и скроз се нагињемо ка њој док су нам лијева рука и десна нога сасвим затегнуте и исправљене. Поновити све и у другу страну.

## МОДА

# ВАЖНИ СУ ДЕТАЉИ

Шта жена треба да има у свом ормару да би увијек изгледала лијепо и модерно? Покушаћемо да вам дајемо одговор и на ово питање.

## Колико нам одјеће заправо треба?

Ни пуно ни мало - толико да у свако доба и у свакој прилици будете задовољни собом. Осјећате ли се добро у једној комбинацији, можете је често носити - важно је да вам добро стоји и да је уредна.

## Како треба бирати одјећу?

Увијек одвојите дневну гардеробу од вечерње, оно што је примјерено вечерњем изласку сигурно неће на вами добро изгledati на послу. Приликом куповине одјеће добро размислите о томе хоћете ли то моћи носити и за неколико година. Најважније је имати изграђен стил.

## На чemu не треба шtedjeti?

На добром зимском капуту. То је велика, али паметна инвестиција. Мора бити топао, удобан, израђен од квалитетног материјала. Испод доброг капута понекад и није bitno како сте обучени. Чизиме, ципеле и торбе не смију изгледати јефтино, па ни на њима не треба да се шtede.

## А на чemu треба шtedjeti?

Може се уштедjeti на неким љетњим стварима као што су сандале, патуље и слично јер већ слједећег љета неће бити ин. Доње руље треба да буде удобно и практично, али и на њему се може мало шtedjeti.

Шта посlovna жена треба да има у својој гардероби? Полудуга прна хаљина до-

бро изгледа у свакој прилици. Неизоставно је и одјећло које можете комбиновати са разним кошуљама и мајцама. Ако не водите панталоне, онда је најбоље рješenje костим. Међutim, у том случају треба добро пазити јер због погрешног кроja и дужине жена може да изгледа старије. Уз пословну торбу додаци су: бисерна огрилица, минијаше, велики привјезак, марама, чизме, удобне дневне ципеле и атрактивне вечерње, те дневно-вечерња торбица.

## Које критеријуме треба сlijediti приликом куповине?

Избегавајте куповину када сте у депресији јер нема жења која није у таквом стању приуштила неку непотребну ствар. Одјећу увијек треба да прилагодите свом стилу. Заборавите оно што сте видjeli на пријатељици или некој познатој личности. Важно је да се ви у тој гардероби осјећate добро и да вам пристоји. Куповина је исплатива на kraju сезоне, на расprodajama. У иностранству је боље куповати на периферији него у центру.

## Колико често треба „освјежavати“ гардеробу?

За сваку сезону жена би требала да поклони нешто себи. То не требају бити скуне ствари, кишобран или неки добар детаљ пуно значе.

## Савјет за ову сезону

Модерне су црвена и златна боја, врло погодне и за детаље. Бићете у тренду ако имате црну вечерњу торбицу са златним или црвеним детаљима или црвену крагну од вјештачког крзна на капуту, костиму или одјељу. Модерне су и бијеле кошуље, прслуци, густе фине чарапе, кравате, шалови...

## ЊЕГА КОСЕ

# РАЗЛИЧИТИ ПРЕПАРАТИ ЗА РАЗЛИЧИТЕ ТИПОВЕ КОСЕ

## ЗА СУВУ КОСУ

Сува коса је испуцала, нееластична и тешка за обликовање чак и кад фризер подишица врхове. Можете јој помоћи употребљавајући специјалне шампоне намењене сувој коси, редовним стављањем маски и паковања који дубински хране косу.

Што се тиче шампона, одaberite one на бази воћа, кокоса или one обогаћене животињским протеинима.

Балзам мора бити обогаћен хранљивим састојцима који суву косу постепено оживљавају.

Обликујте је антistатичким четкама и четкама са природним длакама, а сушице природно, на вазduху.

Обични шампони, сушење феном и увијање фигаром исушију косу. Зато треба редовно употребљавати ампуле за суву косу, регенераторе и паковања.

## ЗА МАСНУ КОСУ

Масна коса је танка, слаба и најчешће испада због појачаног лучења лојних жлијезда које загуšuju коријен власи и онемогућују му дисање. Иако масна коса често дјelујe прљavo, не мојте је често прати. Његујте је специјалним шампонима, ампуулама и пилингом за власniшte.

Шампон мора бити благ и лаган како би смањио лучење лојних жлијезда. На масну косу не стављајте балзам јер они додатно хране и масте косу. Ако вам је коса

дугачка, па је не можете рашчешљати, балзам стављајте само на врхове косе.

Ампуле се стављају након сваког прања, а користите четке и чешљеве од природних материјала. Косу сушите феном, али не по тјемену јер његово прегrijавање постјешује поновно луčењe loja.

## ЗА РИЈЕТКУ КОСУ

Ако вам је коса ријетка, танка и често се назираје тјеме користите посебне шамптоне који дају волумен, али и препарate против опадања косе. То су шампони на бази менте и рузмарина, а балзам треба да буде специјално намењен слабој и танкој коси.

За сушење се препоручују четке које ће коси дати волумен, а за здравље ваше косе предлажемо и коришћење етеричних уља и капсула витамина које можете купити у апотеци и беze рецепta.

## ЗА ОШТРУ КОСУ

Оштра коса је најчешће и здрава, али јој је тешко дати жељenu форму и укrotiti је. Стога је препоручљиво употребљавати благе шампоне на бази била или one који омекшавају косу. Балзам се не препоручује осим ако имате дугу косу. Онда се наноси само на врхове.

За сушење се могу користити биле које четке, само пазите да је не електризују додатно. Најбоље је сушење на вазduху.

## ИСХРАНА И ЗДРАВЉЕ

# ПРЕХРАНОМ ОЈАЧАЈТЕ ОТПОРНОСТ ОРГАНИЗМА

Истраживања су показала да зелени чај има јачи утицај на слободне радикалe него витамин C или E.

Црно вино, у умјереној количини, може погодовати здрављу. Грожђе од којег се производи црно вино садржи врло моћне антиоксидансе, познате под именом процианадини, који изнутра штите тијело.

Ако је ваша исхрана сировачна свјежим воћем и поврћем, морали бисте сваког дана узети витаминску надопуну. Уз то, потрудите се да избегавате загађена подручја, заједничко сарадње сунду и пржењу храну.

Припрема:  
Ана КОСТОВИЋ

## ТИЈЕЛО ЖЕНЕ

1

Тијело жене, бреj ови бијели, бутићине бијеле,  
тогаšto, на свијет је личиши.  
Моје тијело дивље орача ће заорава  
и извлачи сина из дубине земље.

Самошан бијах као тунел и тишице су ме избјеј авале,  
ној је у мене свом снај оидирила.  
Да бих прегивио, исковах ће за оружје,  
узех за смиријелу мој лука, за камен моје праће.

Али долази час поравнања и волим ће.  
Тијело маховине и коже, млијека жудио и једро.  
О, ћехару дојки, о, очи осусћности!  
Руже јубиса! Глас ћеј лај ан и тушкан!

Тијело жене моје, остану у ћвојој милости.  
О, жеђи, жеља без ранична, стаза без циља!  
Токови шамни ћеј вјечна ће же жудња  
и умор ће же и тушаја без ћеј раница.

Превео:  
Радivoje ТАДИЋ

Пабло НЕРУДА

## ЂАЧКО ДОБА

НА КРАЈУ ПРВОГ ПОЛУГОДИШТА

## ПРОСЈЕЧАН УСПЈЕХ

## ОШ „Стефан М. Љубиша“

Прво полугодиште школске 2000./2001. године у ОШ „Стефан М. Љубиша“ завршено је 12. јануара, а друго полугодиште почеће 5. фебруара.

Од укупног броја ђака (1758) одличан успјех има 558, врлодобар 459, добар 348, а довољан успјех има 24 ученика, што значи да је пролазност 79,05%. Једну недовољну оцјену има 118 ученика, двije 81, а три и више недовољних оцјена имају 169 ученика. На нивоу цијеле школе само један ученик није оцијењен, а средња оцјена у овом полугодишту износи 3,46. Больни успјех су постигли ученици млађих разреда, од првог до четвртог, па је њихова средња оцјена 4,00.

У овом полугодишту, према ријечима помоћника директора Данила Кокића, било је и пуно изостанака, оправданих 32.608, а неоправданих 2.806. Једанаест ученика има добро владање, а шест незадовољавајуће. Остали ћаци имају примјерно владање.

ОШ „Мирко Срзентић“  
Петровац

У ОШ „Мирко Срзентић“ у Петровцу, од укупно 234 ученика распоређених у 9 одјељења, одличних је 110, врлодобрих 41, добрих 27, а довољних 2 ученика. Процент пролазности у овој школи је 82,05%. Недовољан успјех има 42 ученика и то 10 са једном негативном оцјеном, 6 са двје, а 23 ученика са три или више негативних оцјена. Највише слабих оцјена има из физике и хемије, а ученици ове школе најбоље резултате показују у етичкој групи предмета (физичко, музичко и ликовно васпитање). Средња оцјена на нивоу школе јесте 3,95. У низим разредима она је врлодобра - 4,49, а у старијим добра - 3,42.

Што се тиче владања, 233 ученика има примјерно владање и један добро, 102 ђака су похваљена на крају

првог полугодишта. Укупан број изостанака са наставе јесте 4.104, од чега 95 неоправданих.

## СШ „Данило Киш“

У СШ „Данило Киш“ ученици су забиљежили мало бољи резултат на крају првог полугодишта у односу на прошлу годину, те више од 50% ђака има позитиван успјех.

- Оно што забрињава - истиче директор ове школе Срђа Поповић - јесте веома



Концерт ученика ШОМО у Петровцу

лош успјех ученика првих разреда, а посебно оних који су у основној школи били одлични или врлодобри. Међутим, похвалио бих ученике четвртих разреда, посебно техничаре кулинарства и услугивања, због веома добrog процента пролазnosti. Наиме, у једном одјељењу техничара кулинарства пролазност је пре-ко 60%.

Оно што је карактеристично за будванску средњу школу јесте велики број ђака који путују, те од 1360 ученика 786 су путници, од чега чак 540 долазе из суседних општина. Можда је то и највећи разлог великог броја изостанака, али према ријечима Среће Поповића, још већи проблем јесте незainteresovanost ученика за наставу чemu доприноси и велики број кафића у близини школе.

- Једина школа у Црној Гори - каже Поповић - која се може похвалити са двје награде Октобру јесте СШ „Данило Киш“. Након проф. Бојане Паповић, ове године у нашу школу награду је донијела и Божена Јелишић, проф. књижевности.

Директор Поповић боравио је овог мјесеца у Острави, у Словачкој, у посјети једној туристичкој средњој школи која има идеалне услове за рад. Тамо је потписан протокол о сарадњи чиме ће већ идуће године доћи до размјене ученика и организовања мјатурских екскурзија.

## Школа за основно музичко образовање

У школи за основно музичко образовање је традиционалним полугодишњим

их прогута слијепити утроба, па би могао и умиријети. Волтер Димер, рачуновођа, створио је 1928. године модерну жвакаћу гуму. Жвака је добила име „double bubble“. Године 1944. Wrigley's рекламира „орбит“ као ратни војни производ, а поново та уводи на тржиште 1977. године са укусом грожђа и јабуке. Амурол 1953. године представља прве жваке без шећера "SUGAR-FREE". Winterfresh укус настаје 1984. године.

У САД годишње се прода 1,3 милијарде жвакаћих гума. То значи 3,6 милиона жваки дневно. У Сјеверној Америци сваке године потроши се око пола милијарде долара на жваке. Знаци, 40 милиона жвака купи се сваког дана, 1,6 милиона сваког сата, 26000 сваког минути и 444 свако секунде. Највећи број компанија које производе жваке налази се у Турској. Америка је на другом мјесту у свету.

Сваке године потроши се 100000 тona жвака, што је довољно да се направи једрењак у право величини. Жваке највише жвака млади, од 12 до 24 године. Противзаконито је производи-

ти, увозити или продавати жваке у Сингапуру.

Жвакаћа гума се састоји од више различитих супстанци, а ако би сте сваку посебно пробали, можда више не бисте хтели да живјете. Њу процентуално чини: 20-25% гумена база, 12-20% пшенични сируп, 1-2% боја и арома, 50-60% шећер. Свака жвакаћа гума садржи 20 калорија.

Испитивања су показала да жвакање жваке опушта мишиће и ослобађа од стреса.

Неки људи звају жваке да би се одвикли од пушења или да би смањили килажу. Америчким војницима је дозвољено жвакање жваке јер је установљено да помаже у концентрацији и подиже морал.

Данас се праве жваке са најразличитијим укусима. Неке су са укусом пице, хамбургера, воћа, неке са додатком аспирина против болова, с никотином које, помажу у одвикавању од пушчења...

Као што видите из ових података жвака је корисна и није штетна по здрављу. Зато, она је супер изум, зар

концертима у Петровцу и Будви завршено прво полугоđишte.

Према ријечима директорке Весне Миловић, током овог полугодишта реализоване су многе активности: одржана два интерна часа у свим класама (за наставнике), један јавни час (за родитеље), новогодишњи концерт...

Што се тиче успјеха, од 177 ученика 100 је одличних, 47 врлодобрих, 25 добрих, 1 довољан, 2 недовољна и 2 ученика су неоправдijења.

- Већ годинама највеће интересовање ученика је за клавир и гитару, а најмање за виолину - истиче директорица. - То већ предвиђа проблем јер немамо доvoljno инструмената и капетана за вježbanje.

Овог полугоđa ШОМО је добила један пианино "Петроф" на коришћење од "Будванске ривијере" - хотела "Ас" и он се користи у подручном одјељењу у Петровцу. Захваљујући Друштву за његовање музичке културе, у које су укључени углавном родитељи, купљено је једна флаута, поправљене двије, купљена три метронома и обезбијеђена потребна музичка литература.

Током распуста ученицима који немају своје инструменте омогућено је да вježbaju сваког радног дана од 9 до 12 часова. А наставници и ученици који се спремају за takmiceњe takođe će raditi tokom zimskog raspusta.

Републичко takmicheњe, ove godine, održaće se u Kotoru od 28-30. marta. Ученици ШОМО ће се takmiciti u kategoriji klavira, flauta i kamernih sastava. Dva ученика се припремају за međunarodno takmicheњe harmonike u Smederevu.

Што се тиче нове зграде музичке школе, која је обећана од стране председнице СО Будва, још увијек нема ništa novo, ali се из ове школе надају да ће и тај проблем uskoro biti решен.

А. КОСТОВИЋ

## МАСЛИНА

Жилава је,  
Сујно бора,  
У крошићи јој  
Мирис мора.  
Средоземну  
Воли климу,  
Жарка љеђа,  
Блају зиму.  
Плог јој као  
Храна вреди,  
Из њеа се  
Уље циједи.  
Лишће јој је  
Зимзелено,  
МАСЛИНА је  
Име њено.

СВЈЕТЛО  
МАЛО

Как наиђу  
штормни дани,  
утихне  
и штито је сјало,  
дјетинство је свјетло мало  
од шамнила  
штито нас брани.

У завичај,  
доба рано,  
каг кренемо засањано  
да наћемо луку мира,  
изтубљену  
сред свемира.

Душан ЂУРИШИЋ

## КРИВАЦ

Из школе заљубљен  
уласим у сјан.  
Балац, ко заљубљен,  
већ ми квари план.

Боље да ме није,  
да ме нису рађали!  
Мама сузе крије:  
ојеј су се свађали!

Збој нервозе мамине,  
у души ми ломови.  
Кроз сјан сикну лавине  
и пушају тромови!

И мени ће живац  
пући у штом мраку.  
Ја сам ћлавни кривац  
штито су још у браку!

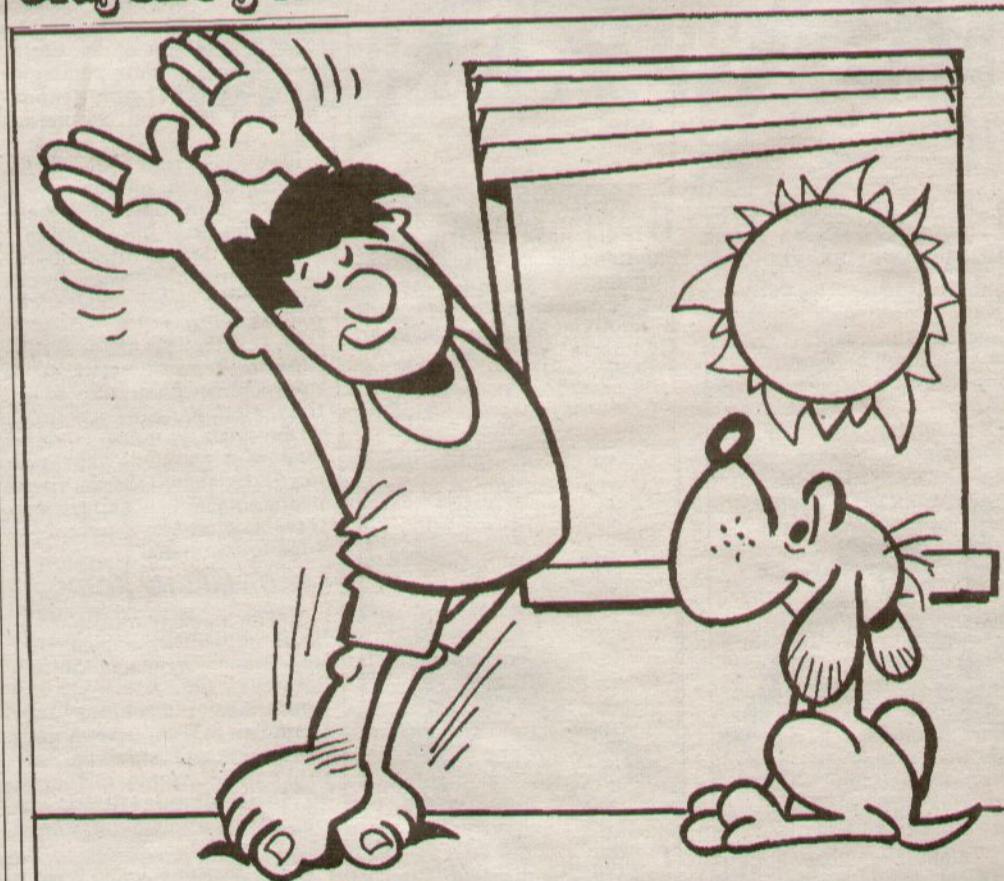
Велимир РАЛЕВИЋ

## ИЗ ЗАДЊЕ КЛУПЕ

- И вук би ишао у школу кад би за катедром сједеља овца.
- Школу моја, пређи на другога.
- Батина је из раја изашла, али из школе тешко излази.
- Мени је у школи сваки дан рођендан. Учитељица ме стално вуче за уши.
- Они који су бежали од школе далеко су нам одмакли.
- Најљепше је бити ћак на распусту.
- Ја сам добар ученик само ми наставници кваре пројекат.
- Бежање са часова неки сврставају у масовно бављење физичком културом.
- Историја је једина учитељица која не размишља о пензији.
- У фудбалској школи нико не бежи са часова.
- Кад не наћу лекцију, ћак се узда у школско звено.

Раде ЂЕРГОВИЋ

## Лијепо је...



...кад свако јутро радиш вježbe да физички ојачаш

## ШАРЕНА СТРАНА

## ХУМОРЕСКИЦА

## ТРАГ

Од тренутка када проходи, човек за собом оставља трагове. У почетку ти трагови зависе искључиво од величине ципела, а касније и од других елемената. Они чији трагови од почетка до kraja живота зависе само од величине обуће, најсрећније проживе свој живот, а њих се сјећају само њихови најближи.

Они други су много компликованији. И интересантнији. Постоје људи чији су трагови посuti цвијећем свих могућих врста. Они се баве неким лијепим стварима и служе свом народу. Некима су трагови вазда били сумњиви, па их је тешко идентификовати. Некима се трагови често губе, а некима се и не виде. Било

како било, свако од нас за собом оставља неки траг по коме га ближа или шира околина распознаје и памти. Jedno је сигурно: постоје и они којима не смијеш ни да уђеш у траг јер онда за тобом нико неће трагати. Такви би напокон требало да нестану без трага и гласа.

Раде ЂЕРГОВИЋ

## КАПИ ЗА ГЛАВУ

- Пион у шаху је мајушан, али зна свој посао и када му западне да узме даму!
- Нису ни сви генерали свјесни свог чина.
- Прави знаци златну рибицу лове у мутном.
- Свакодневни живот скоро да и није за људску употребу.
- Ако вас бије лош глас, то чини у самоодбрани!
- Даље се не може живјети овако, али ми ћemo експеримент извести до kraja!
- Истомишљеници кваре једноумље.
- Остати вјеран сопственом мишљењу, то је већ озбиљан заостatak!
- Климање главом је одређен начин мућкања!
- Неманичег закулисног - ради се у четири ока!
- Шекспир би о балканској трагедији написао дјело са хиљаду Хамлета.
- Нема самоуких сатиричара. Све их је друштво школовало.
- Поклону се не гледа у зубе, али ни зуби се не дају на поклон.

Живојин ДЕНЧИЋ

## АФОРИЗМИ

- Имала је очи као срна. Добио сам рогове као јелен.
- Да ли то роде не доносе дјецу или гуске неће да их рађају.

Милутин ВУЈИСИЋ СОКОС



## СВЕТИ КРЕВЕТИ

Нико тако дивно ме не срета  
Ко пространство топлога кревета  
Заносан је кад уморан стижеш  
Или кад се пјан у њега снизеш  
На јастуку сву ноћ љубав цвјета  
Тебе срећног и доброг кревета  
Правили ми друштво разноразни  
Најбољи су кад нијесу празни  
Зато мудру ствар ћу направити  
Мјесто гроба кревет саградити  
У животу глупостима не нађох краја  
Ваљда ћу тамо заспати без белаја

Милутин ВУЈИСИЋ - СОКОС

## САТИРА

## ЛАВИРИНТ

Питам се често шта је срећа  
Да ли је срећа нешто ко дим  
Прижељкује је душа болећа  
Болећој души нужни су сни

Да отјерају мутљаг из главе  
А она је тамо сој домаћи  
Како изићи из прне јаве  
И у бијелој се срећи наћи

Срећа је невјерна као вјетар  
Побеже у маглу и у иње  
Изнутра је нагриза сјета  
Срећа је пјесак сред пустиње!

## НАРОД НЕБЕСКИ

Пол сјеверни и јужни  
Пол мушки и женски  
Одувијек патњама служи  
Овај народ небески

Неће ко други да живи  
Хоће за славу да гине  
Нешто слично бурлески  
Такав је народ небески

И прође живот у муци  
И прође живот у трески  
Због славе изгуби главу  
Овај народ небески.

Жарко ЂУРОВИЋ

ПОДАРУЈЕМ СВЕЧАНИК



# КЊАЗ МИЛОШ

БУКОВИЧКА Бања - АРАНЂЕЛОВАЦ  
ПРЕДСТАВНИШТВО БУДВА

Минерална вода  
Сокови  
Пића других производача

Продајни центар у Ластићи грбљској  
тел. 086/51 - 297, тел./факс 52-518  
Дисконт у Будви, ЦДС Подкошљун  
тел. 086/52-378



производња, експорт-импорт, инжењеринг,  
туризам и услуге

СВЕ ВРСТЕ ГРАЂЕВИНСКИХ ПОСЛОВА,  
СТАНОВИ ЗА ТРЖИШТЕ  
РЕКОНСТРУКЦИЈЕ И  
АДАПТАЦИЈЕ

85310 БУДВА, Приморски батаљон 10,  
тел./факс 086/52-790, тел. 51-764



AQUAMARK

VAŠA FIRMA  
NA INTERNETU -  
USLOV ZA  
MODERNO POSLOVANJE  
I SAVREMENE KOMUNIKACIJE



069 061 219



ЕЛМОС  
БУДВА

тел. 086/ 52-762, 52-280, 52-285  
факс 086/ 51-320

## СПОРТ

**ВАТЕРПОЛИСТИ „БУДВАНСКЕ РИВИЈЕРЕ“  
ПОБИЈЕДИЛИ НА ТУРНИРУ У АНЦИЈУ (ИТАЛИЈА)**

## ПОБЈЕДА ЗА ПОДСТРЕК

У италијанском граду Анцију од 5. до 8. јануара одржан је турнир на коме су учествовали: „Лацио”, „Сампдорија”, „Црвена звезда”, „Будванска ривијера” и домаћи „Анцио”. Ватерполисти „Будванске ривијере” остварили су велики успјех побиједивши све противнике - „Лацио” са 9:8, „Сампдорију” са 11:7, „Анци” са 11:8 и у посљедњем одлучујућем мечу „Црвену звезду” са 9:8. Одлучујући погодак који је нашем ватерполистима доносио право место на турниру постигао је Даворин Бајковић, један од најбољих изданака ватерполо школе „Будванске ривијере”.

У ватерполо клубу „Будванска ривијера” задовољни су успјехом на тур-

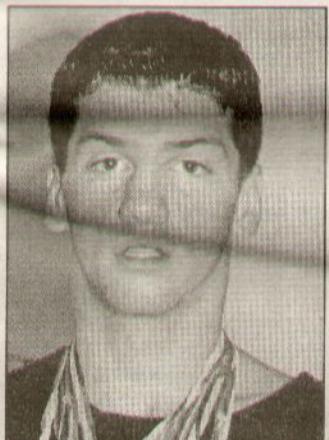
ниру у Италији који им је истовремено дао подстrek и наду уочи наставка пр-



Гол одлуке:  
Даворин Бајковић  
венства у коме им је циљ  
опстанак у лиги.

### ПРИЗНАЊА НАШИМ СПОРТИСТИМА У ДРУГИМ СРЕДИНАМА

## НИКОЛА СЈЕКЛОЋА НАЈБОЉИ СПОРТИСТА ПОДГОРИЦЕ



Најбољи у главном граду :  
Никола Сјеклоћа

Уочи Нове године Секретаријат за спорт Подгорица проглашио је Николу Сјеклоћу за најбољег спортиста овог града у 2000. години. Никола Сјеклоћа је боксерски каријеру почео у Будви а сада наступа за подграчичку „Будућност“. Признање најбољег спортисте Подгорице заслужио је освајањем бронзане медаље на првенству Европе у Тампереу (Финска). Уз то Сјеклоћа је првак Југославије у полуследњој категорији, освајају златне медаље на „Страцет купу“ у Софији и најбољи дрногорски боксер.

Никола Сјеклоћа се налази и на листи десет најбољих спортиста Црне Горе у 2000. години у избору спортске редакције „Победе“

### ОСМИНА ФИНАЛА КУПА ЕВРОПСКЕ ОДБОЈКАШКЕ КОНФЕДЕРАЦИЈЕ (ЦЕВ)

## СТОП ЗА „БУДВАНСКУ РИВИЈЕРУ“

• Италијанска екипа „Босини“ у оба меча побиједила и пласирала се за даље шакмичење

Одбојкаши „Будванске ривијере“ завршили су тајмчиње у Купу Европске одбојкашке конфедерације (ЦЕВ) пласманом међу 16 најбољих екипа. На путу за веће успјехе непремостива препрека била је италијанска екипа „Босини“ из Монтекаррија, једна од нај-

бољих екипа из најаче одбојкашке лиге на свету. Италијани су били бољи у оба сусрета. У првом, одиграном 9. јануара у Монтекаррију, побиједили су 3:1 (25:16, 25:5, 28:30, 25:19), а седам дана касније у Будви поново је било 3:1 за „Босини“ - 25:16, 19:25, 25:22 и 25:21.

### ФИНАЛЕ КУПА ЈУГОСЛАВИЈЕ У ВАТЕРПОЛУ

## „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ ЧЕТВРТА

• „Бечеј“ јоново најбољи, други „Јадран“, а трећи „Приморац-Југопетрол“

Послије одличне игре и резултата на полуфиналном турниру Купа Југославије у Бечеју, када су наши ватерполисти побједили над „Спартаком“ и „Првом звездом“ и поразом против „Бечеја“, изборили пласман међу четири најбоље екипе на завршном турниру Купа Југославије, услиједили су слабији резултати.

На финалном турниру, одиграном у Котору и Херцег-Новом 20. и 21. јануара највише успјеха имао је „Бечеј“

који је тиме одбровио прошлогодишњу титулу. Најбоља југословенска, или и европска екипа, побиједила је у првом сусрету „Приморац-Југопетрол“ са 10:8 (2:1, 4:2, 1:3, 3:2), а у финалу „Јадран“ послије продужетака 13:12 (3:2, 2:3, 4:3, 1:0, 2:1). „Будванска ривијера“ је у првом сусрету изгубила од „Јадрана“ са 3:10 (2:2, 0:1, 0:4, 1:3) а у борби за треће место од „Примораца-Југопетрола“ 4:19 (2:1, 1:2, 0:8, 1:8).

### СКУПШТИНА ПЛИВАЧКОГ И ВАТЕРПОЛО САВЕЗА ЦРНЕ ГОРЕ

## НОВИ ПРЕДСЈЕДНИК МИРОСЛАВ ИВАНОВИЋ

У Котору је 18. јануара одржана Скупштина Пливаčkog и ватерполо савеза Црне Горе на којој су изabrani novi organi Savesa. Za predsjednika Sкупštine je izabran Miroslav Ivanović iz Budve a za

potpredsjednika Lazar Živođić iz Herceg-Novog. Novi predsjednik Upravnog odbora PWSG je Andrija Perišić iz Kotor-a a za članove su izabrani: Željko Andrić (Herceg-Novi), Predrag Jelušić

(Budva), Matko Vuković (Bi-jela) i Predrag Ivošević (Kumbar).

Za predstavnike PWSG u Sкупštini Vaterpolo savez-a Jugoslavije su izabrani su Boro Mračević, Miroslav Ivanović, Željko

Andrić, Lazar Živođić, Drađan Trifunović, Drađan Kashić, Slobodan Bichević i Milan Šparović. Boro Mračević je predložen za predsjednika Sкупštine Vaterpolo savez-a Jugoslavije.

### ОДБОЈКА - ПРВА САВЕЗНА ЛИГА

## „ПАРТИЗАН“ - „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ 1:3

(25:23, 24:26, 22:25, 19:25)

Београд, 5. јануара. Дворана „Шумица“. Гледалаца око 400. Судије: Јовановић и Ђук (Београд).

„ПАРТИЗАН“: Младеновић, Јовић, Ракић, Росић, Банков, Митровић, Ђорђевић, Попов, Вујовић, Баланџић, Спировски, Златић.

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Перешић, Марковић, Мијовић, Козић, Кардаш, Поповић, Мајдак, Рељић, Јановић, Дробњак, Затрић, Маровић.

## „МИЛИЦИОНАР“ - „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ 2:3

(25:22, 16:25, 25:20, 20:25, 8:15)

Београд, 13. јануара. Дворана „Шумица“. Гледалаца око 300. Судије: Бијелић и Ђук (Београд).

„МИЛИЦИОНАР“: Херцег, Јиковић, Боричић, Глувањић, Милетић, Гарић, М. Илић, Николић, И. Илић, Кнежевић, Маџаревић.

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Перешић, Марковић, Гильча, Мијовић, Козић, Кардаш, Поповић, Мајдак, Рељић, Јановић, Дробњак, Затрић.

## „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ - „МЛАДИ РАДНИК“ 3:0

(25:19, 25:14, 29:27)

Будва, 20. јануара. Дворана Медитеранског спортског центра. Гледалаца око 400. Судије: Јовић и Јовановић (Младеновац).

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Перешић, Марковић, Гильча, Мијовић, Козић, Кардаш, Поповић, Мајдак, Рељић, Јановић, Затрић, Маровић.

„МЛАДИ РАДНИК“: Ковачевић, Бонић, Станојчић, Илић, Зебић, Коџун, Јефтић, Жежељ, Пелић, Лазић, Ристић, Станковић.

## „ЦРВЕНА ЗВЕЗДА“ - „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ 0:3

(19:25, 26:28, 22:25)

Београд, 27. јануара. Дворана на Бањици. Гледалаца око 500. Судије: Вилимановић (Краљево) и Градински (Београд).

„ЦРВЕНА ЗВЕЗДА“: Јањић, Поповић, Васић, Перешић, Мрђа, Митровић, Самарџић, Лугоња, Томић, Бранковић, Ђелица, Станковић.

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Козић, Рељић, Перешић, Мајдак, Кардаш, Марковић, Јановић, Поповић, Гильча, Затрић, Маровић, Дробњак.

### КОШАРКА - ПРВА „Б“ САВЕЗНА ЛИГА

## „МАШИНАЦ“ - „МОГРЕН“ 71:77

(28:15, 16:20, 12:23, 15:19)

Краљево, 14. јануара. Дворана спорта. Гледалаца око 500. Судије: Рутешић (Никићић) и Аћимовић (Чачак).

„МАШИНАЦ“: Пејић 15, Сл. Богавац, Авалић 6, Ј. Богавац 4, Влаховић 2, Гицић 15, Миловић 2, Мирковић, Медаковић 8, Војиновић 4, Марковић, Чолић 15.

„МОГРЕН“: Ивановић 18, Јовановић 4, Франета, Тодић, Тмушић 6, Пејић 9, Рајковић, Николић 7, Боричић 2, Гридинић 15, Лаковић, Јанић 16.

## „МОГРЕН“ - „ГОРИЦА“ 68:81

(23:22, 25:24, 14:23, 29:12)

Будва, 21. јануара. Дворана Медитеранског спортског центра. Гледалаца око 500. Судије: Јоцовић (Мојковац) и Кићовић (Бар).

Тројке: „Могрен“ 4 (Ивановић 2, Пејић 2, Ј. Богавац 2), Гицић 15, Миловић 2, Мирковић, Медаковић 8, Војиновић 4, Марковић, Чолић 15.

„ГОРИЦА“: Симоновић 2, Милић, Фатић 8 (8:4), Стевовић 18 (2:1), Јовановић 5 (4:3), Зеновић, Тодић, Тмушић 8 (2:2), Пејић 7 (2:2), Рајковић, Николић 4 (2:2), Боричић 6, Гридинић 20 (2:2), Никић, Јанић 15 (4:3).

„МОГРЕН“: Ивановић 18 (2:1), Јовановић 5 (4:3), Зеновић, Тодић, Тмушић 8 (2:2), Пејић 7 (2:2), Рајковић, Николић 4 (2:2), Боричић 6, Гридинић 20 (2:2), Никић, Јанић 15 (4:3).

## „КОЛУБАРА“ - „МОГРЕН“ 73:77

(19:18, 17:17, 21:16, 16:26)

Лазаревац, 27. јануара. Дворана Спортског центра. Гледалаца око 700. Судије: Димић (Београд) и Јокић (Подгорица).

„КОЛУБАРА“: Ристић, Петровић 10, Симић, Ђ. Шетровић 2, Ђурковић 8, Живковић 4, Џолић 5, Радовић, Карапетровић 17, Марјановић 17, Марковић 2, Ј. Шетровић 8.

„МОГРЕН“: Ивановић 13, Јовановић 4, Лековић, Тодић 3, Тмушић 23, Пејић 3, Рајковић, Николић, Боричић 9, Гридинић 7, Никић, Јанић 13.

### ВАТЕРПОЛО-ПРВА САВЕЗНА ЛИГА

## „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ - „ПРИМОРАЦ ЈУГОПЕТРОЛ“ 6:15

(1:2, 1:4, 2:5, 2:4)

Котор, 9. јануара. Градски базен. Гледалаца око 500. Судије: Вуковић (Херцег Нови) и Адић (Котор). Играч више: „Будванска ривијера“ 5-3, „Приморац Југопетрол“ 3-2.

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Франета, Калуђеровић 1, Суботић 1, Мидоровић, Лазовић 1, Бајковић 1, Дамјановић 1, Љубановић, Кикинђанин 2, Никчевић 1, Чолан, Масловар, Пима, Тичић.

„ПРИМОРАЦ ЈУГОПЕТРОЛ“: Радић, Мрштуља, Ж. Петровић 1, Поповић 2, Ђелица 1, Вицо 1, Јеленић 2, Даниловић, Михајловић 1, Милинић, Пејаковић, Барба 2, А. Петровић 1, Вичић 4.

## „ПАРТИЗАН 064“ - „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ 19:8

## ИНФОРМАТОР

## РАДИО

Приморске  
новине

Приморске  
новине  
се читају  
само један дан

Приморске  
новине  
се читају  
цијелог мјесеца



читајте  
Приморске  
новине

Приморске  
новине  
су ваше новине!

## METRO

сваког дана од 9,30 - 21,30

• велики избор робе из програма:

- аудио
- видео
- антенско-сателитски
- телефонија
- подни и зидни носачи
- тв (свих димензија)
- аудио и видео
- осветљења:
- тунгстен

Топлишки пут б.б.  
85310 БудваТел: 086-51-490  
069-025-497

## РЕД ВОЖЊЕ - ПОЛАСЦИ

## АУТОБУСКА СТАНИЦА „МЕРКУР“ БУДВА

(Радно вријеме 5.30 - 22.30, телефони: 456-000)

БУДВА - ЦЕТИЊЕ - ПОДГОРИЦА: 5.30, 6.30, 7.00, 7.10, 8.00, 8.10, 9.15, 9.30, 10.10, 11.00, 11.15, 12.15, 12.40, 13.30, 14.10, 14.40, 15.10, 15.40, 16.20, 17.00, 17.20, 17.50, 18.00, 18.30, 19.20, 20.15, 21.00, 21.30  
БУДВА - ПЕТРОВАЦ - БАР: 6.45, 8.10, 8.30, 11.15, 12.15, 14.20, 16.20, 16.50, 17.50, 19.45.  
БУДВА - ХЕРЦЕГ - НОВИ (преко Котора и Рисна): 6.15, 7.10, 8.15, 8.45, 9.30, 10.15, 11.30, 12.20, 13.00, 13.50, 14.20, 15.15, 17.00, 18.10, 20.20,  
БУДВА - ХЕРЦЕГ НОВИ (преко Тивта и трајекта): 5.00, 6.00, 7.30, 18.30, 19.10, 20.00  
БУДВА - КОТОР: 5.00, 6.15, 7.10, 8.15, 8.45, 9.30, 10.15, 11.00, 11.30, 12.15, 13.00, 13.50, 14.20, 15.15, 17.00, 18.10, 19.20, 20.20, 22.15  
БУДВА - ТИВАТ: 5.00, 6.00, 7.10, 7.30, 8.15, 9.30, 10.15, 11.00, 12.15, 13.00, 13.50, 14.20, 15.15, 17.00, 18.10, 18.45, 19.20, 20.00, 22.15  
БУДВА - НИКШИЋ: 8.00 и 12.40  
БУДВА - БЕРАНЕ: 6.35 (Свако другојутро), 7.10, 14.10, 14.30, 18.00, 20.10, 21.30.  
БУДВА - АНДРИЈЕВИЦА:

БУДВА - ПЛАВ: 12.15  
БУДВА - ПЉЕВЉА: 12.15  
БУДВА - РОЖАЈЕ: 14.10  
БУДВА - БЕОГРАД: 5.30, 17.00, 18.00, 18.40, 19.20, 20.15, 21.00  
БУДВА - НИШ: 6.35 (свако другојутро), 14.30, 18.00  
БУДВА - ЛЕСКОВАЦ: 14.30  
БУДВА - КРАЉЕВО - КРАГУЈЕВАЦ: : 20.10 и 21.30  
БУДВА - УЖИЦЕ - ЧАЧАК - ГОРЊИ МИЛНОВАЦ: 5.30, 17.00, 18.00, 18.40, 19.20, 20.15, 21.00  
БУДВА - НОВИ САД - СУБОТИЦА: 19.20, 21.00  
БУДВА - ВРБАС: 19.20 и 21.00  
БУДВА - САРАЈЕВО: 8.10, 20.40 (свако другојече), 22.30 (свако другојече)  
БУДВА - БАЊА ЛУКА (МОСТАР - ЈАЈЦЕ): 18.55 (преко Федерације)  
БУДВА - БИЈЕЉИНА: 18.55 (сваког уторка, четвртка и недеље)  
БУДВА-ДОБОЈ: 20.00 (сваког понедељка, петка и недеље)  
БУДВА - ДЕБЕЛИ БРИЈЕГ - ДУБРОВНИК - ЗАГРЕБ: 11.20  
БУДВА - СПЛИТ: 10.00 (сваке сриједе)

## РЕД ВОЖЊЕ - ПОЛАСЦИ

## ЖЕЛЕЗНИЧКА СТАНИЦА БАР

(28. 6.) Телефон: 085/312-210

Београд: 10.35 (брз), 14.00 (пословни) 21.25 (брз), 22.35 (авто воз), Нови Београд-Нови Сад-Суботица: 19.50 (брзи са директним колима за Ниш до 16.6. и од 25.9.), Подгорица: 5.25 (локал), 6.25 (локал), 9.13 (локал, саобраћа од 10.6. до 1.9.), 10.35 (брз)

## АВИОНИ - РЕД ЛЕТЕЊА

ТИВАТ-БЕОГРАД: понедељак: 9.20 и 16.20, уторак 8.30 и 16.20, сриједа: 9.20 и 16.20, четвртак 10.25 и 16.20, петак 11.00 и 16.20, субота 9.20 и 16.20, недеља 9.20 и 16.20.

БЕОГРАД-ТИВАТ: понедељак, 7.20 и 14.15, уторак 6.30 и 14.15, сриједа: 7.20 и 14.15, четвртак 8.25 и 14.15, петак 9.20 и 14.15, субота 7.20 и 14.15, недеља 7.20 и 14.15.

## БРОДОВИ - РЕД ПЛОВИДБЕ

„ЛАБУРНУМ“: Полазак из Бара уторком, петком и недељом у 22.00, повратак из Барија понедељком и суботом у 22.00, четвртком у 23.00.

„АЛІВА“ (теретни): Поласци из Бара понедељком и четвртком у 22.00, повратак из Анконе суботом у 22.00.

„ХОРНВИМ“: Полазак из Бара четвртком у 22.00, повратак из Барија петком у 22.00.

„ЕСПРЕСО ВЕНЕЦИЈА“: Полазак из Бара четвртком у 18.00, повратак из Анконе сриједом у 18.00.

РО-РО „ЕГИЗИЈА“: Полазак из Бара недељом у 21.00, повратак из Анконе суботом у 13.00.

„ХОРНВИМ“: Полазак из Бара четвртком у 22.00, повратак из Барија петком у 22.00.

ЛОКАЛНОМ ДИСТРИБУТЕРУ  
ПОТРЕБНО 10 РАДНИКА

## Искуство није потребно.

Нудимо Вам бесплатну обуку, (не)ограничену зараду и могућност брзог напредовања у послу.

Ако имате аутомобил и знајете контактирати са купцима позовите нас од 9-17 часова на телефон бр. 086/451-774.



JUGOSLOVENSKO AKCIJARSKO TURISTIČKO DRUŠTVO

MONTENEGRO EXPRESS - BUDVA

Fax: 086/51-637 \* Tel: 086/51-388, 51-116 \* Telex: 61130 \* Žiro račun: 50710-601-4-5262 SPP BUDVA

## BODIKO - COMPANY

- Proizvodnja armaturnih mreža
- Proizvodnja fert gredica
- Proizvodnja građevinskog materijala
- Izgradnja i prodaja poslovnih objekata



U okviru BODIKO-COMPANY, preduzeća za proizvodnju, inženjeringu, trgovinu, ugostiteljstvo i transport posluju specijalizovana preduzeća DIMPEX - Budva i KOSMAČ - Budva

Uprava - Budva, Jadranski put bb  
tel. 086 53 909, 53 910, 44 575

Stvarište - Lastva Grbaljska 53 752

Proizvodnja - Lastva Grbaljska 53 753

ПРОГРАМ  
РАДИО БУДВЕ  
ПОНЕДЈЕЉАК

8.00-11.00 Јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 12.00 Вијести, 12.05 Лични огласи, 12.15 Најава програма, 13.00 In & Out/емисија о модним трендовима/, 14.30 Пословни огласи, 14.40 Лични огласи, 15.00 Вијести, 15.05 Пословни огласи, 15.15 Времеплов, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00, 16.00 Најава програма, 16.05 Спортска разгледница, 17.00 Вијести, 17.05 Лични огласи, 17.20 Пословни огласи, 17.30 Будванска хроника, 18.00 Филмски водич, 19.00 Вијести, 19.05 Лични огласи, 19.40 Пословни огласи, 20.00-24.00/контакт програм, наградна игра, гост у студију, музика..., 20.00 Најава програма, 20.20 Energie/ House Top 10, музичка емисија/, 22.00 Музичка носталгија /музичка емисија/, 23.00 Најава програма, 23.00 Контакт програм, наградна игра

## УТОРАК

8.00-11.00 Јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 12.00 Вијести, 12.05 Лични огласи, 12.15 Најава програма, 13.00 Контакт програм, 14.30 Пословни огласи, 14.40 Лични огласи, 15.00 Вијести, 15.05 Времеплов, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00, 16.00 Најава програма, 16.05 Мозаик /емисија посвећена културним забавама, здравству, школству/, 17.00 Вијести, 17.05 Лични огласи, 17.20 Пословни огласи, 17.30 Будванска хроника, 18.00 Контакт програм, 19.00 Вијести, 19.05 Лични огласи, 19.40 Пословни огласи, 20.00-24.00/контакт програм, наградна игра, гост у студију, музика..., 20.00 Најава програма, 20.20 BRITISH TOP 20, 22.00 3 from 1/3 пјесма једног извођача уз кратку биографију/, 23.00 Контакт програм, наградна игра

## СРИЈЕДА

8.00-11.00 Јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 12.00 Вијести, 12.05 Лични огласи, 12.15 Најава програма, 13.00 Разговори о вјери, 14.30 Пословни огласи, 14.40 Лични огласи, 15.00 Вијести, 15.05 Времеплов, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00, 16.00 Најава програма, 16.05 Мозаик /емисија посвећена културним забавама, здравству, школству/, 17.00 Вијести, 17.05 Лични огласи, 17.20 Пословни огласи, 17.30 Будванска хроника, 18.00 Контакт програм, 19.00 Вијести, 19.05 Лични огласи, 19.40 Пословни огласи, 20.00-24.00/контакт програм, наградна игра, гост у студију, музика..., 20.00 Најава програма, 21.00 TAROT /Marija Rужановић отвара TAROT/, 22.00 YU Хит Парада Топ 10/Top листа домаће актуелне музике/, 23.00 Контакт програм, наградна игра

## ЧЕТВРТАК

8.00-11.00 Јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 12.00 Вијести, 12.05 Лични огласи, 12.15 Најава програма, 13.00 Пут око свијета /новости из свијета музике, филма/, 14.30 Пословни огласи, 14.40 Лични огласи, 15.00 Вијести, 15.05 Времеплов, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00, 16.00 Најава програма, 16.05 Спорт и музика, 17.00 Вијести, 17.05 Лични огласи, 17.20 Пословни огласи, 17.30 Будванска хроника, 18.00 Музички рулет, 19.00 Вијести, 19.05 Лични огласи, 19.40 Пословни огласи, 20.00-24.00/контакт програм, наградна игра, гост, музика/, 20.00 Најава програма, 20.30 TAROT /Marija Rужановић у свијету музике/, 23.00 Контакт програм, наградна игра

## СУБОТА

8.00-11.00 Јутарњи програм, 11.00-11.30 Хит дана, 12.00-16.00, 11.30 Лични огласи, 11.50 Пословни огласи, 12.00 Вијести, 12.05 Најава програма, 13.00 Породични квиз, 14.20 Лични огласи, наставак Породичног квиза, 15.15 Времеплов, 15.20 Пословни огласи, 15.30 Новости дана РЦГ, 16.00-20.00, 16.00 Најава програма, 16.05 Спорт и музика, 17.00 Вијести, 17.05 Лични огласи, 17.20 Пословни огласи, 17.30 Будванска хроника, 18.00 Bellissima /емисија о козметици/, 19.00 Вијести, 19.05 Лични огласи, 19.40 Пословни огласи, 20.00-24.00, 20.00 Најава програма, 20.30 Klouskout /емисија за младе/, 22.00 Hot fresh /најновије у свијету музике/, 23.00 Контакт програм

## НЕДЕЉА

08.15 Најава програма, 08.30 Трагом културне прошlosti Будве, 09.00 Лични огласи, 09.05 Царство љубави /емисија за најмлађе/, 09.20 Пословни огласи, 09.30 Времеплов, 09.50 Л